

SİNOP’UN TOPLUMSAL YAPISI

Coşkun ÖZDEMİR

**İnönü Üniversite SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
Lisansüstü Eğitim-Öğretim Yönetmeliği’nin
KAMU YÖNETİMİ ANABİLİM DALI İçin
Öngördüğü YÜKSEK LİSANS TEZİ
Olarak Hazırlanmıştır.**

(Malatya, 2007)

SİNOP'UN TOPLUMSAL YAPISI

Coşkun ÖZDEMİR

Danışman: Doç. Dr. Yusuf KARAKILÇIK

**İnönü Üniversite SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
Lisansüstü Eğitim-Öğretim Yönetmeliği'nin
KAMU YÖNETİMİ ANABİLİM DALI İçin
Öngördüğü YÜKSEK LİSANS TEZİ
Olarak Hazırlanmıştır.**

(Malatya, 2007)

ONAY SAYFASI

İNÖNÜ ÜNİVERSİTESİ SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜNE

Enstitümüz Yüksek Lisans Öğrenci Coşkun ÖZDEMİR tarafından Doç Dr. Yusuf KARAKILÇIK danışmanlığında hazırlanan “**Sinop’un Toplumsal Yapısı**” başlıklı bu çalışma, Jürimiz tarafından Kamu Yönetimi Anabilim Dalı Yüksek Lisans Tezi olarak kabul edilmiştir.

BAŞKAN

.....

ÜYE

.....

ÜYE

.....

ONAY

Yukarıdaki imzaların, adı geçen öğretim üyelerine ait olduğunu onaylarım.

...../...../2007

Prof. Dr. S. Kemal KARTAL
Enstitü Müdürü

ONUR SÖZÜ

Mezuniyet Tezi olarak İnönü Üniversitesi Kamu Yönetimi Anabilim Dalı'na sunduğum “**SİNOP’UN TOPLUMSAL YAPISI**” başlıklı bu çalışmanın, bilimsel ahlak ve geleneklere aykırı düşecek bir yardıma başvurulmaksızın tarafımdan yazıldığını, bütün yapıtların hem metin içinde hem de kaynakçada yöntemine uygun biçimde gösterilenlerden oluştuğunu belirtir, bunu onurumla doğrularım.

...../...../ 2007

Coşkun ÖZDEMİR

ÖNSÖZ

Geçmişten günümüze çeşitli medeniyetlere beşiklik etmiş, mavi ve yeşilin kucaklaştığı Karadeniz'in incisi olan Sinop, doğal dokusu, taşıdığı tarihi ve kültürel mirası, turizm değeri yönüyle keşfedilmeyi bekleyen güzel yurdumuzun cennet köşelerinden biridir.

Zengin bir kültür mirasına sahip olan Sinop, Anadolu'nun en eski şehirlerinden biri olup ilin ilk yerleşme tarihi M.Ö. 4500 yıllarına kadar uzanmaktadır. Coğrafi konumu nedeni ile bir çok medeniyete ev sahipliği yapan kent bu durumu ile bir çok tarihi yapıya sahiptir.

175 km.ye ulaşan sahili, deniz ve kumsalları, koyları, tarihi kaleleri, doğal ve yapay gölleri, geniş orman alanları, yaylaları, eko turizm açısından önemli yerleri ve Sinop halkının misafirperverliği, yüksek eğitim düzeyi ve sosyal gelişmişliği bir bütünlük içerisinde eşsiz güzellikler oluşturmaktadır. Ancak bugüne kadar yeteri kadar tanıtlanamamıştır.

Dünya nüfusunun hızla artması, sanayileşme, sağlıksız kentleşme ve doğal kaynakların bilinçsizce kullanılması sonucu ortaya çıkan en büyük sorun çevre kirliliğidir. İnsanoğlu yaşadığı dünyanın kaynaklarını yüzyıllardan beri bilinçsizce kullanırken, kullandığı bu kaynakların tükenip yok olabileceğini ancak geçtiğimiz yüzyılın sonlarına doğru fark edebilmiştir. Bu süreç içerisinde doğal kaynaklar tahrip edilirken, doğaya da telafisi mümkün olmayan zararlar verilmiştir.

Belki de Tanrının bir lütfu olarak henüz keşfedilmemiş bakir güzelliklere sahip olan Sinop henüz alt ve üst yapı çalışmaları tamamlanmamış, sanayileşmemiş, ekonomik sıkıntılar ve göçle mücadele etmektedir. Bu mücadele içinde tarihi ve doğal güzellikleri bozulmadan çevreci yaklaşımlarla alınacak tedbirlere ihtiyacı var aslında.

Sinop'un başta tarihi ve coğrafi güzelliklerini aktarıp, toplumsal yapısını ortaya koymaya ve sosyo-ekonomik sorunlarını irdeleyip çözüm önerileri getirmeye çalıştığım yüksek lisans tezimin tüm araştırma, düzenlenme ve yazım aşamasında büyük emeği olan tez danışmanım Doç. Dr. Yusuf KARAKILÇIK'a çok teşekkür ederim. Ayrıca; bu aşamaya kadar gelmemde katkısı bulunan ve emeği geçen, başta Enstitü Müdürü Prof. Dr. S. Kemal KARTAL olmak üzere, tüm Öğretim Görevlilerine şükranlarımı sunarım. İki yıl boyunca geceli gündüzlü ve hafta sonları zamanlarını çaldığım, ders ve tez yazım aşamasında benden sevgi ve desteklerini esirgemeyen eşim Nebahat Hanıma ve yavrularıma sevgilerimi ve şükranlarımı sunarım.

Coşkun ÖZDEMİR

SİNOP'UN TOPLUMSAL YAPISI

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Coşkun ÖZDEMİR

İnönü Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü
Danışman: Doç. Dr. Yusuf KARAKILÇIK

ÖZET VE ANAHTAR SÖZCÜKLER

Dünya coğrafyasının en güzel yerinde bulunan Anadolu'muzun Karadeniz kıyısındaki en kuzey ucunda kurulmuş olan Sinop aynı zamanda Karadeniz sahilinin de orta noktası kabul edilir.

Gür ağaçlı sık ormanları, akarsuları, şelaleleri, gölleri, uçsuz bucaksız kumsalları ve tertemiz denizi ile turizmin her dalında söz sahibi olacak bir doğası vardır.

Sahip olduğu bu coğrafi konumu ile Anadolu tarihindeki birçok uygarlığın yerleşim bölgesi olmuştur. Yine coğrafyasının bulunmaz özelliklerinden biri olan doğal limanları nedeniyle tüm zamanlarda deniz ticaretinin vazgeçilmez uğrak yerlerinin ilk sıralarında yer almıştır.

Barındırdığı tüm topluluk ve uygarlıkların izlerini taşıyan Sinop, sahip olduğu antik eserler ve tarihi dokusu ile eşine ender rastlanabilecek bir kültürel zenginliğe sahiptir. Tunç Çağı'ndan bu güne tüm zamanlarda inşa edilmiş yapıtlarıyla, her uygarlığın kendine özgü biçemi (stili) ile yapılmış eserleriyle bir dünya mirasıdır.

Mevsimine göre her tür balığın avlandığı ilimizde yöresel yemeklerde de balığın eşsiz lezzetleri sunulmaktadır. Tamamen doğal olarak yerleştirilmiş çok zengin bir mutfak Sinop'ta sizi beklemektedir.

Avcılık, nehir kayağı (rafting), doğa gezintisi (trekking), (tırmanış) outdoor, yamaç paraşütü, sörf yelken, yüzme, dalgıçlık vb. gibi tüm doğa sporlarının yapılabilmesine imkan sağlayan doğasıyla, yaylaları, dağları, vadileri ve inanılmaz güzellikleriyle turizm sektöründe her geçen gün daha fazla söz sahibi olmaktadır.

Tüm bu tarihi ve doğal güzelliklerine rağmen Sinop yıllarca ihmal edilmiştir. Belki de hemen doğusundaki komşusu Samsun'un gölgesinde kalmıştır. Başta alt ve üst yapı çalışmaları olmak üzere çağdaş kentleşmesini tamamlayamamıştır.

Kentin toplumsal yapısı incelendiğinde Cumhuriyetin ilk yıllarından itibaren sosyal ve kültürel gelişmelerin öncüsü olmasına rağmen ekonomik olarak hep geride kalmıştır. Yıllarca Güneydoğu illerine artarak yapılan yatırımlar Sinop'a uğramamıştır. Aksine istihdam yaratan ekonomik kuruluşlar kapanmıştır. Karayollarının yetersiz oluşu, Türkiye'nin üç tarafı denizlerle çevrili olmasına rağmen denizciliğin ihmal edilmesi ve var olan havaalanının ekonomik olmama bahanesiyle kapatılması Sinop'u kaderine terk etmiştir.

İşsizlik, halkın yurt içi ve dışına göç etmesine neden olmuştur. Bu nedenle Türkiye'de nüfus artmakta iken Sinop'ta azalmaktadır.

Ayrıca eğitim, sağlık ve çevre sorunları da çok geç olmadan çözüm bulunması gereken diğer konulardır. Başta uzman personel ve göç sorunu olmak üzere, ekonomik ve sosyal sorunları çözmeye yönelik kapsamlı projeler hazırlanmalı ve gecikmeden hayata geçirilmelidir.

Anahtar Sözcükler: Sinop, Toplumsal Yapı, Göç, İşsizlik, Kentleşme.

SOCIAL STRUCTURE OF SINOP

Master Thesis

By Coşkun ÖZDEMİR

Institute of Social Sciences, İnönü University, July 2007

Supervisor: PhD. Yusuf KARAKILÇIK

ABSTRACT AND KEY WORDS

Sinop is located in the furthest point in north and on Blacksea seaside of Anatolia the most beautiful place of earth's geography and also considered as the middle point of Blacksea seaside.

With thick forests of rank trees, streams, falls, lakes, endless beaches and pretty clean sea; it has a nature that can speak authoritatively about every branch of tourism.

By this geographical location, it has been the settlement region of many civilizations in Anatolian history. Further, due to its natural harbors which are rare characteristics of its, at all times it has been in the first rows of rare den points of marine commerce.

Sinop, reflecting tracks of all societies and civilizations it housed, has unique cultural resources with its antique works and historical tissue. It is a global heritage with constructions built in all times since bronze era and works made by style of each civilization.

In our province, hunting all kinds of fish according to the season, unique flavors of fish is served in regional dishes. A pretty rich kitchen has been waiting for you in Sinop, prepared totally naturally.

Sinop is improving its importance in tourism sector day by day by its nature, plateau, mountains, valleys and fiords allowing all nature sports such as hunting, rafting, tracking, outdoor, hand gliding, surf sailing, swimming, diving, etc.

In spite of all these historical and natural beauties, Sinop has been neglected for years. Maybe it has been shadowed by Samsun, its eastern neighbor. It couldn't accomplish its contemporary urbanization, mainly infrastructure and superstructure.

When the social structure of the city is inspected, it has economically gotten back since the first years of the republic despite being the pioneer of the social and the cultural developments. Aids sent to the eastern provinces for years have not come to Sinop. On the contrary, economical corporations creating employment have been closed. That roads are not sufficient, even though surrounded by the seas from three sides maritime in Turkey is neglected and the airport has been closed because that it was not economically efficient have left the Sinop to its destiny.

Unemployment has caused people to immigrate to outside the city and abroad. For this reason, the population in Sinop has been decreasing while increasing in Turkey.

Besides problems of education, health and environment are the other issues to be solved as soon as possible. Extensive projects should be prepared to solve firstly the problems of expert personnel and immigration and then economical and social problems and these projects should be implemented without any latency.

Key Words: Sinop, Social Structure, Immigration, Unemployment, Urbanization.

SİNOP'UN TOPLUMSAL YAPISI

KISA İÇİNDEKİLER

İÇİNDEKİLER.....	7
BİRİNCİ KESİM: ARAŞTIRMA HAKKINDA AÇIKLAMALAR	13
1. Araştırmanın Konusu, Denencesi, Amacı ve Yöntemi	13
İKİNCİ KESİM: SİNOP'UN TANITILMASI	17
2. Sinop ile İlgili Daha Önce Yapılmış Araştırmalar	17
3. Sinop'un Tarihi	20
4. Sinop'un Coğrafi Konumu ve Doğal Yapısı.....	37
5. Sinop'un Türk Sosyal ve Kültürel Yaşamındaki Özel Yeri	40
ÜÇÜNCÜ KESİM: SİNOP İLE İLGİLİ ÇÖZÜMLEMELER.....	57
6. Sinop'un Nüfus Yapısı, Sorunları ve Çözüm Önerileri	57
7. Sinop'un Ekonomik Yapısı, Sorunları ve Çözüm Önerileri.....	64
8. Sinop'un Sosyal (Eğitim, Sağlık, Kültür) Yapısı, Sorunları ve Çözüm Önerileri .	100
DÖRDÜNCÜ KESİM: GENEL DEĞERLENDİRME	122
9. Bulgular, Öneriler ve Genel Sonuç.....	122
KAYNAKÇA	136

SİNOP'UN TOPLUMSAL YAPISI

Coşkun ÖZDEMİR

İÇİNDEKİLER

	<u>Sayfa No</u>
ONAY SAYFASI.....	1
ONUR SÖZÜ	2
ÖNSÖZ	3
ÖZET VE ANAHTAR SÖZCÜKLER	4
ABSTRACT AND KEY WORDS.....	5
KISA İÇİNDEKİLER.....	6
İÇİNDEKİLER.....	7
ÇİZELGELER DİZELGESİ.....	11
KISALTMALAR DİZELGESİ	12

BİRİNCİ KESİM : ARAŞTIRMA HAKKINDA AÇIKLAMALAR

1. ARAŞTIRMANIN KONUSU, DENENCESİ, AMACI VE YÖNTEMİ.....	13
1.1. Araştırmanın Konusu ve Önemi.....	13
1.2. Araştırmanın Denenceleri ve Amacı	13
1.3. Araştırmanın Yöntemi	14
1.4. Bilgi Derleme ve İşleme Araçları.....	14
1.5. Kavram Tanımları.....	14
1.6. Araştırmanın Sunuş Sırası.....	15

İKİNCİ KESİM: SİNOP'UN TANITILMASI

2. SİNOP İLE İLGİLİ DAHA ÖNCE YAPILMIŞ ARAŞTIRMALAR	17
2.1. Yerli Kaynaklı Araştırmalar.....	17
2.2. Yabancı Kaynaklı Araştırmalar.....	19
3. SİNOP'UN TARİHİ.....	20
3.1. Sinop Adının Kaynağı.....	20

3.2. Eski Çağda Sinop.....	21
3.3. Selçuklular Döneminde Sinop.....	26
3.4. Beylikler Döneminde Sinop	28
3.4.1. Pervaneoğulları Dönemi	28
3.4.2. Candaroğulları Dönemi	29
3.5. Osmanlılar Döneminde Sinop	30
3.6. Milli Mücadele Döneminde Sinop	34
3.7. Cumhuriyet Döneminde Sinop	35
4. SİNOP'UN COĞRAFI KONUMU VE DOĞAL YAPISI.....	37
4.1. Sinop'un Coğrafi konumu.....	37
4.2. Sinop'un Doğal Yapısı.....	37
5. SİNOP'UN TÜRK SOSYAL VE KÜLTÜREL YAŞAMINDAKİ ÖZEL YERİ	40
5.1. Sinop'a Özgü Değerler ve Varlıklar.....	40
5.1.1. Eski Sinop Cezaevi.....	40
5.1.2. Etnoğrafya Müzesi (Aslan Torun Konağı)	40
5.1.3. Sinop Kalesi	41
5.1.4. Balatlar Kilisesi.....	41
5.1.5. Hamsilos Koyu.....	41
5.1.6. Erfelek Tatlıca Şelaleleri	41
5.1.7. İnaltı Mağarası	42
5.1.8. Hamsi ve Kalkan	42
5.1.9. Keten.....	42
5.2. Sinop'un Ünlüleri	43
5.2.1. Diogenes (Diyojen)	43
5.2.2. Dr. Rıza Nur (1878-1942).....	43
5.2.3. Kemaleddin Sami Paşa (1884-1934).....	44
5.2.4. Ferit Dikmen (1900-1973).....	44
5.2.5. Ahmet Muhip Dranas (1909-1980)	45
5.2.6. Tarihte Sinop'ta Yetişen Diğer Ünlüler.....	46
5.3. Sinop'un Yemekleri (Yöre Mutfağı)	46
5.3.1. Nokul	46
5.3.2. Pilaki.....	46

5.3.3. Keşkek Yemeği	46
5.3.4. Katlama.....	47
5.3.5. Sac Böreği.....	47
5.3.6. Kulak Hamuru (İçi Etli).....	47
5.3.7. Hamsi Dolması.....	47
5.4. Sinop'un Gelenek ve Görenekleri	47
5.4.1. Folklorik Değerler (Giyim-El Sanatları ve Halk Oyunları).....	47
5.4.2. El Sanatları.....	48
5.4.3. Doğum Âdetleri.....	49
5.4.4. Sinop'ta Düğün	50
5.4.5. Ölüm Adetleri	52
5.5. Sinop'un Günümüzdeki Yeri ve Önemi	52

ÜÇÜNCÜ KESİM: SİNOP İLE İLGİLİ ÇÖZÜMLEMELER

6. SİNOP'UN NÜFUS YAPISI, SORUNLARI VE ÇÖZÜM ÖNERİLERİ.....	57
6.1. Sinop'un Nüfus Yapısı (Cinsiyet, Kentleşme, Okur-Yazarlık vb Açılarından) 57	
6.1.1. İl Nüfusu ve Nüfus Artış Hızı	58
6.1.2. Cinsiyet.....	59
6.1.3. Kentleşme	60
6.1.4. Sinop'ta Okur-Yazarlık Durumu.....	61
6.2. Sinop'un Nüfus Yapısı ile İlgili Sorunları ve Çözüm Önerileri.....	62
7. SİNOP'UN EKONOMİK YAPISI, SORUNLARI VE ÇÖZÜM ÖNERİLERİ.....	64
7.1.2. Sinop'ta Sanayi	68
7.1.3. Sinop'ta Madencilik ve Enerji Kaynakları	70
7.1.4. Sinop'ta Turizm	73
7.1.5. Sinop'ta Tarım ve Hayvancılık	79
7.1.7. Sinop'a Nükleer Santral Yapımı Tartışmaları	89
7.1.8. Sinop'un İthalat ve İhracatı.....	94
7.2. Sinop'ta Gelir Dağılımı ve İstihdam.....	95
7.3. Sinop'un Türk Ekonomisine Katkısı	96
7.4. Sinop'un Ekonomik Yapısı ile İlgili Sorunları ve Çözüm Önerileri.....	98

8. SİNOP'UN SOSYAL (EĞİTİM, SAĞLIK, KÜLTÜR) YAPISI, SORUNLARI VE ÇÖZÜM ÖNERİLERİ.....	100
8.1. Sinop'un Eğitim Yapısı, Sorunları ve Çözüm Önerileri	100
8.2. Sinop'un Sağlık Yapısı, Sorunları ve Çözüm Önerileri	105
8.3. Sinop'un Kültürel Yapısı, Sorunları ve Çözüm Önerileri	108
8.4. Sinop'un Çevre Yapısı, Sorunları ve Çözüm Önerileri	109
8.5. Sinop'un Göç Sorunu ve Çözüm Önerileri	117

DÖRDÜNCÜ KESİM: GENEL DEĞERLENDİRME

9. BULGULAR, ÖNERİLER VE GENEL SONUÇ	122
9.1. Bulgular.....	122
9.2. Öneriler	125
9.3. Genel Sonuç	128
EKLER	131
EK.1: Bulgular, Öneriler Çizelgesi	131
EK.2: Sinop Fiziki Haritası.....	132
EK.3: Sinop Siyasi Haritası	133
EK.4: 2000 Genel Nüfus Sayımı, Nüfusun Sosyal ve Ekonomik Nitelikleri	134
KAYNAKÇA	136

ÇİZELGELER DİZELGESİ

Çizelge 1: İli Ziyaret Eden Yerli ve Yabancı Turistlerin Sayısı	55
Çizelge 2 : İl Nüfusu ve Nüfus Artış Hızı (2004)	58
Çizelge 3: Yıllara Göre Sinop'ta Nüfus Artış Oranı (1995–2004)	59
Çizelge 4: Türkiye'de ve Sinop'ta Kadın-Erkek Nüfus Sayıları (2004)	60
Çizelge 5: Sinop'ta İl Nüfusu ve Nüfus Artış Hızı	61
Çizelge 6: Sinop'ta Akarsular	66
Çizelge 7: Sinop'ta Sanayi Kuruluşları 2004 verileri	68
Çizelge 8: Sinop'ta Maden ve Taşocağı Sektörüne İlişkin Genel Bilgiler	70
Çizelge 9: Sinop ve İlçelerinde Bulunan Maden Ocakları	71
Çizelge 10: Sinop Maden Sektöründe İşyeri Sayısı, İstihdam ve Ödemeler	71
Çizelge 11: Karadeniz Bölgesi'ndeki Elektrik Üretim Kapasitesi	72
Çizelge 12: Sinop'ta ve Bölgede Elektrik Tüketimi	72
Çizelge 13: Sinop'taki Turistik Tesislerin Dağılımı (2006)	78
Çizelge 14: Sinop'ta Tarım Alanlarının Kullanım durumu (2006)	80
Çizelge 15: Sinop'ta Ekili Alanlarla Birlikte Tarla Ürünleri ve Üretim (2006 Verileri)	82
Çizelge 16: Sinop'ta Yetiştirilen Meyve Çeşitleri ve Üretim, 2006 Verileri	84
Çizelge 17: Sinop'ta ve B. Karadeniz Bölgesinde Ekili Alanların Kullanımı	85
Çizelge 18: Sinop'ta ve B. Karadeniz Bölgesinde Tarımsal	86
Çizelge 19: Sinop'taki Hayvan Cinsleri ve Sayıları	87
Çizelge 20: Sinop'ta ve B. Karadeniz Bölgesinde Tarımsal Üretim	87
Çizelge 21: Sinop'ta Tutulan Balık Cinsleri	88
Çizelge 22: Sektörlere Göre İthalat Rakamları 2004 Verileri	94
Çizelge 23: Sektörlere Göre İhracat Rakamları 2004 Verileri	94
Çizelge 24: Kişi Başına Düşen Gayri Safi Yurtiçi Hasıla 2001 Verileri	95
Çizelge 25: Sektöre Göre İşgücü Dağılımı 2006 Verileri,	95
Çizelge 26: Türkiye İş Kurumu'na Yapılan Başvurular ve İşe Yerleştirilenler	96
Çizelge 27: Sinop'ta Tarım Alanı Kullanım Durumu, 2005 Verileri	96
Çizelge 28: Sinop'ta Üretilen Tarım Ürünleri ve Üretim Miktarları	97
Çizelge 29: Kamu Gelirleri Tahakkuk ve Tahsilatı (TL.)	98
Çizelge 30: Sinop İlinde Mevcut Mesleki ve Teknik Ortaöğretim Kurumları	102
Çizelge 31: Eğitim Seviyesine Göre Okul, Öğretmen, Şube ve Öğrenci Sayısı,	103
Çizelge 32: Öğretmen Başına Düşen Öğrenci Sayıları, 2006 Verileri	104
Çizelge 33: Sağlık personeli sayısı, 2004 Verileri	105
Çizelge 34: Hastane yatak sayıları, 2005 Verileri	105
Çizelge 35: Yüz Bin Kişi Başına Sağlık Personeli Sayısı, 2004	106
Çizelge 36: Sağlık Personeli Durumu	107
Çizelge 37: Sinop İli Merkez ve İlçelerindeki Bulaşıcı Hastalıkların Sayısal Dağılımı	108
Çizelge 38: Halk kütüphaneleri, 2005 Verileri	109
Çizelge 39: İllerin 1975-2000 Dönemi Net Göç Hızına Göre Sıralanışı (En Fazla Göç Alan İller)	118
Çizelge 40 : İllerin 1975–2000 Dönemi Net Göç Hızına Göre Sıralanışı (En Fazla Göç Veren İller)	118

KISALTMALAR DİZELGESİ

km : Kilometre

MÖ : Milattan önce

MS : Milattan sonra

TAEK : Türkiye Atom Enerjisi Kurumu

TDK : Türk Dil Kurumu.

TÜİK : Türkiye İstatistik Kurumu

YY : Yüzyıl

SİNOP'UN TOPLUMSAL YAPISI

Coşkun ÖZDEMİR

BİRİNCİ KESİM : ARAŞTIRMA HAKKINDA AÇIKLAMALAR

Bu kesimde araştırmanın konusu, önemi, denenceleri ve amacı ile ilgili açıklamalarda bulunulmuştur. Ayrıca, araştırmanın sunuş sırası ile yöntemine ilişkin bilgiler yer almaktadır.

1. ARAŞTIRMANIN KONUSU, DENENCESİ, AMACI VE YÖNTEMİ

Araştırmanın bu bölümü altı alt bölümden oluşmuş olup; bu bölümde araştırmanın konusu, önemi, denenceleri, amacı, yöntemi ve bilgi derleme işleme araçları, kavram tanımları ve araştırmanın sunuş sırası ile ilgili bilgiler yer almaktadır.

1.1. Araştırmanın Konusu ve Önemi

Araştırmanın Konusu “Sinop’un Toplumsal Yapısı”nı kamu yönetimi açısından incelemektir. Sinop, asırlar boyu tüm tarihi çağlarda ayrı ayrı medeniyetlere sahne olmuş, günümüze kadar Roma, Bizans, Selçuklu ve Osmanlı kültür ve eserlerini bünyesinde bulundurmıştır. Yalnız Karadeniz Bölgesi’nin değil Tüm Anadolu’da önemli uygarlıklara sahip olan il hakkında yapılmış olan araştırmalar da sayılıdır. Bu araştırma Sinop’un var olan tarihi ve kültürel mirası ile turizm potansiyelinin hayata geçirildiğinde ekonomik kalkınmanın da hızlanacağını ve Türkiye’de hak ettiği yere gelebileceğini de ortaya koyacaktır.

1.2. Araştırmanın Denenceleri ve Amacı

Bu alt bölümde araştırmanın denenceleri ve amacı yer almaktadır. Araştırmada sınıran 5 denence aşağıda sunulmuştur.

Denence 1. Başta karayolları olmak üzere Sinop’ta ulaşım imkanlarının yetersiz olması ekonomik olarak gelişmesinin önündeki en büyük engeldir.

Denence 2. Sinop'un nüfusunun azalması ve göç veren illerin başında gelmesinin asıl nedeni işsizliktir.

Denence 3. Kamu kaynaklarının doğru yönlendirilmesi halinde Sinop tarihsel ve kültürel zenginlikleri sayesinde bir çekim merkezi haline gelebilir.

Denence 4. Kamu kaynaklarının Sinop'a aktarılması ve kentleşme projeleri sırasında Sinop'un coğrafik özelliklerinin sağlayacağı stratejik avantajlar ve turizm potansiyeli göz ardı edilmiştir.

Denence 5. Sinop'taki A.B.D. Hava Kuvvetleri Dinleme Üssü ile Ayancık'taki Türk Hava Kuvvetleri Radar Üssü ve Kereste Fabrikasının kapanması ildeki işsizliği dolayısıyla dışa göçü artırmıştır.

1.3. Araştırmanın Yöntemi

Bu çalışmada tarihsel ve betimsel araştırma yöntemi kullanılmış ve çalışma dört kesim yaklaşımına göre kurgulu yazma yöntemiyle yazılmıştır.

1.4. Bilgi Derleme ve İşleme Araçları

Araştırmada basılı ve elektronik ortamdaki yazılı kaynaklar taranarak bilgiler derlenmiştir. Elde edilen bilgiler karşılaştırma ve ilişkilendirme teknikleri kullanılarak işlenmiştir.

1.5. Kavram Tanımları

Bu alt bölümde araştırmada kullanılan anahtar sözcükler ve kavramların tanımları verilerek araştırmanın anlaşılabilirliği güçlendirilmeye çalışılmıştır.

Toplumsal Yapı: Aktör diye tanımlanabilecek toplum içindeki bireylerden oluşur. Ancak içinde barındırdığı bireylerin aritmetik toplamından farklı bir nitelik taşır. Aktörlerin birbirlerini etkilemesi sonucu ortaya çıkan toplumsal sistemin içindeki aktörün davranışlarını toplumsal kurumlar belirler. Bir toplumsal sistem içindeki ilişkiler toplumsal kurumlar ile düzenlendiği zaman ortaya toplumsal yapı çıkar. Bir başka deyişle, toplumsal yapı aktörlerin toplumsal ilişkilerinin kalıplaşmış sistemidir (Kongar, 2002, 34).

Kültür: Tarihsel, toplumsal gelişme süreci içinde yaratılan bütün maddi ve manevi değerler ile bunları yaratmada sonraki nesillere iletmede kullanılan, insanın doğal ve toplumsal çevresine egemenliğinin ölçüsünü gösteren araçların bütünü (TDK Sözlüğü, 2004,287).

Kent: Sürekli toplumsal gelişme içinde bulunan ve toplumun yerleşme, barınma, gidiş geliş, çalışma-dinlenme ve eğlenme gereksinimlerinin karşılandığı pek az kimsenin tarımsal uğraşlarda bulunduğu köylere göre nüfus yönünden daha yoğun olan ve küçük komşuluk birimlerinden oluşan yerleşim birimidir (Keleş, 1998, 75).

Kentleşme: İşleyişleşme ve ekonomik gelişmeyi koşut olarak kent sayısının artması ve kentlerin büyümesi sonucunu doğuran, toplumda artan oranda örgütlemeye, uzmanlaşmaya ve insanlar arası ilişkilerde kentlere özgü değişikliklere yol açan nüfus birikimi sürecidir (Keleş, 1980, 70).

Göç: Bir yerleşim biriminden, gruptan ya da belirli bir siyasal sınırı olan toprak parçasından başka birime doğru kısmen, sürekli, birey veya kitle hareketidir. Bir ülkenin sınırları içinde kalmak şartı ile meydana gelen nüfus hareketine iç göç, nüfusun ülke sınırları dışına akmasına dış göç denir (Demir, Acar, 1997, 97).

Köy: Yönetim durumu toplumsal ve ekonomik özellikleri ya da nüfus yoğunluğu yönünden kentten ayırt edilen genellikle tarımsal uğraşıda bulunmak gibi işlevlerle ayrımlaşan ve belirlenen, konutları ve öteki yapıları bu yaşamı yansıtan yerleşme birimi (Keleş, 1995, 93).

1.6. Araştırmanın Sunuş Sırası

Çalışma dört kesim ve bu kesimlere bağlı dokuz bölüm ile ekler ve kaynakçadan oluşmaktadır.

“Araştırma Hakkında Açıklamalar” başlığını taşıyan birinci kesimde araştırmanın konusu, önemi, denenceleri, amacı, yöntemi, bilgi derleme ve işleme araçları, kavram tanımları ve sunuş sırası açıklanmıştır. Bu kesimde araştırmayı tanıtmaya yönelik olarak araştırmanın getireceği katkılar ve bunların önemi anlatılmıştır.

“Sinop’un Tanıtılması” başlığını taşıyan ikinci kesimde, Sinop hakkında daha önce yapılmış araştırmalar, Sinop’un tarihi, coğrafi konumu ve doğal yapısı sınıflandırılarak bölümler halinde okuyucuya tanıtılmaya çalışılmış, Sinop’un Türk sosyal ve kültürel yaşamındaki özel yeri vurgulanmıştır.

“Sinop ile İlgili Çözümlemeler” başlığını taşıyan üçüncü kesimde, Sinop’un nüfus yapısı, ekonomik yapısı ve sosyal yapısı tanıtılmış, konuyla ilgili sorunlar belirtilmiş ve çözüm önerileri getirilmeye çalışılmıştır.

“Genel Değerlendirme” başlığını taşıyan dördüncü kesimde araştırmada elde edilen bulgulara öneriler getirilerek, genel bir sonuç yazılmıştır.

İKİNCİ KESİM: SİNOP'UN TANITILMASI

2. SİNOP İLE İLGİLİ DAHA ÖNCE YAPILMIŞ ARAŞTIRMALAR

Bu bölümde, Sinop'la ilgili daha önce yapılmış yerli ve yabancı kaynaklı araştırmalar kısaca tanıtılmıştır.

2.1.Yerli Kaynaklı Araştırmalar

a. Akurgal, Ekrem, (1956), *Sinop Kazıları*, Ankara: 1956 Yılı T.A.D.

Karadeniz kıyılarının İonlar tarafından hangi tarihte kolonize edildiğini araştırmak için yapılmıştır. Çalışmalar yerleşmenin, Karadeniz'in batı, kuzey ve geri kalan güney kıyılarında olduğu gibi, Sinop'ta da M.Ö. 650 tarihlerinden sonra başladığını ortaya koymakta, ayrıca geç Frig stiline M.Ö. 580-550 aralığına tarihlendiğini gösteren toplu buluntulara yer vermektedir.

b. Başoğlu, Bekir, (1978), *Sinop İli Tarihi*, Ankara: Ayyıldız Matbaası, 1. Baskı.

Yazar bu kitabında W.T. Streuber'un 1855'te Sinop'la ilgili yazdığı kitabında yaptığı hatalar ve eksikliklerle ilgili olarak, Atina'da eğitimde bulunduğu sırada hocasının da teşvikleriyle Haziran 1905'te Sinop'a gelerek 6 ay süreyle yaptığı araştırmalar sonucu Sinop'un Antik Çağdan itibaren tarihinden kesitler sunmuştur.

c. Baysal, Yusuf, (1959), *Sinop'un En Eski Buluntuları ve Kolonizasyonu Hakkında*, Ankara: T.A.D. Yayınları.

Baysal bu kitabında Sinop ve civarında 1953-1956 yıllarında yapılan kazılar sonucu ortaya çıkan buluntular ve bu bölgedeki yerleşimlerin tarihi hakkında bilgiler vermiştir.

ç. Demir, Yusuf, (2001), *Antik Anadolu'da Bir Kozmopolitik Şehir: Sinope*, İstanbul.

Demir bu kitabında Anadolu uygarlıklarını, Antik çağda bu uygarlıkların Sinop'taki tarihi gelişimini ve Sinop'un uygarlık gelişimindeki yerini incelemiştir.

d. Dikmen, Ferit, (1958), “Sinop Tarihine Ait Derleme Bilgiler”, Sinop, Sinop: Dr. Rıza Nur İl Halk Kütüphanesi Demirbaş No: 25461-25462.

Sinop'ta doğan, tüm yaşamını bu şehre adayan yerel şair ve edebiyat adamı Dikmen, bu eserinde Sinop tarihine ait tüm derlemelerini ve çalışmalarını bir araya getirmiştir. Daha çok kronolojik sıraya göre Sinop'taki medeniyetlere yer vermiş ve Cumhuriyete kadar olan önemli uygarlıkların Sinop'ta bıraktığı izlere değinmiştir.

e. Erzen, Afif, (1956), Sinop Kazıları, 1953 Yılı Çalışmaları, Ankara: T.A.D. Yayınları.

Sinop'ta yapılan arkeolojik kazılar Türk Tarih Kurumu adına yapılmıştır. Bu kazılara Ekrem AKURGAL ve Afif ERZEN başkanlık etmişler, ayrıca Ludvig BODDE de çalışmalara katılmıştır. Erzen, bu kazılarla Demirciköy höyüğü sondajlarında ilk tunç çağından kalma katmanlar ile Yunan kolonizasyonunun başlangıcı ve amacını, Kimmer, Frig, Hitit ve Yunan öncesi kültürlerinin izlerini, arkaik gelişimin çeşitli dönemsel sonuçlarını ortaya koymuş ve bu kazılarda, Sinop'un devamlı yerleşim merkezi olmasına özgü çalışmalarını aktarmıştır.

f. Gökmenoğlu, Turan, (1992), Turistik Sinop Rehberi, İstanbul: Usta Matbaası.

Sinop'un ilçelerinden Ayancık'ta doğup büyüyen ve İstanbul Hukuk Fakültesi mezunu olan yazar, Sinop ve Ayancık ile ilgili şiir ve yazıları ile tanınmıştır. Bu eseri Sinop ve ilçelerinin tarihi ile turistik yerlerin fotoğraf ve tanıtımlarını kapsamaktadır.

g. Her Yönü İle Sinop, (1992), Sinop: Sinop Kültür Müdürlüğü Yayınları.

Sinop İl Kültür Müdürlüğü tarafından hazırlanmış ve Sinop'un tarihi, turistik yerleri, kültürel faaliyetleri, ulaşım imkanları, coğrafi özellikleri gibi bilgileri içeren bir çalışmadır.

2.2. Yabancı Kaynaklı Araştırmalar

a. Streuber, W.T., (1885), *Sinob: ein Historich- Antiquarischer Umriss*, (Çev. Dr. A. Pekman) Basel.

Sinop’la ilgili bilinen ilk yazılı yabancı arkeolojik yazılı kaynaktır. Yazar, kentin kurulduğu kıstağın iki yanında iç ve dış limanlar , duvarla çevrili kale içinde ise arena, agora ve direkli caddelerden bahsetmektedir.

b. Robinson, David, (1906), *“Ancient Sinope Battima”*, (Çev. Tengirşenk Nazlı), **Dıranaz Dergisi**, Sinop: Sinop Halkevi Yayınları.

20. Yüzyıl başında Sinop'ta incelemeler yapan Robinson'un yayımladığı makaleler şehrin arkeolojisi olduğu kadar, antikçağ tarihi ve kültürü hakkında da günümüzdeki en detaylı kaynaktır.

3. SİNOP'UN TARİHİ

Bu bölümde çeşitli kaynaklardan elde edilen bilgilerle Sinop adının kaynağı ile Eski Çağda, Selçuklular döneminde, Beylikler Döneminde, Osmanlılar Döneminde Sinop'un tarihi incelenmiştir.

3.1. Sinop Adının Kaynağı

Çeşitli görüşler ve eldeki belgeler, Sinop adının nereden geldiğini kesin bir sonuca bağlayamamaktadır. Sinop adının değişik kaynaklardan aktarılması aşağıdaki şekliyle açıklanmıştır.

Sinop'un ilk kez Hititçe Sinova ile anıldığı Hitit belgelerinden anlaşılmaktadır.

Sinop'un en yerleşik kavimlerinden olan Gaşkalılar döneminde şehrin adı "Gaşka Ülkesi" olarak belirleniyordu. Bu ülke sınırları içindeki küçük "Arauanna Ülkesi" Sinop yöresinde bulunuyordu.

Sinop isminin kökeni Asuri ilahlarından Ay ilahi Sin'den gelmektedir. Bu ilahın sembolü 30 sayısı idi. Bu Ay'ın seyir müddetini gösterir.

M.Ö. 200 yıllarında yaşayan Skymnos'un şiirlerinde Yunan Mitolojisinde Amazonlar adı ile bilinen savaşçı kadınlar topluluğundan bahseder. Bir Amazon Kraliçesinin adının da Sinope olduğunu dile getirir (Sinop Valiliği, 2005).

En kabul gören söylentiye göre, kenti Eski Yunan Irmak Tanrısı Asopos'un (Su Perisi) kızlarından Sinope kurmuştur. Sinope Irmak Tanrısı Osopos'un güzeller güzeli kızıymış. Rivayete göre mutlu bir hayatı varmış. Bir gün tanrılar tanrısı Zeus kendisini görmüş ve o anda aşık oluvermiş. Sinope, Zeus'un bile başını döndürecek bir güzellikteymiş. Zeus Sinope'yi alıp en sevdiği yerlerden olan Karadeniz'in cennete benzeyen yemyeşil kıyılarına bırakmış. Yani bugün Sinop ilimizin bulunduğu yere (Gökoğlu, 1952, 17).

Sinop şehrinde ilk para Persler tarafından M.Ö. 336-306 yılları arasında basılmıştır. Bu paranın ön yüzünde Şehir Tanrıçası, arka yüzünde deniz kartalı ve yunus balığı resmi bulunmaktadır (Memiş, 2006, 177).

Grek etimolojisinde Sin sözcüğü yabancı anlamında kullanılmaktadır. Bu kelimeye daha çok Yunanistan'ın dışında Doğu Anadolu, Pontos, İran ve Hindistan'da rastlanmaktadır. Bazı kaynaklarda Sinop adının Sin kökünden Sinova ya da Sinavur

olarak söylendiği de geçmektedir. Yunanlılar bu bölge ile ilgilenmeden önce bu adlar kullanılmıştır. Bu da Sinope adının yerli Anadolu dillerinden gelmiş olabileceğini göstermektedir (Tengirşek, 1963, 29).

Türklerin Sinop'a hakim olmasından sonra Fatih Sultan Mehmet Sinop'a Ceziretül- Uşşak adını vermiştir. Bu ise "Aşıklar Adası" anlamına gelmektedir. Sinop'un bir adının da Ceziretül-Uşşak olduğunu gösteren bir kitabe Sinop Müzesi'ndedir (Sinop Belediyesi Kültür Yayınları, 2005, 8).

3.2. Eski Çağda Sinop

Son yıllarda yapılan kazı ve araştırmalar Sinop'ta en erken yerleşimin Kalkolitik Çağa (M.Ö.4500) kadar uzandığını göstermektedir. 1951-1954 yıllarında Merkez ilçeye bağlı Demirci Köyü Karagöz Höyük'te yapılan kazı ile 1987 ve 1988 yıllarında Sinop Müzesi Müdürlüğü'nce yapılan yüzey araştırmaları sonucunda, tarih öncesi devreler biraz olsun aydınlığa kavuşmuştur (Erzen, 1994, 54).

Karagöz Höyük'te yapılan kazılarda, ilk Tunç Çağı-1 (M.Ö. 3000-2700) dönemine ait buluntular ortaya çıkarılmıştır. Bulunan malzeme, Sinop, Balkanlar ve İç Anadolu arasındaki ilişkiyi göstermektedir.

Yapılan yüzey araştırmaları sonucunda çevrede çok sayıda tarih öncesi yerleşim yerlerine rastlanmıştır. Bu yerleşim yerleri sahil şeridi boyunca nehir ağızlarında ve nehir vadileri boyunca iç kesimlere doğru yayılmaktadır. Ele geçen malzeme genel olarak İlk Tunç Çağı ve İlk Tunç Çağı-II'ye tarihlenmektedir. Ancak Kabalı Çayı vadisinde Erken Kalkolitik (M.Ö. 4500) yıllarına tarihlenen iki yerleşme yeri belirlenmiştir. Bugün Sinop çevresinde en eski yerleşim alanı Kabalı Çayı Vadisi olarak belirlenmektedir. Sahil kesiminde İlk Tunç Çağı-II'nin başında korkunç bir yangınla höyükler terkedilmiştir. Bundan sonra höyüklerde yerleşmeye rastlanmamaktadır (Baysal, 1959, 35).

İlk yerleşimler daha çok, Kabalı ve Sarımsak Çayı ile Erfelek Çayı vadilerinde gerçekleşmiştir. İlk Tunç Çağı'nda (M.Ö. 3200) yoğun bir yerleşime sahne olan bölgede yerleşimler, İlk Tunç Çağı sonunda büyük bir yangınla terkedilmiştir (Baysal, 1959, 76).

Hitit metinlerinde bölge ile ilgili olarak Kaşga Kavimlerinden bahsedilmektedir. Ancak bu kavimle ilgili Sinop hakkındaki bilgiler oldukça sınırlıdır.

Antik Sinope şehrinin, Milet'ten gelen kolonistlerce (yerleşimciler) kurulduğu ileri sürülmektedir. Antik yazılı kaynaklar Sinop'un M.Ö. 756 ve M.Ö. VII yüzyılın sonunda Miletli kolonistlerce iki kez kolonize edildiğini (yerleşime açıldığını) belirtmektedir (Alp, 2001, 49).

1951-54 yıllarında yapılan kazılar M.Ö.VII yüzyılın sonundaki kolonize hareketini açıkça destekler görünmesine rağmen, M.Ö.756'daki kolonize hareketi için fazla iddialı olamamaktadır. Bu da, ilk kolonize hareketinin küçük bir öncü grup tarafından keşif amaçlı yapıldığına işaret etmektedir (Erzen, 1994, 78).

M.Ö. VIII. Yüzyılda bölge, Miletos başta olmak üzere İonia'lının kolonizasyonuna sahne olmuştur. Bu kolonizasyonun sadece Ege dünyasında artan nüfusu dağıtıp toprak kazanmak olmadığı, öncelikle ticari ve ekonomik köşebaşlarının elde tutulmasının hedeflendiği anlaşılr. Özellikle Sinop'taki İon kolonizasyonu, Fırat Vadisi ve Mezopotamya'ya giden tarihsel yolların başlangıç noktasını tutmak için yapılmıştır. Söz konusu kolonizasyon için ileri sürülen iki ayrı başlangıç tarihinin aydınlatılması da ayrı bir sorundur. Bunlar M.Ö. 756 ve 636 yıllarıdır. Bu iki tarih arasında çapı belirsiz kalan bir Kimmer istilası vardır. 756'da Trapezus, Kerasus ve Kotyora gibi kolonilerin Sinop'a bağlı olarak kuruldukları düşünülürse, bu tarihten önce Sinop'ta bir İon kolonizasyonunun açıkça başladığını kabul etmek gerekir (Akurgal, 1997, 144).

Sinop ve civarına yayılan bu Lidya-Kimmer hakimiyetinden sonra Sinop için kesinleşen en önemli olay, 630 yıllarında yapılan ikinci kolonizasyondur. 630 tarihi ile Lidya devletinin Pers kralı Kyrus tarafından 546'da yıkılmasına kadar süren dönem Sinop için yine karanlık kalmaktadır. Perslerin kıyı şehirlerini nasıl idare ettikleri kesin olarak bilinmese de otonom yapılarını korudukları sanılan bu şehirlerin, Perslerin atadıkları Tiranlar sayesinde imparatorluğa vergi ödedikleri sanılmaktadır. İmparator I. Darieios'un örgütlenme sistemine göre Sinop bu dönemde Kapadokya Krallığı sınırları içinde, daha sonraki bir düzenleme ile de Pontus Kapadokyası denilen kuzey Kapadokya sınırları içinde sayılmıştır. V. Yüzyıl içlerinde Persler ve güçlü Perikles Atina'sı arasında çekişme konusu olan kıyı kolonileri ile Sinop da sonunda Perikles yönetimine bağlanmıştır. Bu dönemde parlak ve sikke çeşitliliğinden demokratik bir

Grek yönetimine kavuştuğu anlaşılan kent, bu durumunu Euxene'nin Grek şehirlerini Perslere bırakan Antalcidas anlaşmasına kadar korumuştur. M.Ö. 350 yılından sonra Kapadokya vilayeti olarak tüm Anadolu'yu Persler'den koparmak isteyen ve bir Kapadokya krallığı yaratmayı amaçlayan Diatames, Sinop üzerine de yürümüştür (Robinson, 1906, 147).

Şehir, M.Ö. VII yüzyılda Kimmer adı verilen kavimin istilasına uğramış ve M.Ö. VI. yüzyılın ortalarında Pers hakimiyetine girmiştir. Sinop, M.Ö. 480 yılında bağımsız olmuş, ilk kez kendi adına para bastırmıştır (Tokgöz, 1973, 118).

Sinop, Helenistik dönemde Pontus krallarının yönetimindedir. "Mitridatlar Dönemi" olarak bilinen bu dönemde şehir en parlak çağını Kral Mitridat Evpator zamanında yaşamıştır.

M.Ö.70 yılında Romalılar şehre hakim olur ve şehirde Roma yönetimi başlar. Roma döneminde şehir en parlak devrini Sezar zamanında yaşamıştır. Şehre maddi yardımlarda bulunulmuştur (Başagaolu, 1978, 24).

M.Ö. 700'de, Kral Midas kontrolündeki Frigya'lılar (Frigya'nın başkenti Gordium, bugünkü Ankara'nın birkaç mil güneybatısına düşmektedir), barbar Kimerleri durdurma ümidiyle Sinop'taki yeni yerleşimin kontrolünü ele geçirirler. 1951 ve 1953'de Alman ve Türk arkeologlar, Sinop'ta Frigyalılara ait çeşitli çömlek kalıntıları bulmuşlardır. Sinop'un Frigyalılar zamanında zirveye ulaştığı görülmektedir. Fakat, atlı Kimerler Karadeniz sahillerine akın akın gelirler ve Sinop M.Ö. 677'de onların denetimine ve tahribatına maruz kalır. Kimerler zaman zaman kral Assarhaddon yönetimindeki Asur gücü tarafından yenilgiye uğratılmış, sonrasında Asurlular Frigyalı kral Midas'ı da ezerek Lidyalılara doğru sınırlarını genişletmişlerdir. M.Ö. 716'da Sinop'ta doğan "Gyges", Argonaut'lu Herakles'i yenilgiye uğratacağını iddia ederek, M.Ö. 687'de Lidya'lıların kralı olmuştur. Gyges, Asurlularla yardımlaşmış ve Kimerler'in ilerlemesini de durdurmuştur. Daha sonra, Asurlularla ilişkilerini koparmış ve Kimerler'den gelen yeni bir saldırıyla karşı karşıya gelmiştir. M.Ö. 657'de, savaşta öldürülmüş ve başkenti, Sardis'i kaptırmıştır. Sonunda, Lidyalıların yeni kralı Ardis, Asurluların da yardımıyla, Sinop'ta kalan son Kimerler'i de ortadan kaldırmıştır (Algan, 1991, s.104).

Miletliler, Kimerler'in yeniledikleri ve Karadeniz sahillerinin tekrar kolonizasyon için güvenli olduğunu gördükten sonra, bir kez daha ticaretlerini

kurmuşlardır. Yaklaşık M.Ö. 635'te, Sinop'a geri gelmişler ve ikinci ve kalıcı yerleşim tarihi M.Ö. 73 olmuştur. Miletliler, Sinop'tan yünlü eşyalar, gümüş ve Coichis kölelerinin ticaretini yapmaktaydılar. Miletliler, her biri şehrin bir tarafında olan iki liman inşa etmişlerdir. Kuzey limanı, dengesizce kısa sürede büyümüştür, fakat sadece güney limanı hırçın Karadeniz sularına karşı kırılğan gemilerini yeterince koruyabilmekteydi. Ticaretleri geliştikçe, yeni bir liman daha kurarlar. Bu limana, Yunanca gemilerin donatılması anlamına gelen "Armena" Harmene, ismini vermişlerdir (Algan, 1991, 112).

Sinop, Karadeniz'deki ticareti ile ünlenmeye başlar. Çok iyi bir coğrafi konuma sahip olduğu için, yerel ticaretin merkezi olmasıyla birlikte, Yunanlı ve hatta Colehis ve Crimea (Crimea, eski zamanlarda Boğaziçi krallığı olarak bilinmekteydi) ile uğraşan Mısır'dan da uzaktaki tüccarların karargahı olmuştur. Sinop, başlıca balığıyla ünlüydü. Sinop ticarete geliştikçe, kendi kolonilerini kurmaya başlar. Amisus (Samsun), Trapezus (Trabzon), Cotyora ve Cerasus Sinop'un önemli kolonileri haline gelirler. Bunlardan, Sinop buğday, mısır, pirinç, şeftali, armut, erik, elma, fındık ve zeytin ihraç etmekteydi. Cerasus kolonisi ve Sinop'un dış bölgeleri kiraz üretimi bakımından oldukça zengindi. Ayrıca Sinop'ta, Cotyora'nın güneyindeki dağlarda demir madenciliği de yapılmış ve çelikten eşyalar üretilmiştir. Ceviz ağacı gibi çeşitli ağaçlar mobilya yapımında, çam gibi diğer ağaçlar ise gemi yapımında kullanılmıştır (Barnett, 1987, 69).

Miletliler aynı zamanda şehrin görünümünü de güzelleştirmeye başladılar. Bugünkü kale ve cezaevi olan yerde "baş tapınak" ve şehrin hazineleri bulunmaktaydı. Miletliler, fiziksel kültürlerinde ve Yunan oyunlarında da oldukça başarılıydılar. Gimnazyum, Miletlilerin temel yapılarından biri olmuştur. Ünlü tanrılarına tapınaklar inşa ettiler. Bu tapınakları; Poseidon ve Apollo'ya ve daha sonra da Zeus, Athena, Hermes, Ceres, Demeter, Dionysus, Ascleipus, Diocuri, Serapis ve İsis'e adadılar. M.Ö. 560'larda, Sinop'lu iş adamları yüksek bir hayat standardına sahiptiler ve Corinth'den (Corinth çömlekleri, 1951 ve 1953 teki kazılarda da bulundu) ithal edilen çömlekleri kullanırlardı. Heykeller de ithal etmişler ve kızıl balçıktan yapılan malzemeleri binaların iç ve dış dekorasyonunda oldukça fazla kullanmışlardır. M.Ö. 7. yüzyıla tarihlenen tapınak kazılarında da görüldüğü gibi mozaik yer döşemelerini tapınaklarda kullanmışlardır. Diğer birçok heykel ya diğer müzelere yerleştirilmiş ya da

koleksiyoncuların evlerine. Sinop müzesi bu devre ait sadece birkaç parça içermektedir (İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü, 2005).

MÖ. 70 yılında Roma İmparatorluğu işgal ettiği bu toprakları yeniden tanzim etmiş, Pontus Krallığını Kızılırmak'tan itibaren ikiye bölerek, doğu parçasının idaresini yerli sülalelere vermiş, batı parçasını ise doğrudan doğruya devletin eyaleti haline getirmiştir.

Sinop'un Roma idaresine geçmesi tarihte önemli bir dönüm noktasıdır. Özellikle Sezar zamanında şehre maddi yardımlardan başka, yeni Roma kolonileri gönderilmiş ve genişleyip büyümesi sağlanmıştır (Gökmenoğlu, 1992, 17).

Bizans devri konusunda Sinop için bilgiler yok denecek kadar azdır. Ancak Sinop'ta çok sayıda Hristiyan'ın yaşadığı anlaşılmaktadır. İdari olarak Armeniakon ve Pontus vilayetine, dinsel olarak da Hellenpotos metropolitliğine bağlı olarak gösterilen Sinop'ta, günümüzde harabeleri bulunan Balatlar Manastır Kilisesi'nin VI. Yüzyılda yapıldığı sanılır. Bizans devrinde gittikçe askeri bir yapı kazanan Sinop'un kale içine çekildiği ve tarih boyunca gelişmiş bulunan ticaret ve kültürünün dinsel bazı olaylar nedeniyle gerilediği sanılmaktadır. Justinianos zamanında Sinop'un kaleler, su yolları, köprüler ve kiliselerle geliştirildiği, fakat kısa süre sonra ortaya çıkan Arap istilalarının bu gelişmeyi durdurduğu anlaşılr.

İkonoklasm devrinde Sinop'un dinsel ve sivil yapılarının tahrip edildiği, Karadeniz'e gelen Varegler'in Sinop'u yıktıkları da bilinir. İstanbul'un Latinlerce istila edilmesinden sonra I. Andronikos'un torunları büyük Komnenoslu Aleksios ve David idaresinde Karadeniz'in güneydoğu kıyısında Trabzon Rum Devleti kurulmuştur. Buradan David, sahil boyunca ilerleyerek Sinop'u işgal eder ve sonunda Paplagonya ve Karadeniz Ereğlisi'ni de hakimiyeti altına alır. Bizans ağırlık merkezinin bu dönemde Anadolu'ya kayması eski Bizans-Selçuklu çekişmesini keskinleştirmiştir. Bu durum Selçukluların Karadeniz'de bir limana sahip olmalarına engel olmaktaydı (Gibbon, 1995, 211).

Sinop tarihindeki bazı önemli eski çağ dönüm noktaları ise şöyledir (Umar, 2000, 168);

- M.Ö. 2200-2000 Akaların Sinop'a gelişleri,
- M.Ö. 1800 Sinop'un bir ara Hititlerin faydalandığı bir iskan yeri oluşu,

- M.Ö. 1330 Gaşkaların Sinop ve çevresine egemen oluşları,
- M.Ö. 1344-1180 Sinop'un zaman zaman Hitit kontrolüne girişleri,
- M.Ö. 1200-1180 Hititlerin tarihten silinişi,
- M.Ö. 1117-1090 Asurluların Karadeniz'e çıkışları, Sinop'la ilgilendikleri sanılır.
- M.Ö. 679 Sinop'a Friglerin egemen oluşları,
- M.Ö. 676 Frig kralı Midas'ın Kimmerlere yenilişi ve kendisini öldürmesi,
- M.Ö. 676 Kimmerlerin Sinop'u başkent yapmaları,
- M.Ö. 650 Kimmerlerin tarihten silinmesi,
- M.Ö. 690 Sinop'un Milletlerin kolonisi haline gelişi,
- M.Ö. 656-546 Sinop'un Karadeniz'de Lidya'nın en önemli bir ticaret limanı oluşu,
- M.Ö. 480 Sinop'un bağımsızlığı ve ilk kez para bastırılması,
- M.Ö. 169-120 Sinop'un Pontus krallığının başkenti oluşu,
- M.Ö. 70 Sinop'un Romalıların eline geçmesi.

Roma'nın ikiye bölünmesiyle Sinop Doğu Roma toprakları bölümünde kalmıştır. Bu tarihten itibaren Sinop'ta Bizans yönetimi başlamıştır. Roma Valisi Pliny döneminde başlayan ve iyi bir ortam bulan Hristiyanlık bu dönemde hızla gelişir. Ancak ticaret ve kültür geriler. M.S.VI. yüzyılda İmparator Jüstinyen zamanında bayındırlık hizmetlerinin arttığı, kale, su yolları, köprü ve kiliselerin yapıldığı görülür. M.S. 110 yıllarında Roma Valisi Pliny Sinop'a 20 km. uzaklıktan kemerlerle su getirtmiştir (Diehl, 2006, 238).

Bizanslılar tarafından M.S. 660 yılında Sinop'ta yapılan Balatlar Kilisesi, gerçekleştirilecek kazı ve onarım çalışmaları sonrası turizme kazandırılacaktır. Balatlar Kilisesi'nin geniş çaplı kazı programı sonrası Trabzon'daki Meryem Ana Manastırı'nı turist potansiyeli bakımından geride bırakacağı ve Hristiyanların hac görevleri için en önemli nokta haline geleceği belirtilmektedir (İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü, 2007).

3.3. Selçuklular Döneminde Sinop

Selçuklu Sultanı Süleyman Şah Döneminde, Selçuklu Komutanlarından Karatekin Sinop'u ele geçirir (1085). Bu tarihten itibaren Bizanslıların Sinop'u ve diğer Karadeniz kentlerini tekrar geri alma mücadelesine tanık olunmaktadır. Sinop ve

Kastamonu'yu elinde tutan Karatekin bir süre mücadele etmişse de, Büyük Selçuklu Sultanı Melikşah'ın Emirbozan komutasında gönderdiği ordu Bizanslılara karşı başarılı olamayınca Sinop tekrar Bizans yönetimine girer.

XII. yy.da Haçlı saldırılarını büyük bir bozguna uğratan Anadolu Selçukluları ve Danişmentliler, Kastamonu ve Amasya'ya kadar ilerler. Sinop'a kaçan Haçlılar, buradan deniz yoluyla İstanbul'a dönmeyi başarırlar.

XIII. yy. başlarında. Haçlı Seferleri ile süre gelen karışıklıklar, Bizans Devletini de etkilemiştir. Trabzon Rum Devleti de bu dönemde kurulmuştur (1204). Trabzon Rum Devleti kısa sürede, Sinop'a kadar olan yerleri sınırları içerisine katar. Bu durum, Anadolu Selçuklularını da rahatsız eder. Çünkü; Mısır ve Suriye'den başlayıp. Kayseri ve Sivas yoluyla Sinop Limanı'na ulaşan ticaret yolu, buradan deniz yoluyla Kırım'a kadar gitmektedir. İşte bu durum, Anadolu ticaretini olumsuz etkilemekteydi.

Nihayet Sinop, uzun süren bir kuşatmadan sonra, Anadolu Selçuklu Komutanlarından Behram komutasında, Sinop'un denizle olan bağlantısı kesilerek ve halkın serbestçe ayrılması koşuluyla Anadolu Selçuklularına verilir {03 Ekim 1214), böylece Sinop'ta Türk dönemi başlamış olur.

Selçuklu Sultanı İzzettin Keykavuz döneminde kalıcı olarak ele geçirilen Sinop, baştan başa imar edilmeye başlanır. Kalenin yıkıkları tamir edilir. Sultanın emri ile bir iç kale yaptırılır.

Her şehirden Sinop'a hocalar, yapı ustaları getirilir. Kiliseler camiye dönüştürülür. Tersane yaptırılır. Sinop ve çevresindeki köylerde yaşayan Türkler, şehre getirilip yerleştirilir. Çepni Oymaklarından kuvvetli bir uç oluşturulur. Abbasi Halifesi tarafından, İzzettin Keykavus'a Sinop'u fethinden dolayı "Es Sultan ül-galip" unvanı verilir.

I. Alaeddin Keykubad Döneminde, Kastamonu Uç Beyi Hüsamettin Çoban komutasındaki Selçuklu Donanması Kırım'ı ele geçirir. Başarı ile biten Suğdak Seferinden sonra, Sinop ve çevresi oldukça zenginleşir.

1243 yılındaki Köseadağ Savaşı'ndan sonra büyük bir darbe gören Anadolu Selçukluları, 1259 yılında Sinop'un Trabzon Rum Devleti'nin eline geçmesine engel olamazlar.

1266 yılına kadar geçen dönemde Sinop'ta, Pontus Rum hakimiyeti görülür. Bu tarihten itibaren Sinop tekrar Anadolu Selçukluları yönetimine girer.

1276 yılında, Anadolu'da çıkan ayaklanma sonunda, karışıklıktan yararlanan Pontus Rumları denizden Sinop'a saldırırlar. Selçuklu Komutanı Tayboğa ve Çepni Türkleri, bu saldırıyı püskürtürler.

1277'de İlhanlılar ile Memlûklüler arasında ikili oynayan Selçuklu Veziri Muineddin Pervane idam edilir. Sinop'ta bulunan oğlu Mehmet, Anadolu'da hakimiyet kuran İlhanlılarla iyi geçindiğinden, yerini korumayı başarabilir. Aynı tarihte, bağımsızlığını ilan ederek Pervaneoğulları Beyliği'ni kurar. Böylece, Sinop'ta Selçuklular Dönemi sona erip Beylikler Dönemi başlamış olur (Ülkütaşır, 1949, 95-104).

3.4. Beylikler Döneminde Sinop

Beylikler döneminde Sinop'taki gelişmeler aşağıda özetlenmiştir.

3.4.1. Pervaneoğulları Dönemi

Muineddin Mehmet'in bağımsızlığını ilan ettikten sonraki, Sinop halkına olan tavrı sert olmuştur. Geçmiş ve gelecek yılların vergilerini toplamaya çalışmıştır. Baskısı altında bulunduğu İlhanlılara karşı ayaklanma çıkardığı bir dönemde ölmüştür.

Sinop, Pervaneoğulları Dönemi'nde önemli bir liman ve uluslararası bir ticaret merkeziydi. Trabzon ve Kefe'ye giden gemiler, Sinop'a uğradıkları gibi, güneydeki ve kuzeydeki ülkeler arasındaki alım-satımlar hep bu limanda gerçekleşiyordu. Bu yüzden Sinop'a bir Ceneviz Kolonisi yerleşmiştir. 1298 yılında Cenevizliler, Pervaneoğlu Mesut'u esir alarak, Kefe'ye kaçırlar. Daha sonra, kurtuluş parası ödeyerek Sinop'a dönebilmiştir. Yerine bir süre sonra Gazi Çelebi geçmiştir.

Gazi Çelebi, denizciliği çok iyi bilen bir kişiydi. Kefe civarında Ceneviz Donanmasına büyük zararlar verdirmiştir. 1319 yılında Trabzon'a kadar uzanarak kentte yangınlar çıkartır. 1322 yılındaki Sinop'a karşı düzenlenen Ceneviz saldırılarını başarıyla püskürtmüş, şehre zarar gelmesini önlemiştir. Gazi Çelebi, son dönemlerinde veliahdı olmadığı için Candaroğulları Beyliği'ne yaklaşmış ve bu beyliğin egemenliğini tanımıştır. Ancak bazı kaynaklarda. Gazi Çelebi'nin ölümünden sonra, yerine kızı Fulane Hatun'un geçtiği ve bir yıl beyliği yönettiği, daha sonra da öldüğü belirtilmektedir. Gazi Çelebi'nin mezarı bugün Sinop'taki Pervane Medresesi avlusunda bulunmaktadır (Dikmen, 1958, 78-83).

3.4.2. Candaroğulları Dönemi

Sinop, Candaroğulları Beylerinden Süleyman Paşa Dönemi'nde, bu beyliğin sınırlarına katılmıştır. Sinop'un yönetimi ise oğlu Gıyaseddin İbrahim'e verilmiştir. 1339 yılında Gıyaseddin İbrahim, babasına karşı ayaklanarak, beyliğin merkezi olan Kastamonu'yu da ele geçirmiştir. 1341 yılında, Venedik ve Ceneviz Donanmalarıyla yapılan deniz savaşında, Sinop'ta inşa edilen Candaroğulları Filosu düşman gemilerine büyük zararlar vermişlerdir.

1345'te başa geçen Adil Bey Dönemi'nde, Cenevizliler Sinop'ta bir koloni kurmuşlardır. Venedikliler de Sinop'ta sürekli bir temsilci bulundurmışlardır. Adil Bey'den sonraki, Celaleddin Bayezid (Kötürüm) Dönemi'nde, Osmanlı Devleti ile bir mücadele içerisinde bulundukları görülmektedir.

Beylik, 1383 yılında, içerisinde bulunduğu iç mücadeleler ile Kastamonu ve Sinop olmak üzere ikiye ayrılmıştır. Kötürüm Bayezid, Kastamonu'yu kaybettikten sonra Sinop'a çekilmiş ve burada ölmüştür.

XIV. yy. sonlarına doğru, Osmanlı Devleti'nin Anadolu Türk Birliğini sağlamaya çalıştığı dönemde, İzzeddin İsfendiyar Bey, Sinop'taki gücünü korumaya çalışmıştır. Ankara Savaşı'ndan sonra (1402) büyük ölçüde rahatlayan İsfendiyar Bey, Fetret Dönemi'ndeki şehzadeler arasındaki mücadelede Yıldırım Bayezid'in oğullarından Musa Çelebi'yi desteklemiştir. Musa Çelebi'nin Sinop'tan gemi ile Rumeli'yi geçmesinde yardımcı olmuştur.

Osmanlı Padişahı Çelebi Mehmet'in devleti tek yönetim altında toplamasından sonra, Osmanlı-Candaroğulları ilişkileri bir süre olumlu devam etmiştir.

1419 yılında. Beyliğin sınırları Sinop ve çevresinden ibarettir. İsfendiyar Bey'in ölümünden sonra yerine oğlu Tacettin İbrahim geçmiş, ancak, bu dönemde kayda değer bir gelişme olmamıştır (Uzunçarşılı, 1969, 129).

1444 yılında Candaroğulları'nda kardeşler arası taht kavgası yaşanmıştır. Kemalettin İsmail ile kardeşi Kızıl Ahmet mücadelesinde başarılı olamayan Kızıl Ahmet Osmanlılara sığınmıştır.

Fatih Sultan Mehmet, başlangıçta İsmail Bey ile iyi geçinmiş, hatta Trabzon Seferi'ne giden Osmanlı Donanması, Sinop'ta onarım görmüştür. Fakat daha sonra Sultan Mehmet tavrını değiştirerek Sinop'un yönetimine Kızıl Ahmet'i getirmiştir.

Osmanlı Sadrazamı Mahmut Paşa'nın Sinop'u kuşatması ile Kızıl Ahmet kendisinin ve ailesinin hayatlarına zarar verilmemesi şartıyla Sinop'u Osmanlılara teslim etmiştir (1461). Kendisine Bursa civarında Yenişehir, İnegöl ve Yarhisar tımarları verilmiş, Sultan Mehmet'in Trabzon Seferi dönüşünde, Kızıl Ahmet'in Akkoyunlu Hükümdarı Uzun Hasan'a sığınması üzerine, İsmail Bey'in Anadolu'da kalması sakıncalı görülerek Filibe'de Dirlik verilmiştir. Böylece, Sinop kesin olarak 1461'de Osmanlı topraklarına katılmıştır (Ülkütaşır, 1949, 91-99).

3.5. Osmanlılar Döneminde Sinop

Sinop'un fethi ile Candaroğulları tersanesi de Osmanlılara geçmiş ve burası devletin başlıca deniz üslerinden biri olmuştur. Yönetim bakımından, Anadolu Eyaleti'nin Kastamonu Sancağına bağlanan Sinop, Kırım ve Karadeniz'e yapılan seferlerde askeri üs hizmetini görmüştür. Ayrıca Osmanlı donanmasının kışlak merkezi rolünü de oynamıştır.

Fatih Sultan Mehmet, Sinop halkını avarız vergisinden muaf tutup, Sinop kalesini beklemekle ve korumayla görevlendirmiştir. XVI. yy. boyunca devam eden bu durum, Sinop'un daha hızla gelişmesinde etkili olmuş, nüfus kısa sürede iki katına çıkmıştır.

XVI. y.y.'da ortaya çıkan Celali ve Suhte isyanları sırasında Sinop, çok büyük sıkıntılar yaşamıştır. Suhte isyanları sırasında, Sinop ve çevresinde yaşayan halk maddi ve manevi zararlar görmüştür. 1567-1568'de olayların daha da arttığı, Sinop kadısının İstanbul'a gönderdiği mektuptan anlaşılmaktadır. Boyabatlı Söylemez ve Kara Hüseyin adındaki Suhtelerin başkanlığında hareket eden asiler, yöredeki tüm halkı haraca bağladıkları gibi, Sinop kadısına da zarar verecek kadar ileri gitmişlerdir. Bu durum, varlıklı ailelerin Sinop'tan göç etmelerine neden olmuştur (Uzunçarşılı, 1951, 118).

1568 yılında Kefe'den hareket etmiş olan kürk ve yağ dolu bir gemi Sinop kıyılarındaki kayalıklarda parçalanmış, gemi içerisindeki bütün mallar, Sinop pazarına gelmiş olan halk tarafından yağmalanmıştır. Yağma edilen mallar, devletin güçleri tarafından toplatılmış ve suçlular cezalandırılmıştır. Ancak, Suhtelerin yağmacıları desteklemeleri, Sinop'taki asayişin çok kolay sağlanamadığı gerçeğini de göstermektedir. Osmanlı Devleti, Amasya ve Canik Sancakbeylerinden, bu uzun süren isyanları bastırmak için yardım istemek zorunda kalmıştır.

Yine XVII. yy. başlarında. Celali isyancılarından Yularkastı'nın Sinop'u haraca bağladığı ve şehre büyük zararlar verdiği görülmektedir (Başagaolu, 1978, 77).

1614 yılında Kazakların Sinop'a saldırmaları ve kaleyi ele geçirmeleri sonucunda şehir yağmalanmıştır. Şehirde bulunan kadın ve çocuklar esir alınıp götürülmüş, şehir yakılmıştır. Ancak Karadeniz muhafızı İbrahim Paşa, baskınla Kazakları bozguna uğratmıştır. Sinop kale kumandanının ihmalkarlığından kaynaklanan bu durumun, başkentte duyulması üzerine I. Ahmet, Sadrazam Nasuh Paşa'yı görevden alır. Ancak, Sinop üzerine yapılan bu saldırılar IV. Murat dönemine kadar devam eder (Gökmenoğlu, 1989, 96).

XVII. yy. ortalarında Sinop şehrinin kale içi ve dışı olmak üzere yirmi dört mahallesi bulunuyordu. Hristiyan halk sahildeki mahallelerde oturuyorlar ve kale onarımı ile ilgilendikleri için de haraç vergisini ödemiyorlardı. XVI. yy. sonlarında 3-5 bin olan şehir nüfusunun, XVIII. yy. da 15 bine yükseldiği bilinmektedir. Sinop'un en önemli gelirlerinden biri de Sinop iskelesinden sağlanan vergilerdi.

Kendir üretiminin çok gelişmiş olması, halatçılık sanatını önemli bir konuma getirmiştir.

1803 yılında Karadeniz de fırtınaya yakalanan Avusturya ve Rus gemilerinin Sinop'a sığınması üzerine Fransız konsolosunun desteğiyle Ayandan Gözübüyüköğlu'nun Rus gemileri ve konsolosunu Sinop'tan kovmaya çalıştığı görülür. Aynı olayda Sinop'ta bulunan Rus konsolosluk binasının yıkıldığı ve konsolosun gemiyle kaçtığı kaynaklarda yer almaktadır (Sinop Belediyesi Kültür Yayınları, 2005, 25).

1805-1824 yılları arasında Osmanlı Devleti'nin birçok yerinde ayanların güçlenmesiyle isyanlar zor bastırılmıştır. 1827-1828 (II. Mahmut dönemi) Osmanlı Rus savaşları sırasında Sinop kalesine asker gönderilmiş ve hassa askerlerinden Sinop ayanı Kavizade Hüseyin Bey kale muhafızı olarak atanmıştır (Tuğlacı, 1985, 14).

Sinop'a 1853 yılında Rus Donanması tarafından yapılan baskın; Osmanlı Devleti ve müttefikleri ile Rusya arasında Kırım Savaşı'nın başlamasına neden olduğu gibi, Sinop'un tarihinde de bir dönüm noktası olmuştur.

1853 yılının Kasım ayı başında, İstanbul'dan Batum'a hareket eden Osmanlı Filosu, hava şartlarının kötüleşmesi üzerine Sinop Limanı'na sığınmıştır. Kırım'ın Sinop'a yakınlığı nedeniyle Rus gemilerinin bölgeye gelip-gitmekte olduğu, ancak

Osmanlı Filosunun limandan çıkamadığı bilinmektedir. Bir ara filonun İstanbul'a dönmesi düşünülmüşse de bundan vazgeçilmiştir.

28 Kasım 1853'de Sinop çevresinde gizlenen Rus Filosuna ek gemiler gönderilerek daha da güçlenmesi sağlanmıştır. 29 Kasım'da ise Sinop baskını hazırlıklarını Ruslar tamamlamış ve beklemeye başlamışlardır.

Sinop Limanı'nda, sahil boyunca yarım daire şeklinde bir hat üzerine demirlemiş bulunan Türk Filosu ise, Rus Donanmasına göre daha hafif gemilerden oluşmaktaydı. Türk Filosu Kumandanı Osman Paşa, 30 Kasım 1853 günü Sinop Limanına kadar giren Rus Filosunu görene kadar hiçbir hazırlık yapmamıştı. Çatışma, Rus gemilerinin yoğun top atışıyla başlamış, taraflar arasındaki yakınlık, Osmanlı gemilerine başlangıçta büyük zararlar verdimişti. Türk leventleri de bütün güçleriyle Rus gemilerine zarar vermeye başlamış olmasına rağmen, sancak gemisi Avnullah, daha fazla dayanamayarak kıyıya vurmuştur. Navek-i Bahri Firkateyni de Ruslar tarafından sıkıştırılınca, gemi komutanı Binbaşı Ali Bey leventleriyle birlikte gemisini havaya uçurarak çevresindeki Rus kuvvetlerine de zararlar verdimiştir. Öğle saatlerinde Osmanlı Filosunun tamamına yakını tahrip edilmiştir. Savaşın sonlarına doğru Sivastopol'dan gelen üç Rus gemisi de imha çabasına katılmıştır.

Ruslar, gemilerinin toplarını daha sonra şehrin Müslüman mahallesine çevirmişler, bu top atışı sonucunda Sinop'ta büyük yangınlar çıkmıştır. 2500 kadar ev, 7 mescit, 2 okul ve 170 dükkan yanmıştır. Alaaddin Camii (Büyük Camii) yangından büyük zarar görmüş ve bir yıl içerisinde tamir edilmiştir.

Baskın sırasında; Avnullah, Nizami-İye, Nesim-i Zafer, Kaid-i Zafer, Feyz-i Mabûd, Gül-i Sefid, Ereğli, Necm-efşân, Feyzullah, Navek-İ Bahri, Dimyat (Mısır Gemisi), Pervâz-ı Bahri (Mısır Gemisi) isimli 12 savaş gemimizin tamamı , ayrıca, limanda bulunan bir İngiliz ticaret gemisi ile 6 Türk ticaret gemisi de batmıştır.

Sinop baskını sırasında Batum'dan İstanbul'a gitmek üzere Sinop'a uğrayan Taif vapuru da yaralı olarak kurtulup, felaket haberini 04 Aralık 1853'de İstanbul'a ulaştırmıştır. İstanbul'a gelen Taif vapurunu gören Sultan Abdülmecit, "Keşke o da gelmeseydi, Sinop'ta dövüşerek batsaydı." demiştir (Özcan, 1992, 22).

Ruslar, Sinop Limanı'nda iki gün kaldıktan sonra çekilmişlerdir.

Sinop baskınından birkaç gün sonra şehre gelen İngiliz ve Fransız gemileri, Sinop'taki kayıpların keşfini yapmış, 280 kadar yaralıyı İstanbul'a taşımıştır.

Resmi kayıtlara göre 2000'e yakın şehidimiz vardır. Türk Devleti ve milleti bu ani baskınla hayatlarını kaybeden şehitlerimiz için Deniz Şehitliği Abidesi (Sinop Müzesi bahçesinde bulunmaktadır.) ve şehitlerimizin üzerlerinden çıkan paralarla Şehitler Çeşmesi (Tersane Hacı Ömer Camii yanında bulunmaktadır.) yaptırmıştır.

Sinop'ta baskından zarar gören Müslüman halka Kastamonu Mal Sandığı'ndan para yardımıyla bulunulmuş ve üç yıllığına vergi affı getirilmiştir. Bu savaşta yararlılıkları olanlara verilmek üzere Sinop Madalyası çıkarılmıştır.

Sinop baskını, Osmanlı Devleti üzerinde olumsuz bir etki yaratmıştır. Sinop'ta batan gemilerin yerine savaş gücü yüksek gemilerin yapılmasına karar verilmiştir. Sinop baskınından sorumlu görülen Topçubaşı Zade Mahmut Paşa 17 Aralık 1853'de Kaptan-ı Derya'lıktan azledilmiştir. Yeni Kaplan-ı Derya Hasan Rıza Paşa'nın emri ile batan gemilerin üzerinde bulunan top, lenger ve diğer kullanılabilecek malzemelerin denizden çıkarılması ve İstanbul'a taşınmasına karar verilmiştir (Özcan, 2000, 47-58).

Kırım Savaşı'nın çıkmasında etkili olan Sinop baskını sonucunda, Osmanlı Devleti, Fransa ve İngiltere ile birlikte Rusya'ya karşı savaşacaklar ve bu savaş Rusya'nın mağlubiyeti ile sonuçlanacaktır.

Kırım Savaşı'ndan sonra Sinop'un eski dönemlere ait ticari itibarı yavaş yavaş kaybolmaya başlamıştır. Ağırlık noktası Samsun ve Trabzon olmuştur. Bu kentlerin çevre yollara sahip olmasıyla ticaret hareketlenmiştir.

1877-78 Osmanlı-Rus Savaşından sonra (93 Harbi) Kafkasya'da yaşayan çok sayıda Müslüman halk, Rus baskısından kaçarak Sinop ve çevresine yerleşmiştir. Sinop'ta kendilerine has gelenek ve görenekleriyle kültürel yapıya renk katmışlardır.

1894 yılında Sinop merkezinde bir Seri Mahkeme, bir noter, ayrıca jandarma ve polis gücü bulunmaktaydı. Aynı dönemde Duyun-u Umumiye İdaresinin Sinop'ta bir şubesi ve deposu vardı. Yine aynı tarihlerde telgrafhane binası olduğu kaynaklarda belirtilmektedir.

XIX. yy.da Sinop'un en önemli gelir kaynağı deniz ticaretiydi. Bu yüzyılda en fazla ürün Fransa'ya satılmaktaydı. XIX. yy. sonlarında Sinop'ta ulaşım genellikle yük arabalarıyla yapılmaktaydı. Sinop-Boyabat arasındaki ulaşım elverişli şose, bölgenin en önemli yoluydu. Suların yükseldiği mevsimlerde, kereste sevkinde Ayancık ve Çobanlar Köyü çaylarından yararlanılmıştır.

XIX. yy. sonlarında, Sinop'taki eğitimin durumu yüksek seviyede değildi. Sinop merkezde bir idadinin (lise) açılması ancak XX. yy. başlarında gerçekleşecektir. Bu dönemde şehirde 1 rüştiye (ortaokul), 6 medrese bulunmaktaydı. 1914 yılında Sinop merkezde darülmualimin (öğretmen okulu) açılmıştır. 30-40 kadar öğrencisi olan bu okul 1916'da kapatılmıştır (Kenthaber Kültür Kurulu, 2004, 2-9).

3.6. Milli Mücadele Döneminde Sinop

Sinop 30 Ekim 1918 Mondros Ateşkes Antlaşmasının imzalandığı tarihlerde, Kastamonu Vilayeti'ne bağlı bir sancak merkeziydi. Merkez kaza dışında, Ayancık, Boyabat ve Gerze diğer kazalarıydı. Tarihi kaynaklarda Sinop nüfusunun bu tarihlerde 30.000 civarında olduğu tahmin edilmektedir. Bu dönemde, Sinop'ta Rum nüfusunun az olmasına karşın, Samsun merkezli, ayrılıkçı Rum Müdafai-i Meşruta Cemiyetinin şubesinin olduğu görülmektedir. Rum Pontus Devleti'ni kurmayı amaçlayan çeteler zaman zaman Sinop ve çevresine zararlar vermiştir.

Cumhuriyetimizin kurucusu Büyük Atatürk, Samsun'a gitmek üzere Bandırma Vapuru ile Karadeniz'e çıktıktan sonra 18 Mayıs 1919 günü Sinop Limanına uğramıştır. Sinop Mutasarrıflığına atanan Mazhar Tevfik Bey de Mustafa Kemal'in vapuru ile seyahat etmiş, Sinop'a çıktığında, Sinop halkı adına Mustafa Kemal'i davet etmişse de kendisi karaya çıkamamış, o tarihlerde iç Anadolu ile bağlantılı karayolunun bulunmayışı nedeniyle tekrar vapurla Samsun'a devam etmiştir (Sinop Valiliği, 2005).

17 Haziran 1919 yılında Seyit Bilal Türbesi çevresinde toplanan Sinop halkı, bir miting yaparak, İstanbul Hükümeti'ne protesto telgrafı çekmişlerdir. İşgallere karşı tepki gösteren Belediye Başkanı Rasim Bey ve Hürriyet İtilaf Şubesi İkinci Başkanı Akif Bey halkı bu konuda yönlendirmişlerdir (Sinop Valiliği, 2005).

Milli Mücadele döneminde Sinop'un adını duyuran ve büyük tepkilere neden olan en önemli olay; Samsun'daki İngiliz askeri temsilcisi Solter'in, Sinop Mutasarrıfı Mazhar Tevfik Bey'i tutuklama girişimidir. Buna sebep de Samsun eski milletvekillerinden Osman Bey'in Samsun Rum Metropolitinin isteği üzerine tutuklanıp gemi ile İstanbul'a gönderilirken, kendisini taşıyan geminin 4 Ağustos 1919 günü Sinop'a uğradığında, Mutasarrıfın yana kaçarak sığınması ve Sinop halkı tarafından kendisinin teslim edilmemesidir. İngilizlerin, Osman Bey'i ellerinden geçirince, Sinop halkına gözdağı vermek amacıyla, 7 Eylül 1919'da gemilerle Sinop'a gelmişlerdir.

Yüzbaşı Solter ve askerleri eski Rus konsolosluk binasına {Bugünkü Dr. Rıza Nur İl Halk Kütüphanesi binası) giderek İngiliz bayrağı çekmeleri büyük sorun yaratmıştır. 8 Eylül 1919 günü Solter ve askerleri Mutasarrıflığı basmış, kendisini bulamadıklarından dolayı. Mutasarrıflığı işgal ederek, binaya İngiliz bayrağı çekmişlerdir. Bu durum Sinop halkının büyük tepkisini çekmiş ve bina abluka altına alınmıştır. Mazhar Tevfik Bey bunun üzerine Mutasarrıflık binasına gitmiş, Sinopluların da yoğun baskısıyla işgal kaldırılmış, İngiliz bayrağı indirilmiştir. Mazhar Tevfik Bey'in, Sinop'ta görev yaptığı süre içerisinde, milli mücadele hareketinin teşkilatlanması da hızla gerçekleşmiştir. Sivas Kongresinde alınan kararlar doğrultusunda, Sinop ve kazalarında, Anadolu ve Rumeli Müdafa-i Hukuk Cemiyetinin şubeleri açılmıştır. Bu şubelerin açılmasını örgütleyenler şu şekildedir. Sinop Şubesi Rasim Şükrü Bey, Gerze Şubesi Süleyman Bey, Sabri Bey, (Belediye Reisi), Boyabat Şubesi: Abdullah Bey, Ayancık Şubesi: Mithat Bey (Tokgöz, 1973, 48).

Sinop 1920 yılında, bağımsız sancak olmuştur. 1920-1923 tarihleri arasındaki 3 yıllık (müstakil liva) dönemde Sinop'un milli mücadeleye katkısı fazla olmuştur.

23 Nisan 1920'de açılan ilk T.B.M.M.'de seçilen Sinop Milletvekilleri şunlardır: Abdullah Bey (Karabina), Hakkı Hami Bey (Ulukan). Rıza Namık Bey (Uras), Şerif Bey (Peker), İstanbul'daki Meclis-i Mebusan'ın kapatılmasından sonra, burada Sinop Mebus'u olarak bulunan Rıza Nur Bey de Ankara'ya gelerek ilk meclise katılmıştır.

Bu milletvekillerinden Şerif Bey, Meclisin en yaşlı üyesi olma sıfatıyla, Meclis Başkanı olmuş ve ilk açılışı yapmıştır. Sinop'ta 1921 yılında ilk matbaa kurulmuştur. 1922 yılından itibaren de Sinop vilayetinin resmi gazetesi olan "Sinop" isimli haftalık gazete basılmaya başlanmıştır (Dinamo, 1988, 224-226).

3.7. Cumhuriyet Döneminde Sinop

Cumhuriyet dönemi ilk yıllarının en önemli olaylarından biri, Lozan Antlaşması ile birlikte Türk ve Rum nüfusun karşılıklı olarak değişimidir. Sinop'ta yaşamakta olan az sayıdaki Rum nüfusla, Yunanistan'da yaşayan Türkler (Özellikle Selanik çevresinde yaşayan Türkler) karşılıklı olarak yer değiştirmişlerdir (1924).

Cumhuriyet dönemindeki diğer bir önemli gelişme de 9 Ekim 1924'de Dr. Rıza Nur Kütüphanesi'nin hizmete girmiş olmasıdır.

Cumhuriyet'in ilanından sonra Sinopluları gururlandıran en önemli gelişme ise 15 Eylül 1928'de Mustafa Kemal'in Sinop ziyaretidir. Bu ziyaretin en önemli amaçlarından biri, yeni Türk alfabesinin öğretilmesi için ilk dersin bizzat kendisi tarafından Sinop halkına verilmesidir. Verilen ders amacına ulaşmıştır, Mustafa Kemal'in Sinop'ta söylediği “Bu millet üç ay içinde okuyacak ve yazacaktır” sözü bunu doğrulamaktadır. Aynı günün akşamına kadar Sinop'ta kalan Atatürk, Sinop limanındaki İzmir vapuruna giderken Vali ve Sinop halkına hitaben “güzel Sinop'ta ve Sinoplular arasında hoş saatler geçirdim. Sinop'ta gördüklerimden çok memnun oldum” diyerek Sinop'tan ayrılmıştır (Sinop, 1928, 1). Yine aynı haftalık 17 Eylül 1928 tarih ve 1347 sayılı gazetenin ‘Değerli bir gün’ isimli haberinde “Saat 5.30'da öğrenime son vererek kasabayı dolaşmak istediler. otomobiller hazırlandığı halde, halkın arasından ayrılmak istemediler. Yine yürüyerek, Hükümet Caddesi, Meydankapı, Yukarı Pazar Caddelerinden doğru tersaneye inerek Halk Fırkası Binasına geldiler” haberi ilgi çekicidir.

Ayancık ilçesinde 1929 yılında kereste fabrikası kurulması ile bölgede bir takım yeniliklerin de önü açılmıştır. Kurulduğunda Türkiye'nin en büyük, Avrupa'nın ikinci büyük ağaç işleri fabrikasıdır. Tren hatları, tomruk taşımak amacı ile orman içlerine kadar ulaşmış ve onu havai hatları desteklemiştir. En ücra orman içlerinden tomruklar teleferik aracılığı ile ilçe merkezindeki fabrikaya taşınmıştır. Bu dev tesisler sayesinde Karadeniz bölgesinde ilk defa elektrik üretimi burada yapılmıştır (Eryılmaz, 2006, 3-21).

Sinop'ta 1932 yılında halkevi açılmış, 1935 yılında Sinop Elektrik İşletmesi hizmete girmiştir. 1941 yılında Pervane Medresesi Sinop Müzesi haline getirilmiştir (Özcanoglu, 2005, 53).

4. SİNOP'UN COĞRAFİ KONUMU VE DOĞAL YAPISI

Bu bölümde Sinop'un coğrafi konumu ile doğal yapısı üzerinde durulmuştur.

4.1. Sinop'un Coğrafi konumu

Sinop ili, Orta Karadeniz Bölgesi'nde, Anadolu'nun en kuzey ucunu oluşturan Boztepe Yarımadası üzerinde kurulmuştur. Batı ve Doğu Karadeniz bölgeleri arasında bir geçit bölgesinde yer alan il toprakları 41° 12' ve 42° 06' Kuzey enlemleri ile 34° 14' ve 35° 26' Doğu boylamları arasında kalır. İlin yüzölçümü 5.816 km² olup, il bu yüzölçümü ile Türkiye topraklarının yaklaşık olarak % 0.8'ini kaplar (İl Çevre ve Orman Müdürlüğü, 2004).

Doğuda Samsun, güneyde Çorum, batıda Kastamonu ile sınır komşusudur. Kara sınırlarının uzunluğu 300 km., kıyılarının uzunluğu ise 175 km.dir. İl olarak merkez ilçe hariç 8 ilçesi, 11 belediyesi ve 466 köyü bulunmaktadır. İlin nüfusu 2000 sayımına göre 225.574'dür (İl Nüfus ve Vatandaşlık Müdürlüğü, 2005).

4.2. Sinop'un Doğal Yapısı

İlde yeryüzü şekilleri genel olarak üç bölüme ayrılabilir. Birinci bölümü oluşturan kıyı kesimi ile Sinop Yarımadası çevresi, alçak tepelerden oluşmuştur. Bu kesimde yükselti 100-500 m civarındadır. Yarımada kıyılarının büyük bölümü, andezit lavlarından oluşan yalıyarlarla kaplıdır.

İlin Batı Karadeniz Havzası'na giren kesiminde Karadeniz'e koşturarak batı-doğu yönünde uzanan Küre Dağları'ndan kaynaklanan çok sayıda akarsu, kabaca güney kuzey yönünde akarak il topraklarını sular ve Karadeniz'e dökülür. Bu kesimdeki belli başlı akarsular; Tepeçay, Ayardin Deresi, Ayancık Çayı, Karasu Çayı, Çakıroğlu Çayı ve Kanlıdere'dir.

Sinop ilinin güneyinde Boyabat ve Durağan ilçelerini kapsayan Kızılırmak havzası, Fırat'tan sonra Türkiye'nin en büyük havzasıdır. Bununla birlikte, Sinop topraklarının ancak küçük bir bölümü bu havzaya girer. Bu havza içinde kalan Gökırmak, ilin önemli akarsularındandır. İlde çok sayıda doğal göl bulunmaktadır. Bu göller arasında Sarıkum, Aksaz, Sülük ve Karagöl en önemlileridir.

Sinop ili, Doğu ve Batı Karadeniz iklim özelliklerinin iç içe geçtiği bir yöredir. İlde mevsimler arası sıcaklık farkları pek büyük değildir. İlde, yıl boyunca esen sürekli

rüzgarlar, etkili olmaktadır. Yazın belli bir dönem dışında, bütün yıl nemli ve yağışlı geçer. Sinop'un kuzey kesiminde Karadeniz iklim tipi egemendir. İlin güney kesiminde ise kıyıya koşut olarak uzanan dağlar nedeniyle, Karadeniz ikliminin etkisi giderek azalmaktadır. Bu bölgede yağışlar, sıcaklık düşer ve bozkır ikliminin etkileri görülür. Yıllık ortalama sıcaklık 14-15 derecedir (Devlet Meteoroloji İşleri Genel Müdürlüğü, 2005).

Sinop'ta yağışların aylara göre dağılımı oldukça düzenlidir. En çok Kasım ve Aralık aylarında, en az Temmuz'da yağış alan Merkez ilçede yıllık ortalama yağış miktarı 658.8 mm.dir. Bu değer yine kıyıda yer alan Ayancık ilçesinde 964.1 mm, iç kesimde yer alan Boyabat ilçesinde ise 393.8 mm.ye düşmektedir.

Sinop ili, kuzey rüzgarlarına açık olduğundan, sürekli rüzgar alır. İlin konumu, kuzey (yıldız) rüzgarlarının zaman zaman çok şiddetli esmesine yol açar. Bu rüzgarların hızı saniyede 20-25 metreye dek ulaşabilir. En hızlı rüzgarın hızı ise 40.5 m/sn.dir.

Ortalama deniz suyu sıcaklığının 15.2⁰C olan Sinop'ta ortalama güneşlenme süresi ise 5.56 saat/gündür (Devlet Meteoroloji İşleri Genel Müdürlüğü, 2005).

İl, genel olarak dağlık bir bölgede yer almaktadır. Dağlar, il topraklarının % 74.3'ünü oluşturmaktadır. Ovalar yok denecek kadar azdır. Ovaların il içindeki payı yalnızca % 2.3'tür.

Sinop ili Erfelek-Ayancık arasında yer alan dar kıyı düzlükleri hariç, fizyografya denizden iç kısımlara doğru hemen yükselmektedir. Batı Karadeniz Bölgesinde yer alan İsfendiyar Dağlarının doğu kısmı Sinop ilini boydan boya kaplamaktadır. Fazla yüksek olmayan bu dağ sırasının üzerinde yer yer yüksekliği 1500-1800 m arasında değişen tepeler ve doruklar vardır.

İsfendiyar (Küre) dağları, 3. jeolojik zamanın başlarında meydana gelen Alp-Himalaya kıvrım kuşağı üzerinde yer almasıdır. Bu dağların en önemli özelliği genç ve yüksek olmalarıdır. Eski dağlar kadar aşınmaya pek uğramamışlardır. Sinop ili sınırları içinde dağlar, fazla yüksek olmamalarına karşılık iç bölgelerle kıyı kesimi arasında ulaşımında yıllarca zorluk ve güçlük çıkarmışlardır. İlimizin iç kısımlarla olan ilişkisinin sık ve devamlı olmamasından, gelişip büyümediğini görmekteyiz. Küre dağları yörenin engebeli arazisini meydana getirir. Kuzeybatı'da yükselen dağlar merkez sahillerine 9 km yaklaşınca alçalır, kıyı ovalarını meydana getirir. Gerze sınırından itibaren tekrar yükselerek Bafra ovasına ulaşır. Dağlar İl arazisinin % 80'ini kaplar. En yüksek tepeler, Ayancık'ta Çangal (1605 m), Erfelek Dağı (1763 m), Zindan (1050 m),

Gerze’de Elma ve Köse Dağları (900 m), Uzunören (850 m), Göktepe ve Soyuk (1200 m), Boyabat’ta Dranaz (1345 m), Alaca (900 m), Karaağaç (850 m)’dır. Dağlar arasında ve dağlarla sahil kesimi arasında kalan ovalar büyük düzlükler halindedir. En önemlileri Sinop ve Boyabat düzlükleridir. Boyabat ovasını; Gökırmak, Arım, Gazidere, Asarcık düzlük ve ova vadileri meydana getirmiştir. Sinop Ovası ise Erfelek, Aksaz, Sarıkum kıyı düzlüklerinden oluşmuştur. Gerze yöresinde Çalvanlar Çayının meydana getirdiği Dereyeri, Güzelceçay boyunca uzanan vadi düzlükleri de kıyı ovalarına örnek gösterilebilir. Boyabat, Durağan yöresindeki Kızılırmak vadisinin dışında büyük vadiler yoktur. Akarsuların kendi adını verdikleri birçok küçük vadiler, aynı zamanda bölgenin arazi yapısı karakterini özetlemektedir (İl Çevre ve Orman Müdürlüğü, 2004).

Sinop’un Karadeniz kıyıları girintili ve çıkıntılı kıyılardır. Hopa’dan başlayan ve İstanbul Boğazında sona eren Karadeniz kıyılarının hiçbir yerinde Sinop’taki kadar koy ve körfezlerle korunmuş limanlara rastlanmaz. Sinop kıyılarında, Köşk, Kayser, Karakum, Selamet, Boztepe, Sinop, Feryat Bozburun, İnceburun, Güllüsu ve Usta adlarında birçok önemli burunlar bulunmaktadır. İnce burun aynı zamanda Anadolu’nun en kuzey noktasıdır. Sinop kıyıları, Doğu Karadeniz kıyılarına oranla dik ve sarp değildir. Yalnız Ayancık kıyıları engebeli, inişli çıkışlıdır. Dağlar burada kıyıya paralel uzanmakla beraber, doğudaki kadar denize yakın değildir (Bayındırlık ve İskan Müdürlüğü).

5. SİNOP'UN TÜRK SOSYAL VE KÜLTÜREL YAŞAMINDAKİ ÖZEL YERİ

Bu bölümde Sinop'a özgü değerler ve varlıklar, ünlü kişiler, yemekler, gelenek ve görenekler ile Sinop'un günümüzdeki yeri ve önemine yer verilmiştir.

5.1. Sinop'a Özgü Değerler ve Varlıklar

Sinop denildiğinde öncelikle akla gelen başlıca değerler ve varlıklar aşağıda özetlenmiştir.

5.1.1. Eski Sinop Cezaevi

İç kale adı verilen hapishanenin bulunduğu alan 3 Ekim 1214 yılında Sinop'u zapteden Selçuklu Sultanı İzzeddin Keykavus tarafından yaptırılmıştır.

Hapishaneyi çevreleyen iç kale 11 adet burç ile desteklenmiştir. Burçların yüksekliği denize hakim güney bedende 22 m. ve surların yüksekliği ise 18 m.dir. 3 m kalınlığında olan surların üzerinde iç kaleyi bir uçtan bir uca gezebilme imkanı veren yollar (seğirtmeç) muhafızların gezi yolu olarak kullanılmıştır.

Tersane ve zindan olarak kullanılan pek çok kültürel değeri bünyesinde barındıran İç kale 1882 yılında yapılan hapishane binası ile tek kubbeli hamam devrin tipik mimari özelliklerini yansıtmaktadır. Azılı mahkumların prangaya ve zincire vurulduğu zindanları ve hücreleri ile ünlüdür.

Surların yapımında Arkeik, Klasik ve Helenistik devirlere ait çok sayıda (mabet ve yapıların mimari unsurları) devşirme malzeme kullanılmıştır. Valilik Özel İdare Müdürlüğüne tahsisli olan Eski Cezaevi ziyarete açıktır (İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü, 2005).

5.1.2. Etnoğrafya Müzesi (Aslan Torun Konağı)

18.yy. Osmanlı konut mimarisinin tüm özelliklerini taşıyan konak zeminle birlikte üç katlı olup, birinci ve ikinci katlar bindirme kat şeklindedir. Bütün duvarlar ince işçilik taşıyan tahta ve çıtalarla bezenmiştir. Ağaç sütunlarının üzerindeki kemer boşluklarında çiçekli vazolar vardır. Tavana geçişler dal,yaprak ve çiçek firizleriyle sağlanmıştır. Odalardaki yüklük ve ocakların sağ-sol ve üstündeki dolaplarda ise yine devre has olan ağaç işçiliği kendini gösterir.

Bu konak Sinop evlerine örnek teşkil etmesi amacı ile 1981 yılında Bakanlıkça kamulaştırılmıştır. Aslına uygun olarak onarım ve restorasyonuna 1985 yılında başlanmış ve 1996 yılında bitirilmiştir. Etrafındaki bina ve arsalar kamulaştırılarak çevre düzenlemesi yapılmıştır.

Sinop Valiliğince koruma ve güvenliği sağlanan konak 2003 yılında Etnoğrafya Müzesi olarak ziyarete açılmıştır (İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü, 2005).

5.1.3. Sinop Kalesi

M.Ö. 7 yy.da şehri korumak amacıyla Yarımada'nın üzerine kurulmuştur. Roma, Bizans ve Selçuklular döneminde onarılarak kullanılmıştır. Günümüz üzerinde bir bölümü hala ihtişamını korumaktadır. 2050 m. uzunluğu, 25 m. yüksekliği, 3 m. genişliği ve iki ana giriş kapısı bulunmaktadır.

5.1.4. Balatlar Kilisesi

M.Ö. 660 yılında Bizanslılar tarafından yapılan ve Roma çağında tiyatro ya da hamam olarak kullanıldığı düşünülen bu yapı, 7. yy.da Bizanslılar tarafından da kilise olarak kullanılmaya başlanmıştır. Bizans sanatının tuğla ve taş işletmeciliğinin en güzel ve en eski örneklerindendir. İç kısmındaki değerli fresklerin bir bölümü durmaktadır. Bakanlıkça kamulaştırılan kilise 2003 yılında Valilikçe yapılan çevre düzenlemesi ile Turizm hizmetine kazandırılmıştır (Sanayi ve Ticaret İl Müdürlüğü, 2003).

5.1.5. Hamsilos Koyu

Yemyeşil ormanı, denizin bir nehir gibi kara içine girdiği Hamsilos Koyu ve civarı bir doğa harikasıdır. İl merkezine 11 km. uzaklıktadır. Karadeniz'in tek Fiyordudur. Mavi ve berrak deniz, nehir gibi kara içerisine girmiştir. Rus Donanmasının kovalaması sırasında birden kaybolduğu sanılan Hamidiye Kruvazörünün gizlendiği, kefal, karagöz ve kaya balıklarının bol olarak bulunduğu ve yumurtalarını bıraktıkları, dip avcılığına elverişli bir yerdir (Sanayi ve Ticaret İl Müdürlüğü, 2003).

5.1.6. Erfelek Tatlıca Şelaleleri

İl Merkezine 42 km. uzaklıkta, Erfelek İlçesi Tatlıca Köyü sınırları içersindedir. Aynı Vadi içinde art arda sıralanmış 28 irili ufaklı şelaleden oluşmuştur. Bu özelliğiyle Dünyada benzeri yoktur. Dar ve 2 km uzunlukta bir vadi içinde, şelaleler kenarında,

kayın ormanları içinde yapılacak 2 saatlik yürüyüş oldukça zevkli ve heyecanlıdır. Doğal sit alanı olan bölgede trekking, piknik, gezi ve av turizmi olanakları sağlanmaktadır. Bölgede yeme içme, haberleşme ve kamp çalışmaları ile ilgili iyileştirme çalışmaları devam etmektedir (Sanayi ve Ticaret İl Müdürlüğü, 2003).

5.1.7. İnaltı Mağarası

Ayancık ilçesinin 50 km. güneyinde, İnaltı Köyü yakınında, Akgöl'e 6 km. uzaklıkta, denizden 1070 m. yüksekliktedir. Araştırmalarda 2200 m. uzunlukta bir yere ulaşılan mağaranın kesin uzunluğu bilinmemektedir. Mağaranın ortalama yüksekliği 15 m. olup, genişliği 12 metreyi bulmaktadır. Mağara içinde bulunan sarkıt ve dikitlerin oluşumu devam etmektedir. İnaltı Mağarası kireç taşları içindeki çatlak fay sistemine bağlı olarak gelişmiştir. Mağaraya gidiş yolu üzerinde eşsiz ormanların, derin vadilerin güzelliklerini seyretmeniz mümkündür (İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü, 2005).

5.1.8. Hamsi ve Kalkan

Sinop ili, içinde bulunduğu coğrafi konum ve iklim kuşağı nedeniyle her çeşit su ürünlerinin yetişme, yetiştirme imkanlarına sahiptir. Her yıl Türkiye deniz balıkları üretiminin ortalama % 8-10'u Sinop limanından karaya çıkarılmaktadır. Bunlardan hamsi ve kalkan da yöreye özgü balıklardandır (Sanayi ve Ticaret İl Müdürlüğü, 2003).

5.1.9. Keten

Keten; yağlı tohumlu, lifli bitkiler grubuna giren küçük mavi çiçekli bir bitkidir. Tohumunun toprağa dikiminden itibaren bir yıl süre zarfında gelişimini tamamlayan bitki 1-1,5 m. arasında bir boya ulaşmaktadır. Hemen hemen her türlü toprakta yetişebilen ve olgunluğa erişmesi süresince özel bir bakım istemeyen keten bitkisinin asıl zahmetli bölümü bitkiden iplik elde edilme aşamalarıdır. İşte bu aşamaların zorluğundandır ki bugün yeni nesil köylü bitkiyi dikmekten ve keten üretimi yapmaktan kaçınmaktadır.

Hasat edilen keten bitkisi tarlada küçük demetler haline getirilerek, çay yataklarında oluşturulan havuzlar veya göletler içine atılır. 15-20 gün bu havuzlarda bekletilerek bitkinin şişmesi ve çürümesi sağlanır. Şişen bitkiler sudan çıkarılarak, Mengenelerle dövülür ve liflerine ayrılır. Daha sonra bu lifler metal taraklarla taranarak inceltilir ve çırıklarda iplik haline getirilir. Keten artık iplik haline gelmiş ve

tezgahlarda dokunmaya hazırlanmıştır. Tahta tezgahlarda dokunarak elde edilen keten bezleri genç kızların hünerli ellerinde işleme ve nakışlarla bezenerek çeşitli giyim ve ev eşyası olarak kullanılır. İşleme ve nakışlar yöreye ve kullanıldığı yere göre yaka, paça, nezgep, peşkir motifi gibi isimler almakta ve keten üzerine sökme ve oya tekniğiyle işlenmektedir (Ayancık Belediyesi Yayınları, 2004).

5.2. Sinop'un Ünlüleri

Bu bölümde Sinop'ta yetişmiş ünlüler sıralanmıştır.

5.2.1. Diogenes (Diyojen)

Sinop'ta doğmuş bir Yunan filozofudur (M.Ö. 413-327). Sinop'ta bankacılık yapan babasının kalpazanlıkla suçlanmasından sonra ailece Yunanistan'a taşınmışlardır. Kinizm felsefe okulunu kuran Antisthenes'in en ünlü öğrencisi olmuştur. Diyojen'e göre erdem (fazilet) en üstün varlıktır. Bilim, ün, zenginlik, hor görülmesi gereken yalancı varlıklardır. Felsefesinin ilkesi daima görerek ve alışkanlıklara dayanan tutum ve davranışları reddederek, tabiatı kabul etmeden ibarettir. Diyojen genellikle bir fıçı içinde yaşardı. Korinthos'ta Büyük İskender kendisinden bir dileği olup olmadığını sorunca: "Evet, demiş, gölge etme başka ihsan istemem". Diğer bir gün çocuğun, avucundan su içtiğini görerek: "Bu çocuk, yanımda halâ gereksiz şeyler bulundurduğumu öğretiyor bana" diye bağırarak çanağını kırmıştır. Eflatun'un "şu deli bozuk Sokrates" dediği Diyojen bir gün güpegündüz yanan bir fenerle Atina sokaklarında gezmiş ve "Bir adam arıyorum" diye bağırıştır. Her yerde saygı gören Filozof Diyojen'e Korinthoslular direk biçiminde bir anıt, Sinoplular da bir heykel diktirmişlerdir (İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü, 2005).

5.2.2. Dr. Rıza Nur (1878-1942)

Hekimliğe, edebiyata ve bilhassa Türk tarihine ait eserleri ile Milletvekili, Bakan ve Sulh Murahhası gibi sıfatları ile tanınmış olan doktor Rıza Nur 1878 yılında Sinop'ta doğmuştur. Askeri Tıbbiye'den Doktor Yüzbaşı olarak çıktıktan sonra Tıp Fakültesinde muallimlik yapmış. 1908 inkılâbından sonra İstanbul Meclisine mebus seçilmiştir. Türkiye Büyük Millet Meclisi'ne ilk Sinop milletvekili seçilmiştir. Bir ara Sıhhiye Vekilliği ve Vekil sıfatı ile Hariciye Vekaletini de idare etmiştir, 1921 de Moskova,

1922 de Ukrayna ile Harkov Antlaşmalarının yapılmasında. Heyet Başkanlığı yapmıştır. Lozan Barış görüşmelerinde İkinci Başkan sıfatıyla bulunmuştur. 1924'ten sonra siyasi hayattan ayrılarak Paris'te tarih ve edebiyat araştırmaları ile uğraşmıştır. Elli iki eseri vardır. Bunların arasında 14 ciltlik mufassal Türk Tarihi en önemlilerindendir. Sinop'taki evini kütüphanesi ile birlikte vakfetmiş olup, bugün Rıza Nur Kütüphanesi olarak faaliyettedir (İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü, 1995).

5.2.3. Kemaleddin Sami Paşa (1884-1934)

Birinci Dünya Savaşı ile Kurtuluş Savaşı'nda yararlılıkları ile tanınmış değerli komutanlarından. Türk ordularında katıldığı bütün savaşlarda yararlılığı görülmüştür. Balkan Savaşı'nda sağ kolu sakat kalmıştır. Sakatlıktan yılmayan Sami Paşa, I. Dünya Savaşı'nda çeşitli cephelerinde fedakarlıkla çalışmış ve on üç yerinden yaralanmıştır, Kurtuluş Savaşı'nda da yine büyük bir atılganlıkla çarpışmış ve yirmi iki yara da bu harpte almıştır. Kemaleddin Sami Paşa 16 Mart İstanbul işgali faciasında 10. Kafkas Fırkası Komutanı sıfatı ile İstanbul'da bulunmuş ve o acının hıncını almak ve memleketi kurtaracaklar arasında bulunmak üzere Anadolu'ya geçmiştir.

Anadolu'daki savaşların hemen hepsinde bulunmuştur. İzmir'e dayanan büyük taarruzda IV. Kolorduya kumanda etmiştir. Kurtuluş Savaşı bitince Büyük Millet Meclisi'ne Sinop milletvekili olarak seçildi. Arkasından da Berlin Büyükelçiliğine gönderildi. Kemaleddin Sami Paşa midesinde meydana gelen bir hastalık sebebi ile 1934 yılında ölmüştür (İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü, 1995).

5.2.4. Ferit Dikmen (1900-1973)

Köklü bir aileye sahip olan Ferit Dikmen 1900' da Sinop'ta doğmuştur. Tahsilini pek ilerletmeyen Dikmen hayata esnaf olarak atılmış ve sonradan kendini yetiştirmiştir. Ferit Dikmen Sinop'a gönül vermiş ve ona aşık bir insandı. Bu aşkını Sinop hakkında yazdığı şiirleri ile dile getirmiş ve ömrünün sonuna kadar da yorulma bilmeden eserler hazırlamıştır. Sinop'un yetiştirdiği bu kıymetli halk şairi 1973 yılının 23 Şubatında geçirdiği bir rahatsızlıktan dolayı aniden vefat etmiştir (İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü, 1995).

5.2.5. Ahmet Muhip Dranas (1909-1980)

Türk şairi, tiyatro ve roman yazarıdır. 1909'da Sinop'ta doğdu. İlk ve Orta öğrenimini Ankara'da bitirdikten sonra yüksek öğrenimini yapmak üzere İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi'nin Felsefe bölümüne devam etti. Ulus, Cumhuriyet, Vatan ve Zafer gazetelerinde yazılar yazdı. İstanbul Güzel Sanatlar Akademisi'nde çatıştı. Çocuk Esirgeme Kurumu'nun Genel Başkanlığı'na, merkezi İsviçre'de bulunan Milletlerarası Çocuk Koruma Birliği İcra Birliği Komitesi üyeliğine seçildi. Uzun yıllar Anadolu Ajansı Yönetim Kurulu ve Ankara Devlet Tiyatrosu Edebi Kurulu Başkanlığı'nda bulundu.

İş Bankası Yönetim Kurulu Üyeliği, Türk Ticaret Bankası Yönetim Kurulu Üyeliği yaptı. 21 Haziran 1980'de Ankara'da öldü. Sinop'ta toprağa verildi Şiirleri 1926-1974 yılları arasında sırasıyla Milli Mecmua, Servet-i Fünun, Hep Gençlik, Görün, Varlık, Çığır, Ağaç, Gündüz, Yücel, Oluş, Ülkü, Şadırvan, Yeni insan, Hisar dergilerinde yayınlandı.

Bu şiirleri 1974 yılında İş Bankası Kültür Yayınları arasında “ŞİİRLER” adıyla yayınlandı. Ayrıca şiirleri 1988 yılında Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayınları arasında da “ŞİİRLER” adıyla yayınlandı.

Tiyatro türündeki eserleri: Gölgeleler 1946'da, O Böyle İstemezdi 1948'de, Çıkmaz 1977'de sahneye kondu.

Çeşitli gazete ve dergilerdeki düz yazılan henüz bir kitapta toplanmadı.

Ahmet Muhip DIRANAS adı söylendiğinde ilk akla gelen ise “Fahriye Abla” şiiridir (İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü, 1995).

Fahriye Abla

*Hava keskin bir kömür kokusuyla dolar,
Kapanırdı daha gün batmadan kapılar,
Bu, afyon ruhu gibi baygın mahalleden,
Hayalimde tek çizgi bir sen kalmışsın, sen
Hülyasındaki geniş aydınlığa gülen
Gözlerin, dişlerin ve ak pak gerdanıyla
Ne güzel komşumuzdun sen, Fahriye Abla....*

5.2.6. Tarihte Sinop'ta Yetişen Diğer Ünlüler

Gazi Çelebi (-?- H. 1322), Şeyh Mahmud Kefevi (926-989), Mahmud Bin Pir Ali (?-990), Sarı Saltuk (1210-1290), Yesari Baba (1804-1880), Kötürüm (Celalüddin) Beyazıt (?-1385), İbrahim Bin İsfendiyar Bey II (?-1443), İsfendiyar Bin Beyazıt Bey (?-1440), Kızıl Ahmet (Cemaleddin) Bey (XV.yy), Seyid Ali Reis (Kâtibi Galatalı) (?-1562), Elmas Mehmet Paşa (1661-1697), Mehmet (Mütercim) Düştü Paşa (1811-1882), Teyyareci Nuri Bey (?-?), Salih Zeki (1864-1921) Mehmet Şerif Bey (1845-1920), Hasan Fehmi (1867-1933), Yusuf Kemal Tengirşenk (1878-1969), Şevket (Peker) Bey (1884-1934), Dr. Muhit Tümerkan (1908-1977), Arifi, Beyani, Durri, Kâtibi, Melihi, Safayi, Seyfi, Şâkiri, Şükri, Turâbi (İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü, 1995).

5.3. Sinop'un Yemekleri (Yöre Mutfağı)

Sinop'ta her çeşit sebze yetiştirildiğinden ve her türlü balıkçılık yapıldığından, yemeklerin çoğunu sebzeler ve balık çeşitleri oluşturmaktadır. Ancak; ananevi olarak yapılan ve sevilen yemekleri de vardır. Çoğu hamur işidir. Bunlardan bazıları şunlardır:

5.3.1. Nokul

Bir börek çeşididir. Kıymalı, üzümlü, yoğurtlu., cevizli olarak yapılır. Un, süt, yoğurt, yumurta, tuz katılarak normal hamur yapılır, açılır, içine isteğe göre malzeme konur ve rulo yapılır. Yumurta sürülüp, çörek otu serpilerek fırına verilir.

5.3.2. Pilaki

Hıdırellez yemeğidir. Kırdan toplanan yeşillikler (labada denilen bitki) maydanoz, dere otu vb. katılmak suretiyle yapılan bulgur pilavıdır. Tuzlu palamut balığı küçük parçalar halinde içine karıştırılır. Normalden biraz daha fazla karabiber konulur. Elma pekmezi sulandırılarak şerbet haline getirilir. Beraber yenilir.

5.3.3. Keşkek Yemeği

Hıdırellez yemeğidir. Yatırları ziyarete gelen misafirlere yedirilmek üzere civar köyler tarafından pişirilen keşkek çorbasıdır. Düğünlerin de baş yemeğidir. Mısır ve buğday keşkeği olarak iki türlü hazırlanır. Ana malzemesi dövülmüş buğday veya süt mısır ile kuru fasulyedir.

5.3.4. Katlama

Normal hamur açılır, yağlanır. Sacda, kızartılırken tekrar katlanarak (av kanadı) yağlanır. Yoğurt veya pekmeze yenir.

5.3.5. Sac Böreği

Normal hamur açılır. Açılan hamurun içine pirinç, soğan, karabiber, tuz karıştırılarak iç yapılır. Aralarına konup üst üste katlanır. Yine av kanadıyla yağlanıp sacda kızartılır.

5.3.6. Kulak Hamuru (İçi Etli)

Un, su, tuz, yumurta iyice karıştırılarak hamur yapılır. Orta kalınlıkta açılarak kare şeklinde kesilir. İçine kıyma, soğan, karabiberden yapılan iç konur. Muska şeklinde ikiye katlanır. Kaynayan suya atılıp haşlanır. Tepsie dökülüp üzerine ceviz ve keş serpilir, istenirse sarımsaklı yoğurtlu da yapılır. Üzerine kızdırılmış tereyağı serpilir.

5.3.7. Hamsi Dolması

Hamsinin çeşitli yemekleri arasında birinci sırayı alır. Hamsi ayıklanır, yıkanır, kılçıkları çıkartılır. İç kısmı üste gelecek şekilde tepsie dizilir. Az pişirilmiş pirinç, zeytinyağı ile ortasına dökülerek üzerine kalan hamsinin iç kısmı pilava yapıştırılmak suretiyle dizilir. Zeytinyağı ile yumurta karıştırılarak üzerine dökülüp fırına verilir.

Bu yemek çeşitlerinin yanında Boyabat ve Saraydüzü ilçelerinde saç kebabı, sırık kebabı, incir uyuşturması, sarı burma, hasuda, kabak katıklaması, Erfelek ve Gerze İlçelerinde erişte, mısır tarhanası, zılbıt böreği, ısırgan mıhlaması, gazıyak mıhlaması ve bunların yemekleriyle, kuşburnu pekmezi mahallî yemekler arasındadır (İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü, 1995).

5.4. Sinop'un Gelenek ve Görenekleri

Bu bölümde Sinop'a ait bazı gelenek ve görenekler sıralanmıştır.

5.4.1. Folklorik Değerler (Giyim-El Sanatları ve Halk Oyunları)

Sinop folklor yönünden oldukça zengindir. Bugüne kadar bu konuda bilimsel bir araştırma yapılmaması çok büyük bir eksikliklerdir.

Türkiye'nin en kıvrak oyunlarının Karadeniz'de bulunmasının yanı sıra, bölgede ağır bir tempo hakimdir, konular, genellikle güzellik unsurları ve gönül oyunları ile ilgilidir. Halk oyunları karşılama türündendir.

Bunun dışında Kafkasya'dan gelerek buraya yerleşen halkın kendi yöre oyunları ve Batum göçmenlerinin Artvin horonlarını andıran oyun havaları da yaygındır.

Sahile yakın kısımlardaki oyunlar, ritim ve figürleri yönüyle Kafkas oyunlarına benzer. İç kısımları ise iç Anadolu ve Kastamonu yöresi oyunlarının özelliğini taşır. Bu oyunlara, davul, zurna, def, bağlama, mızık, tulum gibi çalgılar eşlik eder. Ezgili oyunlar çoğunluktadır.

Yörenin giysileri hem Karadeniz hem de Kastamonu yöresinden farklıdır. Genellikle el tezgahlarında dokunan keten kumaşlardan ve el işlemlerinden meydana gelmiştir.

En çok oynanan oyunlar şunlardır: Çiftetelli, horon, karşılama, geldi geldi, kadın oyunu, halay, Ayancık Eymeleri, Karasu'da pazar var (İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü, 1995).

5.4.2. El Sanatları

Sinop'un en yaygın el sanatlarından biri kotracılıktır. Çok uzun bir geçmişe dayanan kotracılık bugün genellikle yelkenli üzerine yapılmaktadır. Geleneksel gemiciliğe ait ağaç oymacılığının yalnızca Sinop'ta yapıldığı bilinmektedir. Yelkenlinin yanı sıra birçok balıkçı tekneleri, gırgırlar, yatlar ve sipariş verildiği takdirde her türlü ağaç işleri, tavlalar yapılmaktadır. İlde yapılan kotralar gerek yerli gerekse yabancı turistler tarafından büyük ilgi görmektedir.

Kotracılığın yanı sıra az da olsa av malzemeleri yapımı ile köylerde halı dokumacılığı vardır. Sinop Cezaevinde mahkumlar tarafından halıcılık, boncuk, ağaç ve dekorasyon işleri yapılmaktaydı.

Ayancık ilçesinde yetiştirilen ketenden el tezgahlarında dokunan bezden başörtüsü, yastık yüzü, nezgep, kuşak ve peştemal yapılır. Ayrıca halı dokunmaktadır.

Boyabat ve Saraydüzü ilçeleri köylerinde çember ve peşgir dokunmaktadır. Durağan ilçesi köylerinde çemberin yanında makroma ve halı dokunmaktadır. Dikmen

ilçesine bağlı köylerde kilim, heybe, çorap, peşkir, sepet ile, Hereke ve Isparta tipi halılar dokunmaktadır. Erfelek ilçesi köylerinde ağaçtan kaşık çeşitleri, havan, oklava, sofras, sofras altlığı, küfe, sepet yapılır, kilim ve çorap örölür.

Bu el sanatlarından başka il genelinde bayanlar tarafından her çeşit oya ve dantel işleri yaygındır. Her genç kızın çeyizinde mutlaka bulunur (İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü, 1995).

Âdet, gelenek ve töreler bir toplumun kültürünü oluşturan önemli yapı taşlarıdır. Kültürel yapı içinde geçiş dönemleri önemli bir yer tutar. Doğum, evlenme ve ölüm üç önemli geçiş dönemidir. Sinop'ta yapılan derlemeler sonucunda bu geçiş dönemleri çevresinde oluşmuş pek çok gelenek tespit edilmiştir.

5.4.3. Doğum Âdetleri

Doğum geçiş dönemlerinin birincisidir. Sinop'ta doğum âdetleri genel hatlarıyla şöyledir: Yörede bebek bekleyen kadına “yükli”, gebe veya hamile denir. Çocuğı olmayan kadın ve erkeğı ise “kodaksız” ya da “kısır” denilmektedir. Her yörede olduğı gibi Sinop'ta da ailelerin çocuğunun olması önemli bir olaydır ve evliliğın ilk gününden itibaren çiftlerin bir an evvel çocuğı olması için geleneksel bazı yöntemler uygulanır. Örneğın ilk çocuğın erkek olması için yeni gelinin kucağına erkek çocuk verilir, yatağında erkek çocuk yuvarlanır.

Kadın gebeliğini yaşlıları arkadaşlarına söyler. Ailedekiler ise gebeliğı ancak kadının karnı büyümeye başladığında anırlar.

Yörede aşırme “aşırme” olarak adlandırılıyor ve gebelik sırasında kadının canının bir şeyler istemesi olarak tanımlanıyor. Bu dönemde gebe kadının canının istediğı şeyi mutlaka yemesi gerekir. Yemediğı ya da yedirilmediğı takdirde doğacak çocuğın bir yerinin eksik olacağına inanılır.

Gebelik sırasında doğacak çocuğın dış görünüşünün oluşturulması anlamında da bazı pratikler uygulanır. Örneğın, gebe kadın çocuğunun kime benzemesini istiyorsa ona bakar. Gökyüzüne bakan kadının çocuğunun gözünün mavi, gök üzüm ya da gök bir şey yenirse gözlerinin yeşil olacağına inanılır. Gebe kadın kocasını çok severse çocuk kocasına, annesini çok severse annesine benzeyeceğı inancı vardır.

Anadolu'nun genelinde olduğu gibi Sinop'ta da erkek çocuk aileler için önemlidir. Bu nedenle doğumdan önce çocuğun cinsiyeti merak edilir. Gebe kadının dış görünüşünden ve yapılan bir takım pratiklerle çocuğun cinsiyeti öğrenilmeye çalışılır. Bunlardan bazıları şunlardır :

Gebe kadına elini uzat dendiğinde elinin içi yere bakarsa çocuk oğlan, yukarı bakarsa kız olur.

Kadının karnı sivri olursa çocuk oğlan, yayvan olursa kız olur.

Bebek sağ tarafta olursa oğlan, sol tarafta olursa kızdır.

Doğacak çocuk kızsaa kadın zayıflamaz, oğlan taşıması zor olduğu için zayıflar.

Doğacak çocuğun erkek olması için kocasının uçkuru kadının beline bağlanır.

Gebe kadının haberi olmadan odadaki minderlerin birinin altına makas, diğerinin altına bıçak konur. Makas olana oturursa çocuk kız, bıçak olana oturursa oğlan olur.

Doğum odasına giren kadınlar gebe kadının sırtını sıvazlar, "köy göçtü sen de göç" diyerek doğumun kolay olmasını dilerler.

Odaya giren kişi bir şeyin dikişini söker ve "ben geldim sen de gel" der.

Bebek doğduktan sonra yıkanır ve tuzlanır. Doğumdan sonraki en önemli işlem bebeğin göbeğinin kesilmesidir. Göbek pamuk ipliğiyle bağlanır.

Doğumu yaptıran ebeye doğumdan sonra kibrit ve sabun verilir. Çocuğun kırkı çıktıktan sonra da para verilir.

Doğum sonrası loğusayı ziyarete gelenlere ikram etmek için bebek kız olmuşsa katlama yapılır, erkek olmuşsa çörek gömülür. Küle gömülen çörek "oğlan çöreğı" diye dağıtılır.

Uzun yıllar çocuğu olmayan ya da ilk erkek çocukları dünyaya gelen aileler, çocukları olduğunda yaşlı kadınları toplayarak "beşik düğünü" yaparlar. Kadınlar beşiğı düzerler. Bebek uykulu olsun, uyusun diyerek kadınlardan çok uykulu olan birisi bebeğı beşiğı yatırır (Sinop, 2007).

5.4.4. Sinop'ta Düğün

Çeşitli geleneklerle günümüze kadar gelen düğün adeti ilimizde oğlan evinin kız evine birkaç yakınının (akşam veya yatsı namazından sonra) gitmesiyle başlar.

Daha önceden kızı isteme konusunda aileler arasında görüşmeler yapıldığından kız tarafının rızası ile bu toplantıda kız isteme olayı kesinleşir, iyi temennilerle söz kesilir, şerbet içilir.

Söz kesmeden bir süre sonra nişan töreni yapılır. Nişanın da birtakım adetleri vardır. Nişanlanacak çifte yüzük takılır. Ailelerin akrabaları, yakınları, eş-dostları bir araya gelerek eğlence düzenlenir.

Düğün tarihi belli olunca düğünden bir hafta önce oğlan evi kız evine yaptığı veya aldığı hediyeleri (bohça) gönderir. Bu hediyelerle kız evinin yaptığı eşyalar, yakın dost, komşu ve akrabalara gösterilir. Gösterilen bu eşyaya “çehiz”, bu olaya da “Çehiz serme” denir.

Çehiz eşyaları düğün günü oğlan evi kızı almaya gelince at, araba veya düğün sahiplerinin yakınlarıyla oğlan evine taşınır. Düğüne çağrılacaklara haber iletilir.

Genelde düğünden bir gün önce kına gecesi yapılmaktadır. Kız evindeki kına gecesi, oğlan evinde düğünün başlangıcı sayılır. Kına gecesine kadınlar davet edilir. Kına, oğlan evinden şarkı ve türkülerle gelir. Kız evinde oynanır, kına türküleri söylenir. Kıza eş dost ve akrabaların getirdikleri hediyeler verilir. Eline kına yakılır.

Oğlan evindeki düğün daha kalabalıktır. Hem erkek, hem de kadınlar davetlidir. Düğünü genellikle hatırı sayılır, sözü geçen biri idare eder, misafirleri oyuna kaldırır, düğünün eğlenceli bir şekilde geçmesini sağlar.

Gelin almaya perşembe günü gidilir. Gelin süslü bir ata veya arabaya bindirilir. Gelinin başına oğlan tarafı şeker, pirinç, bozuk para serper. Bunlar uğur olarak kabul edildiğinden herkes tarafından kapışılır. Düğün alayı davul zurna ile oğlan evine doğru yola çıkar. Yolda bahşiş almak isteyenler düğün alayının yolunu keser. Aynı günün akşamı, akşam yemeğinden toplanan yaşlı erkeklerle kız babasının gönderdiği vekille birlikte hoca nikahı kıyılır. Yatsı namazına yakın en yaşlı konuk ve hoca damatla sağdııcı çağırıp, damada gerekli öğütler verir. Arkadaşları damadı odanın kapısına kadar getirir, sırtını yumruklayarak içeri iterler. O gece evde yenge kadından başka kimse kalmaz. Gerdek odasında damat iki rekat namaz kılar. Gelin büyük bir hediye olmadan duvağı açtırmaz. Ertesi gün (Cuma) konu komşu, hısım akraba gelin görmeye gelirler. Buna “Ana Hakkı” veya “Gelin Cuması”, “Gelin kızın gelin halini görmeye gelme” tabirleri de denilir. Bu toplantı çalgılı, türkülü, oyunlu bir eğlence ile yapılır. Bütün düğün müddetince davetlilere yemek verilir. Gelin çeyizleri bir hafta sergilenir. Sonra

indirilerek sandıklara konur. Düğün töreni ailelerin durumuna göre evlerde, salonlarda kadın-erkek bir arada yapıldığı gibi bazı hallerde nişan-nikah bir arada da yapılabilir (İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü, 1995).

5.4.5. Ölüm Adetleri

Yörede gulu gulu kuşu, karga ve baykuş ötmesi ölüme işaret sayılır. Köpek uluması da ölümü çağırıştırır. Bu nedenle köpeğe ekmek atılır.

Cenaze, ölüm olayının olduğu yerden kaldırılarak hazırlanan temiz bir yere yatırılır. Üzerindekiler çıkarılır, çenesi bağlanır, üzerine çarşaf örtülür. Ölünün üzerine makas konur. Bu ölünün üzerinden kedi atlamasını önlemek için yapılır. Kedi atladığında ölünün hortlak olacağına inanılır.

Cenazenin bulunduğu odanın kapısı Azraillin çıkıp girebilmesi için açık bırakılır. Ayrıca odanın kapısına Azrail'in kılıcını silip gittiği inancıyla havlu asılır. Ölünün yıkanacağı suyun üzeri cenaze suyu olduğu belli olması için örtülür. Ölünün artan suyuyla da baskın olan kişiler yıkanır. Bunun baskını iyi edeceğine inanılır. Daha sonra ölünün yıkanacağı suyun ısıtıldığı kazan ölünün ruhunun oraya geleceği inancıyla ters çevrilerek ölünün yıkandığı yerde bırakılır.

Cenaze töreninden sonra yola kaplar içinde helva, zeytin, ekmek gibi yiyecekler konur ve cenazeden dağılanlar bu yiyeceklerden birer lokma alırlar. Ölünün kırkında, elli ikisinde ve senesinde mevlit okutulur (Sinop, 2007).

5.5. Sinop'un Günümüzdeki Yeri ve Önemi

Sinop 5862 km²'lik yüzölçümüyle Türkiye topraklarının %8'ini kaplar. İl doğudan Samsun'un Alaçam, güneyden Samsun'un Vezirköprü, Çorum'un Osmancık, Kargı, Kastamonu'nun Taşköprü, batıdan Kastamonu'nun Çatalzeytin ilçeleriyle çevrilidir. 475 km uzunluğundaki sınırlarının 300 km.si kara, 175 km.si denizdir. İl olarak, Merkez ilçe hariç 8 İlçesi, 11 Belediyesi ve 466 köyü bulunmaktadır. İlin nüfusu 2000 sayımına göre 227.933'tür (TUİK, 2007).

Nüfus büyüklüğüne göre 70. Sırada yer alan Sinop ilinin yıllık nüfus artış hızı %-29,54 'tür. Nüfus sıralamasına göre ilçeler Boyabat, Durağan, Ayancık, Gerze, Türkeli, Erfelek, Dikmen ve Saraydüzü'dür. Ekonomik koşullarının yetersiz olması nedeniyle Sinop'tan sürekli olarak il dışına göç olmuştur. 1960 yılından sonra başka

illere ve yurt dışına yönelen göç hareketi il nüfusunun gelişimini olumsuz yönde etkilenmiştir. Sinop'ta doğurganlık düzeyinin düşük olması da il nüfusunun yavaş gelişmesinde önemli bir etkidir. Karadeniz sahil şeridindeki Merkez, Ayancık, Gerze ile Türkeli ilçelerinin köylerinde dağınık bir kırsal yerleşme özelliği göze çarpar. İç kısımlardaki Boyabat ve Durağan ilçelerinin köylerinde ise toplu yerleşme örneği görülmektedir.

Ülkemizin en çok göç veren illerinden birisi olup, nüfus kayıtları üzerinde yapılan incelemede toplam nüfusun 1.182.543 olması da bunun en önemli göstergelerinden birisidir (Sinop Valiliği Brifing Dosyası, 2006).

Sinop ilinin yerleşme düzenini; il topraklarının denizle olan doğal ve ekonomik ilişkileri, dağların ve ormanların kümeleniş biçimi belirler. Ekonomik kaynaklarının sınırlı oluşu, iç kısımlarla olan ulaşım bağlantılarının zayıflığı, kıyı kesimdeki yerleşmelerde nüfusun gelişimini olumsuz etkilemektedir (Sinop, 2007).

Dağlar İl arazisinin % 80'ini kaplar. Dağlar arasında ve dağlarla sahil kesimi arasında kalan ovalar büyük düzlükler halindedir. Sinop'un Karadeniz kıyıları girintili ve çıkıntılı kıyılardır. Hopa'dan başlayan ve İstanbul Boğazında sona eren Karadeniz kıyılarının hiçbir yerinde Sinop'taki kadar koy ve körfezlerle korunmuş limanlara rastlanmaz. Sinop kıyılarında, Köşk, Kayser, Karakum, Selamet, Boztepe, Sinop, Feryat Bozburun, İnceburun, Güllüsu ve Usta adlarında birçok önemli burunlar bulunmaktadır. İnce burun aynı zamanda Anadolu'nun en kuzey noktasıdır.

Toprakların engebeli oluşu bitkisel üretim alanlarının sınırlı, parçalı ve dağınık olmasına yol açmaktadır. Bu durum üretim miktarlarını olduğu kadar, ürün çeşitlerini de olumsuz etkilemektedir. İklim kuşağı ılıman ve yağışlı olmasına rağmen sürüme elverişli toprakları azdır. Daha geniş düzlükleri olan iç kesimlerde ise iklim sert soğuk ve kuraktır. Ayrıca il topraklarında görülen su erozyonu, taşlılık sorunları ve orman açma yoluyla elde edilen üretim alanlarında yaygın olan toprak erozyonu da, bitkisel üretimdeki gelişmeyi kısıtlayıcı nedenler arasındadır .

İlin en önemli üretim alanları Göksu vadisinde yer alan Boyabat ve Durağan düzlükleriyle dar bir kuşak halinde uzanan Sinop ovasıdır.

Sinop ili topraklarında kültür bitkilerinin yetiştirilmesini ve tarımsal kullanımı kısıtlayan erozyon , sığlık, taşlık, kayalık, drenaj gibi sorunlar vardır. Sinop' ta en

yaygın sorun su erozyonu 324.321 ha. ile İl topraklarının % 55.31'dir (Tarım İl Müdürlüğü, 2005).

Sinop doğal güzellikleri ve tarihi eser yönünden oldukça zengindir. Zengin orman örtüsü, Karadeniz'deki uzun kıyısı, bol su kaynakları, doğal kumsalları ve mesire yerleri ilin başlıca güzelliklerini oluşturur.

Sinop coğrafi konumu, kilometrelerce uzanan kumsalları, pırıl pırıl denizi, turizme yatkın, uygar ve konuksever halkı ile büyük bir turizm potansiyeline sahiptir.

Sinop halkının yerli ve yabancı turistlere karşı son derece saygılı ve candan davranışı, konuksever oluşu, Sinop'u huzurlu bir ortam haline getirmiştir. Dinlenmek, denizden yararlanmak, rahat bir tatil geçirmek, gürültü ve stresten kurtulmak isteyenler için Sinop bir huzur ortamıdır.

Sinop M.Ö. 4500 yıllarından başlayarak günümüze kadar uzanan değişik uygarlıkların izlerini taşıyan kaleler, kiliseler, camiler, hanlar, hamamlar, çeşmeler, medreseler, tabyalar, evler gibi eşsiz tarihi eserlerin adeta kucaklaştığı bir yurt köşemizdir. Sinop'ta her türlü kara, su altı ve su üstü avcılığı yapılmaktadır.

Sinop ilinde günümüze kadar tespiti ve tescili tamamlanarak koruma altına alınan sit alanları aşağıda gösterilmektedir (İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü, 2005).

- 2 No.lu Sağlık Ocağı yanı 1.Derece Arkeolojik Sit Alanı
- Karakum Zeytinlik Amphora Atölyeleri Sit Alanı
- Demirciköy Amphora Atölyeleri Sit Alanı
- Çiftlik Köy Altı Arkeolojik Sit Alanı (Mozaik Alanı)
- Sinop Limanı (İnce Burun- SÖKSA Arası) Sit Alanı
- Aklıman 2. Derece Doğal Sit Alanı
- Hamsilos 1. Derece Doğal Sit Alanı
- Sarıkum 1. ve 2. Derece Doğal Sit Alanı

14/2/1983 Tarih ve 17959 Sayılı Resmi Gazete'de Yayımlanarak Yürürlüğe Giren "Dünya Kültür ve Tabiat Mirasının Korunması Sözleşmesi"nin 1. ve 2. Maddeleri Gereğince Kültür ve Turizm Bakanlığı Tarafından Koruma Altına Alınan "Kültürel Miras" ve "Doğal Miras" Statüsü Verilen Kültürel, Tarihi ve Doğal Alanları ise (İl Çevre ve Orman Müdürlüğü).

a. Türkeli Görkemli Meşe Tabiat Anıtı

Türkeli İlçesi Gökçealan Köyü, Kulahmet Mevkiinde Türkeli İlçesine 27 Km mesafede, 350 yaşında 20 metre boyunda, 1.5 metre çapında bir meşe ağacıdır.

b. Ayancık Kızılcaelmaaltı Meşe Tabiatı Anıtı

Ayancık İlçesi Sansar Köyü Kızılcaelmaaltı Mahallesinde ibreli-yapraklı karışımı orman kenarında, Ayancık İlçesine 4 Km. mesafede, 420 yaşında 25 metre boyunda, 1.20 metre çapında bir meşe ağacıdır.

Sinop turizm için bütün imkanları bünyesinde taşımaktadır. Son yıllarda İldeki turizmde önemli artışlar olmuştur. Son yılların konaklama istatistik bilgileri bunu açıkça göstermektedir. Çizelge 1’de İli ziyaret eden yerli ve yabancı turistlerin sayısı verilmektedir.

Çizelge 1: İli Ziyaret Eden Yerli ve Yabancı Turistlerin Sayısı

Yıllar	Yerli Turist	Yabancı Turist	Toplam
2001	47327	6650	53977
2002	57346	8989	66335
2003	76575	8511	85086
2004	67840	3760	71600

Kaynak: İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü, (2005)

Bu rakamlar otel, motel ve pansiyonlara giriş yapan kişi sayılarıdır. Gününbirlik gelenler, çadır ve karavanlarda kalanlar ile ev pansiyonlarında konaklayanlar yukarıdaki sayılara dahil değildir. Yıllara göre gelen turist sayısına bakıldığında mevcut olan turizm potansiyel kaynakları İl turizmine kazandırıldığında İlin turizmden elde edeceği ekonomik kaynağın çok olacağı açıkça görülmektedir.

İlimizin 586.200 ha.lık toplam yüzölçümü içinde tarım arazilerinin toplamı 231.134 ha’dır. Tarım arazisinin 81.399 hektarı ekili tarla arazisi, 33.817 hektarı açık nadas, 13.037 hektarı çayır- mera, 4.536 hektarı sebze bahçeleri, 2.297 hektarı meyve bahçeleri olup kalan 96.084 hektar arazi zamanında tarımsal amaçla kullanılmış ancak toprak yapısı ve meyil gibi nedenlerle bu gün üzerinde tarım yapılmayan arazidir.

İl arazilerinin % 86’sı meyilli ve erozyona tabidir. Mevcut 31.457 adet tarımsal işletmeden 8.617 işletmenin arazisi 6-9 parçadan, 5.046 işletmenin arazisi 10 ve daha

fazla parçadan meydana gelmiştir. İşletmelerin % 77,37'sinin arazisi 49 dekarın altındadır.

Bu nedenlerle tarımsal üretimde alet ve makine kullanımı masraflı olup sınırlıdır. Mekanizasyonun sınırlı, iş gücünün yoğun olduğu tarımsal faaliyetlerde yetiştirme tekniklerinin gerektirdiği üretim girdileri gereği kadar kullanılmaz. Buna bağlı olarak alınan verim de düşük olmaktadır.

İlimizde arazi varlığı ve yapısı nedenleri ile bitkisel üretim yerine hayvancılığa ağırlık verilmesi gerekmektedir.

İldeki önemli ovalar Durağan, Boyabat ve Karasu ovalarıdır. Bu alanlarda genellikle çeltik üretimi yapılır. Tesis yapıldığında sulanabilir toplam alan 64.482 hektar olmasına rağmen sulanan alan 17.920 hektardır.

En çok ekilen ürünler buğday, mısır, arpa, yonca ve çeltiktir. Üretim genellikle aile ihtiyacı kadar yapılmakta, az bir kısmı satılmaktadır. İlimizde Toprak Mahsulleri Ofisi'nin çeltik alım mevsiminde Boyabat'ta açtığı alım merkezi dışında herhangi bir ürüne ait ürün borsası da yoktur.

Endüstri Bitkileri olarak ilimizde tütün ve şeker pancarı ile son birkaç yıldır keten üretilmektedir. Şeker pancarı: Ziraat Bölge Şefliğinin, tütün Tekel'in koordinatörlüğünde ekilmektedir. Keten ise Ayancık İlçesi Yenikonak nahiyesinde kurulu bir fabrika ile sözleşmeli olarak üretilmekte olup ilgili kurum ve kuruluşlar üretilen ürünleri satın almaktadırlar (Sanayi ve Ticaret İl Müdürlüğü, 2005).

ÜÇÜNCÜ KESİM: SİNOP İLE İLGİLİ ÇÖZÜMLEMELER

Bu kesimde Sinop'un demografik, ekonomik ve sosyal yapısı incelenmiş, sorunları ortaya konulmuş ve çözüm önerileri irdelenmeye çalışılmıştır. Bu kesimin 6. bölümünde cinsiyet, kentleşme ve okur yazarlık açılarından Sinop ili nüfusunun yapısı ve sorunları incelenmiş, bu sorunlara yönelik çözüm önerileri sunulmuştur.

Sinop'un Nüfus Yapısı, Sorunları ve Çözüm Önerileri başlıklı 7. Bölümde ise ele alınan bölge; doğal kaynaklar, sanayi, madencilik, enerji kaynakları, turizm, tarım, hayvancılık, balıkçılık, nükleer santral, ithalat ve ihracat açılarından incelenmiştir. Daha sonra Sinop'un gelir dağılımı ve istihdam durumu ile Türk ekonomisine katkısı üzerinde durulmuş ve ekonomik yapı ile ilgili sorunlar ve çözüm önerileri ortaya konulmuştur.

Sinop'un Sosyal Yapısı, Sorunları ve Çözüm Önerileri başlıklı 8. Bölümde ise; eğitim, sağlık ve kültür gibi sosyal yapıyı oluşturan ögeler, bunlara ilişkin sorunlar ve bu sorunlara yönelik çözüm önerileri irdelenmiştir.

6. SİNOP'UN NÜFUS YAPISI, SORUNLARI VE ÇÖZÜM ÖNERİLERİ

Bu bölümde Sinop'un nüfus yapısı (2000 yılı genel nüfus sayımı verilerine göre); cinsiyet, kentleşme ve okuryazarlık açılarından incelenmiş, sorunlar ve çözüm önerilerine yer verilmiştir.

6.1. Sinop'un Nüfus Yapısı (Cinsiyet, Kentleşme, Okur-Yazarlık vb Açılarından)

1997 yılı Genel Nüfus Sayımı sonuçlarına göre, Sinop ilinin toplam nüfusu 214.925, 2000 Genel Nüfus Sayımı sonuçlarına göre de, toplam nüfus 225.574'tür. Nüfus büyüklüğüne göre 71. sırada (82 il arasında) yer alan Sinop, ülke nüfusunun % 0,3'üne sahip bulunmaktadır. İlin yıllık nüfus artış hızı %0- 29,54'tür (Coğrafya, nüfus, Sinop, 2007). Nüfus sıralamasına göre ile bağlı ilçeler; Boyabat, Durağan, Ayancık, Gerze, Türkeli, Erfelek, Dikmen ve Saraydüzü'dür. Sinop'ta nüfusun % 44,9'u (101.285) il ve ilçe merkezlerinde, % 55,1'i (124.289) ise köylerde yaşamaktadır. Ekonomik koşulların yetersiz olması nedeniyle Sinop'tan sürekli olarak il dışına göç olmuştur. 1960 yılından sonra başka illere ve yurt dışına yönelen göç hareketi il nüfusunun gelişimini olumsuz yönde etkilemiştir. Sinop'ta doğurganlık düzeyinin düşük olması da il nüfusunun yavaş gelişmesinde önemli bir etkidir.

Sinop, ülkemizin en çok göç veren illerinden birisi olup, nüfus kayıtları üzerinde yapılan incelemede toplam nüfusun 1.182.543 olması da bunun en önemli göstergelerinden birisidir (Sinop, 2007).

6.1.1. İl Nüfusu ve Nüfus Artış Hızı

Sinop ve ilçelerinin toplam nüfusu ile yıllık nüfus artış hızını gösteren veriler, Sinop Valiliği 2006 yılı İl Yıllığı Brifinginden (2004 verileri üzerinden) derlenmiş olup aşağıda Çizelge 2’de sunulmuştur. Buna göre Sinop il geneli yıllık nüfus artış oranı Batı Karadeniz Bölgesi ve Türkiye ortalamasının altında ve negatif yöndedir.

Çizelge 2 : İl Nüfusu ve Nüfus Artış Hızı (2004)

İlçe	Nüfus	Artış Oranı %0
Merkez	49.839	-0,01
Ayancık	26.047	-32,47
Boyabat	45.193	-11,39
Dikmen	9.475	-38,34
Durağan	28.792	-17,01
Erfelek	13.812	-35,94
Gerze	23.295	-22,53
Saraydüzü	8.217	-9,82
Türkeli	20.904	-7,56
İl Toplamı	225.574	-29,78

Kaynak: Sinop Valiliği, 2006 Nüfus Verileri.

Yıllara göre nüfus artış hızı; Türkiye geneli, Batı Karadeniz Bölgesi ve Sinop ili düzeyinde incelendiğinde, Çizelge 3’te gösterilen rakamlara ulaşılmaktadır. Türkiye ortalamasının aksine Sinop’ta nüfus artış oranı -29.78’dir. Yani, azalmaktadır.

Çizelge 3: Yıllara Göre Sinop'ta Nüfus Artış Oranı (1995–2004)

Yıl	Türkiye	B.Karadeniz	Sinop (%0)
1997	17,9	-0,51	-17,57
1998	17,5	-1,19	-19,21
1999	17,1	-1,96	-21,02
2000	16,6	-2,77	-22,98
2001	16,1	-3,71	-25,18
2002	15,7	-4,56	-27,42
2003	15,3	-5,49	-29,78
2004	14,9	-6,2	-32,29
Ortalama	16,75	-2,576	-22,635

Kaynak: TÜİK, 2007.

6.1.2. Cinsiyet

Aşağıdaki Çizelge 4'te Sinop Merkez ve ilçeleri ile Batı Karadeniz Bölgesi ve Türkiye genelinin kadın ve erkek nüfusu yer almaktadır. Çizelgeden de anlaşılacağı gibi Saraydüzü hariç, Merkez ve diğer ilçelerde kadın nüfusu erkek nüfusuna göre daha fazladır. Aslında tüm Batı Karadeniz Bölgesi geneline bakıldığında Türkiye ortalamasının aksine, kadın nüfusu erkek nüfusundan fazladır. Türkiye ortalamasında erkek nüfusun fazla olması, belki de başta Doğu ve Güneydoğu Bölgelerinde olmak üzere, kırsal kesimlerde nüfus sayımının sağlıklı yapılamamasından kaynaklanıyor olabilir. Bilhassa erkek nüfus sayım görevlilerine evdeki kadınların gösterilmek istenmemesi gibi nedenler etkili olabilir. Ayrıca, bazı yörelerde kız çocuklarının nüfusa kaydı ya geç yapılmakta ya da hiç yapılmamaktadır.

Çizelge 4: Türkiye’de ve Sinop’ta Kadın-Erkek Nüfus Sayıları (2004)

İlçe	Kadın Nüfusu	Erkek Nüfusu
Merkez	24929	24910
Ayancık	13699	12348
Boyabat	22796	22397
Dikmen	5133	4342
Durağan	15211	13581
Erfelek	7175	6637
Gerze	12076	11219
Saraydüzü	4083	4134
Türkeli	10806	10098
İl Toplamı	115.868	109.706
Batı Karadeniz	2485061	2410683
Türkiye	33.457.192	34.346.735

Kaynak: TÜİK, 2007.

6.1.3. Kentleşme

Bir şehrin toplumsal yapı yönünden incelemesinde kentleşme de önemli yer tutmaktadır. Aşağıdaki Çizelge 5’te Sinop ve ilçeleri ile Batı Karadeniz Bölgesi ve Türkiye’nin kent ve köy nüfusları, kent nüfusunun il toplamına oranı, kent ve köy nüfusu artış hızları yer almaktadır.

**Çizelge 5: Sinop'ta İl Nüfusu ve Nüfus Artış Hızı
(Türkiye Geneli ile Birlikte) 2004 Verileri**

İlçe	Nüfus			Kent Nüfusunun İl Toplamına Oranı	Yıllık Nüfus Artış Hızı (% 0)		
	Toplam	Kent	Köy		Toplam	Kent	Köy
Merkez	49.839	30.502	19.337	%61	-0.01	17.76	-22.87
Ayancık	26.047	10.919	15.128	%42	-32.47	4.70	-52.69
Boyabat	45.193	24.681	20.512	%55	-11.39	13.77	-35.11
Dikmen	9.475	1.402	8.073	%15	-38.34	-54.24	-35.30
Durağan	28.792	9.725	19.067	%34	-17.01	26.88	-33.66
Erfelek	13.812	3.659	10.153	%26	-35.94	-15.25	-42.46
Gerze	23.295	10.013	13.282	%43	-22.53	13.64	-43.13
Saraydüzü	8.217	3.407	4.810	%41	-9.82	76.13	-44.06
Türkeli	20.904	6.977	13.927	%33	-7.56	42.80	-25.65
İl Toplamı	225.574	101.285	124.289	%45	-16.16	15.84	-36.31
B. Karadeniz	4.895.744	2.418.065	2.477.679	%49.4	-2.57	1.5	-4.7
TÜRKİYE	67.803.927	44.006.184	23.797.743	%64.9	16.75	30.53	3.27

Kaynak: Sinop Valiliği, 2004 Nüfus Verileri.

Çizelge 5'ten de anlaşılabacağı üzere, binde 61 olan Merkez ilçe dışındaki tüm ilçelerde kent nüfusu oranı, Türkiye genel ortalamasının çok altındadır. Bu değerler Sinop ilçelerinde yaşayan halkın henüz köylerini terk etmediğini gösterir. Ayrıca yıllık nüfus artışı incelendiğinde de ilçe merkezlerinde, iki ilçe dışında, köy nüfus artış hızının tersine Türkiye ortalamasının altında da olsa artış görülmektedir. Oysa köy nüfus artış oranı ortalamasının binde -36 civarında olması, köylerden şehir merkezine, yoğun olarak da başka şehirlere ve yurt dışına göç olduğunu göstermektedir.

Çizelge 5 tersten okunduğunda, aslında kent (ilçe) merkezinde iş imkanı olmadığı için, orman köylüsü ile tarım ve hayvancılıkla uğraşan Sinop köylüsü kentleşmemiş, köylü kalmayı tercih etmek zorunda kalmıştır denilebilir.

6.1.4. Sinop'ta Okur-Yazarlık Durumu

Türkiye İstatistik Kurumu'nun 2000 yılı verilerine göre Türkiye'de okuma yazma bilmeyenlerin sayısı 7.590.000, Sinop'ta 35.300'dür. Oranlar kıyaslandığında

ise; okuma yazma bilenlerin Türkiye'deki oranı % 87,3 iken, bu oran Batı Karadeniz Bölgesi'nde % 85,5'e, Sinop'ta ise % 82,7'e düşmektedir. Bu oranın Türkiye ortalamasının altında olmasının en önemli nedenlerinden birisi, kentli nüfusun köy nüfusuna oranla düşük olmasıdır.

Yine aynı verilere göre Sinop'ta ilköğretim okulu mezunu nüfus 5000, lise ve dengi okul mezunu nüfus 16.650, yüksek öğretim mezunu nüfus ise 7324'tür. Yüksek öğretim mezunlarının nüfusa oranı Türkiye genelinde % 5,3 iken, Batı Karadeniz'de % 3,7'ye, Sinop'ta ise % 3,6'ya düşmektedir. Bu oranın düşük olmasının nedenlerinden biri 2000 yılından önce şehirde fakülte ve yüksek okul sayısının 1 olması ve eğitilmiş insanların çeşitli nedenlerle başka kentlere göçmesidir. Bu göçün en önemli nedeni de işsizliktir.

6.2. Sinop'un Nüfus Yapısı ile İlgili Sorunları ve Çözüm Önerileri

Sinop'un nüfus yapısı ile ilgili temel sorun diğer birçok ilin aksine nüfus artışı değil, nüfusun azalmasıdır. Genel olarak kadın erkek oranı Türkiye geneli ile paraleldir. Bir çok az gelişmiş ilin aksine cinsiyet ayrımı bazı küçük ve merkeze uzak köyler dışında bulunmamaktadır. Ancak kentleşme ve okuryazarlık ile ilgili sorunları vardır.

Nüfusun azalması ile ilgili temel sorun ise göçten kaynaklanmaktadır. Sinop uzun yıllardır başta yurt dışı ve İstanbul olmak üzere göç vermekte, ayrıca kırsal kesimde tarıma dayalı geçim kaynaklarının çok yetersiz kalmasından dolayı köylerden ilçe ve şehir merkezlerine de göç olmaktadır. Göçle ilgili ayrıntılı inceleme sayfa 117'deki "Sinop'un Göç Sorunu ve Çözüm Önerileri" (Bölüm 8.5) başlığı altında yapılmıştır.

Kentleşme sorunlarının başında, hem il merkezi hem de şehir merkezlerindeki altyapı ve üstyapı eksiklikleri gelmektedir. Bunun temel nedeni ise belediyelerin yıllarca iyi yönetilememesi (siyasi ve halkçı kararlar alma, seçim sonrası dönemlerde fazla işçi alımı ve aşırı borçlanma vb) sonucunda hizmet edemez hale gelmeleridir. Ayrıca köy ve ilçe yolları halen bakıma muhtaç durumdadır. Ankara ile Batı ve Doğu Karadeniz bağlantı yolları projeleri de hayata geçirilememiş olması nedeniyle kentleşme çalışmaları aksamaktadır. Bu nedenle belediyelerin harcamaları, işçi alımları, hizmetleri daha gerçekçi denetlenmelidir. Ayrıca çevre yolları ile ilçe bağlantı yolları bölgenin toprak özellikleri de dikkate alınarak yapılmalıdır.

Bir diğerkentleşme sorunu ise köylerin çok dağınık olarak il geneline yayılmış olmasıdır. Birçok Karadeniz ilinde olduğu gibi, orman köyleri başta olmak üzere köyler mahalleler halinde birbirinden değişik uzaklıkta dağınık olarak yer almaktadır. Bu durum başta eğitim olmak üzere diğertüm sosyo-ekonomik koşulları da olumsuz etkilemektedir. Bölgenin engebeli yapısı da modern tarımı engellediğinden tarımı geçim kaynağı olmaktan çıkarmaktadır. Bu durum köylerden kente göçü hızlandırmakta ve tarım alanları da atıl kalmaktadır. Bu duruma çözüm bulmak çok zormuş gibi görünse de hiçbir şey yapmadan beklemek yerine, orta ve uzun vadede çözümler aramak, başta yerel yönetimler olmak üzere iktidarların başlıca görevlerindendir. Köykent projelerini yeniden hayata geçirmek çözüm önerilerine ilk örnek olabilir. Ayrıca bölgede tarım kredi kooperatiflerinin etkin çalışmaları sağlanmalıdır. Eğitim sorununu çözmek için taşınmalı eğitim il geneline yayılmalı, yatılı bölge okulları açılmalıdır.

İlköğretim Okulu bulunmayan, nüfusu az ve dağınık yerleşim yerlerinde birleştirilmiş sınıf uygulaması yapılan ilköğretim okullarındaki öğrencileri eğitim fırsat ve imkan eşitliğinden faydalandırmak amacıyla başlatılan taşınmalı ilköğretim uygulaması 4306 sayılı Kanunun yürürlüğe girmesiyle daha da yaygınlaştırılmıştır.

2005–2006 eğitim öğretim yılında; Eylül-Ocak döneminde 25 merkez okula 137 okul ve yerleşim biriminden 2444 öğrenci taşınmış olup maliyeti 454.556,58 YTL.'dir (Valilik İl Brifingi, 2006).

Okuryazarlık oranının Türkiye ortalamasının altında olması da biraz kentleşme sorunundan kaynaklanmaktadır. İlçe merkezinde açılan yatılı bölge okulu sayısının artırılması ile bu sorun ortadan kalkabilecektir. 2000 yılı verilerine göre okuryazarlık oranının düşük olması aslında yaşlı nüfusun yaşanan göçten dolayı fazla olmasından da kaynaklanmaktadır. Önümüzdeki 10 yıl içinde ortalamanın yükseleceği beklenmelidir. Bunun için taşınmalı eğitimin yaygınlaştırılması, çocuğunu okula göndermek istemeyen fakir çiftçinin desteklenmesi de gerekmektedir. İl genelinde yüksek öğrenim mezunu sayısının düşük olması da son 10 yıl öncesine kadar il genelinde fakülte ve yüksek okul bulunmaması ve mezun olanların da il genelinde kaliteli iş bulamayıp diğershöhlere göç etmesi veya devlet memurluğu gibi zorunlu nedenlerle başka illerde çalışmasıdır.

7. SİNOP'UN EKONOMİK YAPISI, SORUNLARI VE ÇÖZÜM ÖNERİLERİ

Bu Bölümde Sinop'un ekonomik yapısı; su kaynakları, sanayi, madencilik ve enerji, turizm, tarım ve hayvancılık, balıkçılık, ithalat ve ihracatı incelenmiştir. Bu başlıklarla ilgili rakamlar ortaya konulmuş ve Sinop'un Türk ekonomisine katkısı vurgulanmaya çalışılmış, Sinop'ta gelir dağılımı ve istihdam değerleri incelenmiştir. Ayrıca Türkiye'deki nükleer enerji ve Sinop'a santral kurma tartışmalarına yer verilmiştir.

Son olarak bu bölümde ekonomik yapı ile ilgili sorunlar ve bunlara ilişkin çözüm önerilerine yer verilmiştir.

7.1. Sinop'un Ekonomik Yapısı

İlde nüfusun yaklaşık olarak % 72'si tarım, % 8'i sanayi, % 20'si ise hizmetler sektöründe bulunmaktadır (Sinop Valiliği, 2006).

Sinop, Kalkınmada Öncelikli iller arasındadır. Coğrafi konumu, topografyası, pazara uzaklığı, sermaye yetersizliği ve altyapısının tamamlanmamış olması kalkınmasında olumsuz etkiler yaratmıştır. Sanayi Sektörü; tarım, orman, toprak, su ürünleri ve diğer kaynaklara bağlı olarak gelişme göstermiştir. İldeki çeltiği değerlendiren çeltik fabrikaları ve un fabrikaları ile orman varlığı kereste ve kereste ürünlerinin hammaddelerini oluşturmaktadır. Boyabat yöresinde ise toprak sanayi oldukça yaygındır. Ayrıca hazır giyim, kireç, metal, kimya, çivi, cam BTB fabrikaları vardır. İlde kamu ve özel kuruluşlara ait toplam 106 adet sanayi tesisi mevcuttur. Bu kuruluşlar toplam 4569 kişi istihdam etmektedir. Bu sanayi kolları; gıda, hayvancılık, inşaat, kimya ve su ürünlerinden oluşmaktadır. İlde odalara kayıtlı toplam 19.045 esnaf, sanatkâr ve sanayici vardır. Sinop'ta ekonomik alanda son zamanlarda yaşanan olumsuz gelişmeler yeni yatırımlarla yerini olumlu gelişmelere bırakmıştır. Sinop Organize Sanayi Bölgesinin tamamlanması durumunda Sinop'un gelişmesinde önemli ilerlemeler görülecektir.

Sinoplu olup İstanbul'a yerleşen yatırımcılar Sinop'a dönmeye başlarsa ekonomik ilerleme ivme kazanacaktır. Sinop'un limanı ve uluslararası niteliklere uygun yapılan havaalanı pistinin iyileştirilmesi ve 300 metre uzatılması halinde yolcu ve yük taşımacılığına elverişlidir. Ayrıca diğer illerle olan karayolu bağlantılarının standartları

iyileştirilmektedir. İhalesi yapılan yolların tamamlanması durumunda ticarete canlılık beklenmektedir.

Sinop, Karadeniz’de, kuzeyindeki Bağımsız Devletler Topluluğuna en yakın deniz mesafesinde, Türkiye’nin modern, sakin ve olaysız illerinden bir tanesidir.

Doğal güzelliği yanında çevreyi kirliletmeyen sanayisi ile Turizm ve Sanayide ilerleme yolundadır. Yatırımcıların Sinop’a yatırım yapmaları teşvik edilirse ve ürünlerini dağıtabilecekleri ulaşım imkanları iyileştirilirse hızla kalkınabilecek kabiliyettedir.

7.1.1. Sinop’un Doğal Kaynakları

Sinop il sınırları içinde varolan ve ekonomiye kazandırılmaları halinde ilin gelişmesinde önemli katkısı olacak olan doğal kaynakların durumu ve olası katkıları aşağıda özetlenmiştir.

a. Akarsular

Sinop ilinin akarsu yüzeylerinin toplam alanı 1220 ha’dır. Sinop ilindeki irili ufaklı akarsularından bazıları Karadeniz’e, bazıları da güney sınırından geçen Kızılırmak nehrine bağlıdır. İlin en büyük akarsuyu Kastamonu topraklarından çıkan ve birçok kolları batıdan doğuya akarak Durağan ilçesinin güneyinde Kızılırmak nehrine bağlanan Gökırmak’tır. Uzun bir vadi boyunca akan ırmak, Taşköprü ve Boyabat Ovaları’nı sular. Bu ovalar sulu tarımın yapıldığı önemli tarım üretim alanlarıdır.

Karadeniz’e dökülen (batıdan doğuya doğru) Çatalzeytin, Ayancık Çayları, birçok kollardan oluşan ve denize dökülen Kırkgeçit ve Sarımsak Çayları ile Karasu ve Gebelit Çayları önemli akarsulardır. Ağız kısımlarında deltalar yapan ve vadi boyunca ovalar oluşturan bu çaylar, ilkbahar ve kışın su seviyeleri yükselen, yazları ise su seviyeleri azalan hatta zaman zaman kuruyan akarsulardır. Ancak, tüm olumsuz koşullara karşılık vadi tabanları boyunca sulu tarımın yapılmasına imkan vermeleri açısından önemli akarsulardır. Aşağıdaki Çizelge 6’da Sinop il sınırları dahilindeki akarsulara ait bilgiler yer almaktadır.

Çizelge 6: Sinop'ta Akarsular

Akarsu	Yağış Alanı (m ²)	Uzunluk (km)	Kod Farkı (m)	Taşkın Debisi (m/s)
Çatalzeytin	353,5	31	1495	815
Helaldı	83,4	18	620	135
Ayancık Deresi	679	36	1100	1323
Karasu	239	45	1175	302
Sarımsak Deresi	210	34	1175	347
Türkeli Deresi	88	15	930	164
Gökırmak	684	-	-	11038
Güzelceçay	606	94	167	475
Kabalı Çayı	158	48	1168	176

Kaynak: Sinop Valilik Sitesi, 2007

Kızılırmak: İlin güneydoğu sınırlarını çizer. Yurdumuzun en uzun nehri olan Kızılırmak, büyük kollarından Gökırmak'ı Sinop'tan alır.

Tepeçay: Sinop'un Türkeli ile Kastamonu'nun Çatalzeytin ilçesi arasında sınır oluşturur. Denize döküldüğü yerde hayli geniştir. Akarsuyun taşıdığı alüvyonlarla oluşan deltası giderek büyümektedir.

Ayardın Deresi: 1.000 m. yükseltili Çatak köyü yakınlarından doğar. Türkeli ilçe merkezinin hemen doğusunda denize dökülür. Uzunluğu 20 km. kadardır.

Ayancık Çayı: Küre dağlarından kaynaklanan çok sayıda küçük derenin birleşmesinden oluşur. Uzunluğu 90 km. kadardır. İlçe merkezinden denize dökülür.

Karasu Çayı: Küre dağlarındaki Gündüzlü Ormanlarından doğar. Uzunluğu 80 km., Sinop'un 8 km. batısından denize dökülür.

Çakıroğlu Çayı: Dıranaz dağlarından doğar. Gerze - Sinop arasında Çakıroğlu yöresinde denize dökülür. Denize döküldüğü yerde bir delta oluşturur.

Kanlıdere: Uzunöz dağlarının eteklerinden doğar. Çok sayıda küçük kolu vardır. Çayağzı denilen yerde denize dökülür.

b. Göller

Sinop'ta sayıları az olmakla beraber küçük göller vardır. Bunlardan Sülük gölü, Sinop Yarımadası üzerindedir. Denizden 210 m. yüksekliktedir. Sarıkum Gölü de deniz seviyesinde bir göldür. Aksaz Gölü yarı bataklık halindedir. Karagöl ise deniz

seviyesinin altında bir göldür. Ayrıca Taşmanlı göleti ve Bektaşğa göletleri de sulu tarıma imkan veren gölcüklerdir. Tüm bu göllerimiz balık üretimine elverişlidir (Sülük gölü dışında).

c.Yeraltı Suları

Bölgenin tümünü kapsayan yeraltı suları ile ilgili etütlerin tamamı henüz yapılmamıştır. Sinop ilindeki yeraltı ve yerüstü su kaynaklarının toplam potansiyeli 1521 hm³/yıl olup bunun 80 hm³/yıl'ı yeraltı sularıdır (DSİ 74. Şube Müdürlüğü, 2005).

Ancak, gerek D.S.İ. teşkilatı gerekse köy hizmetleri tarafından çeşitli yörelerde etütler yapılmış ve zengin yeraltı suları istifade edilir duruma gelmiştir. Gazidere, Kayaboğazı. Uluköy, Yaylacık yeraltı suları kaptaja (kullanıma) alınmış, Çeşmigir, Sarayönü, Gökçeagaç Sakızı, Cuma Köy beldelerinin etütleri yapılarak burada zengin sualtı kaynaklarının bulunduğu tespit edilmiştir (Sinop, 2007).

d. Küçük Su İşleri Projeleri

İl dahilindeki küçük su işleri grubundan Devlet Su İşleri uygulama programına girmiş olup, halen çalışmaları devam eden 3 adet gölet ve sulama inşaatı mevcuttur. Bunlar; Karaca Göleti; 2001 yılı içinde tamamlanarak işletmeye açılmış durumdadır. Yassıalan Göleti ve Sulaması 2004 yılında bitirilerek işletmeye açılmıştır. Kurusaray Göleti ve Sulaması devam etmektedir. Uygulama programında küçük su işleri grubunda yer almış olmasına rağmen büyüklükleri itibarıyla alçak baraj büyüklüğündedir. Toplam keşif bedeli yaklaşık 11 Trilyon TL (11.000.000,00 YTL.) olan bu inşaatın 2006 yılı ödeneği 700 Milyar TL. (700.000,00 YTL.)'dir. Kurusaray Göleti ve Sulaması işi 2–3 yıl içinde bitirilebilecektir. Yine programda yer alan Kılıçlı Göleti'nin ise ihale edilebilmesi için en az 300 Milyar TL. (300.000,00 YTL.) ödenek tahsis edilmesi gerekmektedir.

Ayrıca, yine DSİ küçük su işleri grubundan yaklaşık 520 Milyar TL. (520.000,00 YTL.) toplam keşif bedelli 12 adet taşkın koruma amaçlı inşaat vardır. Bunların 2005 yılı ödenekleri 250 Milyar TL. (250.000,00 YTL.)'dir. 2006 Yılı Yatırım Programın ödeneği yaklaşık 3,1 Trilyon TL. (3.100.000,00 YTL.)'dir.

Gerek büyük su işleri bölümünden baraj ve sulamaların ve gerekse küçük su işleri bölümünden gölet ve sulamalarının ihaleleri önceki yıllarda yapılmış olup, bu inşaatlara sene başında uygulama programı ile sağlanan ödenek miktarı ihale sözleşmelerinde öngörülen miktarların çok altında kalmaktadır. Bu da projelerin

tamamlanma sürelerinin uzamasına ve milli ekonomiye katkılarının gecikmesine neden olmaktadır. Bu sebeple gerek büyük su işleri ve gerekse küçük su işleri inşaatlarının 2007 yılı ödenekleri ölçüsünde yapımına devam edilmektedir (DSİ Bölge Müdürlüğü, 2007).

7.1.2. Sinop'ta Sanayi

Sinop Sanayisi taş ve toprağa dayalı sanayi ile gıda sektörü ağırlıklı bir yapıya sahiptir. Sektörlerdeki işletme sayısı 113 olup, 4529 kişi çalışmaktadır. İlde mevcut sanayi kuruluşları alt sektörler ve istihdam ettiği kişi itibariyle aşağıdaki Çizelge 7'deki gibidir.

Çizelge 7: Sinop'ta Sanayi Kuruluşları 2004 verileri

Alt Sektör	İşletme	İstihdam
Taş-Toprak	33	1841
Tekstil Sanayi	12	1322
Ağaç Ürünleri	9	272
Metal Sanayi	4	89
Cam Sanayi	3	306
Gıda Sanayi	21	116
Hayvancılık	2	44
Kireç Sanayi	1	24
Tütün İşleme	2	334
İmalat	7	57
Kimya	1	17
Plastik	4	35
Su Ürünleri	11	147
Süt Ürünleri	3	22
TOPLAM	113	4529

Kaynak: Sinop Valiliği, 2006 İl Brifingi ve İnternet Sitesi.

İldeki diğer sanayi kuruluşları ise, Organize Sanayi Bölgeleri'nde faaliyet gösteren kuruluşlardır. Bunların başlıcaları aşağıda sıralanmış ve özetlenmiştir.

a. Sinop Organize Sanayi Bölgesi

1991 yılı Yatırım Programına alınmış olan Sinop Organize Sanayi Bölgesinin yer seçimi 01.03.1994 tarihinde yapılmış, Başbakanlık Devlet Planlama Teşkilatı Müsteşarlığınca yer seçimi 15.04.1994 tarihinde onaylanmış, 100 hektar alan kamulaştırılmıştır.

Sinop Organize Sanayi Bölgesi altyapı ihalesi 21.10.1997 Tarihinde Sanayi ve Ticaret Bakanlığında yapılmıştır. 11.11.1997 tarihinde yer teslimi yapılarak altyapı inşaatına başlanmıştır.

Organize Sanayi Bölgesi için 59,7 ha'lık alan (sanayi parseli olarak) ayrılmış olup, alanda 72 adet sanayi parseli mevcuttur. 11 sanayici inşaat çalışmalarına başlamıştır. Bölgede 33 adet 5.000, 9 adet 7500, 23 adet 10.000, 5 adet 15.000, 1 adet 25.000, 1 adet 35.000 m² parseller vardır. 13 adet arsa tahsisi 5084 Sayılı Kanundan önce, 13 adet parsel ise 5084 Sayılı Kanun kapsamında bedelsiz olarak tahsis edilmiştir. Bölgeye 5084 Sayılı Kanundan önce 152, kanundan sonra 27 olmak üzere toplam 179 sanayici başvurmuştur (Sinop, 2007).

b. İkinci Kısım Sinop Organize Sanayi Bölgesi

1998 yılı Yatırım Programında “Etüt” karakteristiği ile yer almıştır. 14.07.1999 tarihinde yer seçimi yapılmış ve onaylanmıştır. Bakanlık, kamulaştırmanın Müteşebbis Teşekkül Kurulunca yapılmasını istemiştir. Ancak, Müteşebbis teşekkülün imkanları yoktur. Kamulaştırmanın Bakanlıkça yapılması ve yatırım programına alınması gerekmektedir.

c. Boyabat Organize Sanayi Bölgesi

1998 yılı Yatırım Programında Etüt karakteristiği ile yer almıştır. 15.07.1998 tarihinde yer seçimi yapılmış ve onaylanmıştır. 80,6 hektarlık alana kurulması planlanmıştır.

Boyabat Organize Sanayi Bölgesi Müteşebbis Kurulu, Boyabat Ticaret ve Sanayi Odası ile İl Özel İdaresi tarafından oluşturulmuş olup, Sanayi ve Ticaret Bakanlığınca da onaylanmıştır. Kamulaştırma çalışmaları ve Projeler ve jeolojik Etüd

raporları tamamlanmıştır. İmar planları kendi imkanları ile yapılmıştır. Parselasyon projeleri hazırlanmaktadır.

7.1.3. Sinop'ta Madencilik ve Enerji Kaynakları

Sinop, madenler açısından zengin değildir. Genel olarak mermer ocakları vardır. Sinop ve Türkiye genelindeki Maden ve Taşocağı Sektörüne İlişkin Genel Bilgiler aşağıdaki Çizelge 8'de verilmiştir.

Çizelge 8: Sinop'ta Maden ve Taşocağı Sektörüne İlişkin Genel Bilgiler
(Türkiye Geneli ile Birlikte) 2000 Verileri

		İşyeri sayısı	Çalışanlar ortalaması	Toplam	Yılda Çalışılan İşçi-Saat Toplamı
Türkiye	A	1.800	75.059	72.300	148.829.197
	B	534	54.584	54.467	109.570.561
	C	1.266	20.475	17.833	39.258.636
Sinop	A	6	13	13	32.790
	B	4	13	13	32.790
	C(*)	2	-	-	-
(*) Özel sektörde bir ve iki işyerine ilişkin bilgiler 219 Sayılı KHK'nin atıfta bulunduğu 53 Sayılı Kanun gereği gizlilik ilkesine uymak amacıyla verilmemiştir.					
A. Toplam B. Devlet sektörü C. Özel sektör					

Kaynak: Sinop Valiliği Resmi İnternet Sitesi, 2007.

Çizelge 8'den de anlaşıldığı üzere Sinop madencilik sektöründe oldukça fakirdir. Toplam işyeri sayısı 12'dir. Tüm Türkiye göz önüne alındığında bu sayıların yetersiz olduğu görülmektedir. Aşağıdaki Çizelge 9'da da Sinop ve ilçelerindeki madenler ve firma adları bulunmaktadır.

Çizelge 9: Sinop ve İlçelerinde Bulunan Maden Ocakları

<u>Yeri</u>	<u>Firma Adı</u>	<u>Cinsi</u>
Sinop	Karadeniz Bakır İşl. AŞ.	Kuvars
Sinop	Ebubekir Demircan	Kumtaşı
Ayancık	Çaylıoğlu T.Kıran Köyü	Mermer
Durağan	Kepez Köyü	Mermer
Boyabat	Boy-Mer Tic.Ltd.	Mermer
Boyabat	Gök-Stone Mermer	Mer.Bazalt
Boyabat	Köprücek Mevkii	Mermer
Boyabat	Aklan Maden Sanayi	Mermer
Boyabat	İmamlı Köyü	Mermer
Boyabat	Kurusaray Köyü	Mermer
Boyabat	Yılmaz Ünal	Mermer
Boyabat	Ali Nadi Atasoy	Mermer

Kaynak: Sinop Valiliği Madencilik 2001 Verileri

Aşağıdaki Çizelge 10'da da 2001 verilerine göre Sinop, Batı Karadeniz Bölgesi ve Türkiye genelinde **Maden** sektöründeki işyeri sayısı, istihdam ve ödeme verilerine yer verilmiştir.

Çizelge 10: Sinop Maden Sektöründe İşyeri Sayısı, İstihdam ve Ödemeler
(Türkiye Geneli ile Birlikte) 2001 Verileri

Bölge Adı	İşyeri Sayısı	Çalışanlar Ortalaması	Ücretle Çalışanlar Ortalaması	Ücretle Çalışanlara Yapılan Yıllık Ödemeler (YTL)	Çalışanlar Ortalamasının Türkiye İçindeki Payı (%)
Türkiye	1767	73.828	73.144	668858.411	-
B.Karadeniz	176	22.302	22.188	229053.456	30,21
Sinop	7	46	46	80.402	0,06

Kaynak: Türkiye İstatistik Kurumu İnternet Sitesi, 2007.

Not: Özel sektöre ait bir ve iki işyerine ait bilgiler gizlilik ilkesi gereği verilmemiştir.

Çizelge 10'dan da anlaşılacağı gibi Sinop'ta madencilik sektörü yeterince gelişmemiş ve çalışanlar ortalamasının Türkiye içindeki payı oldukça düşüktür.

2005 verilerine göre Elektrik üretim kapasitesiyle ilgili Batı Karadeniz Bölgesi ve Türkiye geneli için değerler aşağıdaki Çizelge 11'de verilmiştir. Eğer istenirse elektrik üretimi olmadığı ön plana çıkarılarak Sinop'a rüzgar enerji santrali kurulabilir.

Çizelge 11: Karadeniz Bölgesi'ndeki Elektrik Üretim Kapasitesi
(Türkiye Geneli ile Birlikte) 2005 Verileri

Bölge Adı	Toplam Kapasite (mw)	Hidrolik (mw)	Termal (mw)
Türkiye	38843,5	12906,1	25937,4
Batı Karadeniz	2271,1	1452,2	819
Sinop	-	-	-

Kaynak: TÜİK İnternet sitesi, 2007

Not: Özel sektöre ait bir ve iki işyerine ait bilgiler gizlilik ilkesi gereği verilmemiştir.

Elektrik üretimi olmamasına rağmen Sinop'ta resmi daire, sanayi işletmesi, ticarethane ve mesken ile kişi başına elektrik tüketimi verileri de aşağıdaki Çizelge 12'de verilmiştir.

Çizelge 12: Sinop'ta ve Bölgede Elektrik Tüketimi
(Türkiye Geneli ile Birlikte) 2005 Verileri

Yıl	Bölge Adı	Toplam Tüketim (MWh)	Resmi Daire (MWh)	Sanayi İşletmesi (MWh)	Ticarethane (MWh)	Mesken (MWh)	Kişi Başına Elektrik Tüketimi (KWh)
2005	Türkiye	130262759	4662719	62294219	18543784	30934976	1808
2005	Batı Karadeniz	6511453	237380	3584636	473840	1638812	1381
2005	Sinop	168729	11456	30203	19731	82402	872

Kaynak: TEDAŞ, Türkiye Elektrik Dağıtım ve Tüketim İstatistikleri, 2006

Not 1: Şantiye tüketimleri sanayi içerisinde yer almaktadır.

Not 2: İl düzeyinde mevcut olmayan; "büro ve lojman" bilgileri mesken içerisinde, sanayi grubunda yer alan "diğer bilgiler" ise sanayi toplamı içerisinde gösterilmiştir.

Çizelge 12'den de anlaşılacağı gibi Sinop'taki kişi başına elektrik tüketimi hem bölge hem de Türkiye ortalamasının çok altındadır. Gelişmişliğin göstergelerinden birisi olan enerji tüketiminin düşük olması sanayi kuruluşlarının az olmasından da kaynaklanmaktadır.

7.1.4. Sinop'ta Turizm

Sinop sürekli olarak dışarıya göç veren ve ulaşımı güç olan kentler arasındadır. Bu gün bile insanları Sinop'a ulaştırabilecek iyi bir karayolu bağlantısı yoktur. Demiryolu Sinop'a hiç uğramaz. Binlerce Sinoplunun anılarında tatlı izler bırakan deniz yolu taşımacılığı ise "yolcu sayısı azaldı" gerekçesiyle kaldırılmıştır. Sovyetler Birliğindeki sosyalist rejimin çökmesi ve soğuk savaşın sona ermesinden sonra A.B.D.'nin Sinop'taki Radar Birliği'ni kapatması nedeniyle ayrılan Amerikalıların kullandığı havaalanı atıl kalmıştır. Aslında bir yıl kadar THY Samsun bağlantılı seferler düzenlenmiş, ancak yolcu kapasitesinin yeterli olmaması gerekçesi ile bu seferler kaldırılmıştır. Göç veren kentin nüfusu o kadar azalmıştır ki, Sinop sosyal olarak hizmet alamayacak bir konuma düşmüştür.

Turizm alanında gerçekten güzel ve zengin bir şehir olan Sinop, seçeneklerin bol olduğu bir kenttir. Tarihi mekanlar iyi korunmuş, merkezdeki Arkeoloji müzesinde geniş çaplı Prehistorik, Helenistik, Roma ve Bizans eserleri sergilenmektedir. Etnografya Müzesi'nde de zengin tarihi eserler, yine tarihi bir konakta sunulmaktadır. Şehirde betonlaşma olsa da buram buram tarih kokan bir doku hemen her yerde karşımıza çıkmaktadır. Adliye binası, sivil konaklar, resmi ve sivil cumhuriyet dönemi yapıları, surlar, hem yakın tarihten hem de çok eskilerde kalmış Sinope veya Diyojen'den çağrışımlar yapmaktadır. Denize sıfır inşa edilmiş kale uzun yıllar hapishane olarak kullanılmış ve Türk Edebiyatının birçok ünlü ismi bu zindanlardan gelip geçmiştir. Kale ile deniz arasına yapılan bir asfaltla artık dalgalar hapishane duvarlarını yalamıyor ama yine de siz bu müze hapishaneyi gezerken, bir Sabahattin Ali şiirinin mısralarına takılıp kalıveriyorsunuz;

Dışarıda deli dalgalar,

Gelir duvarları yalar,

Seni bu sesler oyalar,

Aldırma gönül aldırma.

...

Sinop, doğal güzellikler ve tarihi eserler yönünden de oldukça zengindir. M. . 4500 yıllarından başlayarak günümüze kadar uzanan ve çeşitli uygarlıkların izlerini taşıyan kaleler, kiliseler, camiler, hamamlar, çeşmeler, medreseler, tabyalar ve evler gibi tarihi ve kültürel eserlere ilin her köşesinde rastlamak mümkündür.

İlginç peyzaj özellikleri taşıyan ve Türkiye'nin tek fiyordur Hamsilos, yine Türkiye'nin en kuzey ucu İnceburun, İl sınırları içinde bulunmaktadır. Ayrıca şehir merkezine 21 km uzaklıktaki Sarıkum Gölü ve  evresi Tabiatı Koruma Alanı olarak ilan edilmiştir. Alan, g   mevsiminde kuşlar tarafından konaklama yeri olarak kullanılmaktadır. Sinop, turistik ve kültürel değerler açısından oldukça zengindir. Turistik ve Kültürel zenginliklerin başlıcaları aşağıda sıralanmıştır.

Akliman Yöresi: şehrin batısındadır. Kent merkezine 9 km. uzaklıktadır. Kilometrelerce uzunluğunda ve 15–20 metre genişliğinde bir şerit gibi uzanan tertemiz kumsalı vardır. Milli Parklar Genel Müdürlüğü'nce düzenlenen Akliman piknik alanı, her türlü ihtiyaca cevap verebilecek niteliktedir. Piknik alanında ormanla deniz i  içedir.

Hamsilos Koyu: Yemyeşil ormanı, denizin bir nehir gibi kara içine girdiği Hamsilos Koyu ve civarı bir doğa harikasıdır. İl merkezine 11 km. uzaklıktadır. Akliman-Hamsilos yöresi Kültür Bakanlığı tarafından 1991 yılında I. derecede Doğal Sit Alanı ilan edilmiştir.

Sarıkum: Deniz, orman, g l ve   l bir aradadır. Çeşitli av hayvanları vardır. Orman Genel M d rl ğ ince Tabiatı Koruma Alanı ilan edilmiştir. İl merkezine 21 km. uzaklıktadır.

Korucuk Köyü Mevkileri: Sakin Denizi ve tertemiz kumsalları vardır. Turizm Bakanlığı'ndan belgeli tesisler, lokantalar, kamp ve karavan yerleriyle geniş bir hizmet alanı sağlanmıştır. İl turizminin en yoğun olduğu çevredir.

Karakum: İl merkezine 2 km. uzaklıktadır. Sinop Yarımadasını çevreleyen yol üzerindedir. Adını ince simsiyah kumundan almıştır. Kamu ve özel kişilere ait otel, tatil köyü, bungalov tipi evler, karavan ve çadır yerleri bulunmaktadır.

Akg l: Ayancık ilçesindedir. Yayla turizmi merkezidir. Ayancık-Boyabat asfaltının 40. km.sinden 5 km. içeridedir. Yapay gölet ve çevresi g r ormanlarla kaplıdır. Günü birlik piknik ve mesire alanı olarak kullanılmaktadır. 20 Eylül 1991 tarih ve 20997 sayılı Resmi Gazete'de yayınlanan Bakanlar Kurulu kararı ile Turizm Merkezi ilan edilmiştir.

İnaltı Mağarası: Ayancık ilçesinin 50 km. güneyinde, İnaltı Köyü yakınında, Akgöl'e 6 km. uzaklıkta, denizden 1070 m. yüksekliktedir. Araştırmalarda 2200 m. uzunlukta bir yere ulaşılan mağaranın kesin uzunluğu bilinmemektedir. Mağaranın ortalama yüksekliği 15 m. olup, genişliği 12 m.yi bulmaktadır. Mağara içinde bulunan sarkıt ve diktlerin oluşumu devam etmektedir. İnaltı Mağarası kireç taşları içindeki çatlak fay sistemine bağlı olarak gelişmiştir. Mağaraya gidiş yolu üzerinde eşsiz ormanların, derin vadilerin güzelliklerini seyretmek mümkündür.

Erfelek Tatlıca Şelaleleri: İl merkezine 42 km. uzaklıkta, Erfelek İlçesi Tatlıca Köyü sınırları içersindedir. Aynı Vadi içinde art arda sıralanmış 28 irili ufaklı şelaleden oluşmuştur. Bu özelliğiyle dünyada benzeri yoktur. Dar ve 2 km uzunlukta bir vadi içinde, şelaleler kenarında, kayın ormanları içinde doğa tutkunları için 2 saatlik ideal yürüyüş alanı vardır. Doğal sit alanı olan bölgede dağ yürüyüşü, piknik, gezi ve av turizmi olanakları sağlanmaktadır. Bölgede yeme içme, haberleşme ve kamp çalışmaları ile ilgili iyileştirme çalışmaları devam etmektedir.

Gerze Kozfındık-Bozarmut Yaylası: 20 Eylül 1991 tarih ve 20997 sayılı Resmi Gazete'de yayınlanan Bakanlık Kurulu Kararı ile Turizm Merkezi ilan edilmiştir. Gerze ilçesine 47 km. uzaklıktadır.

Türkeli Kurugöl: 20 Eylül 1991 tarih ve 20997 sayılı Resmi Gazete'de yayınlanan Bakanlar Kurulu Kararı ile Turizm Merkezi ilan edilmiştir. Türkeli ilçesine 12 km. uzaklıktadır.

Sinop Müzesi: Şehrin merkezinde bulunmaktadır. Sinop kazılarında ve çevresinde bulunan eserler sergilenmektedir. Müzede Prehistorik, Hellenistik, Roma, Bizans, Etnografik eserler ile Sinop çevresinde toplanmış ikonalar bulunmaktadır.

Sinop Kalesi: M.Ö. 7 yy.da şehri korumak amacıyla, yarımada'nın üzerine kurulmuştur. Roma, Bizans ve Selçuklular döneminde onarılarak kullanılmıştır. Günümüzde bir bölümü hala ihtişamını korumaktadır. 2050 m. uzunluğu, 25 m. yüksekliği, 3 m. genişliği ve iki ana giriş kapısı bulunmaktadır.

Balatlar Kilisesi: Roma çağında tiyatro ya da hamam olarak kullanıldığı düşünülen bu yapı, 7. yy.da Bizanslılar tarafından da kilise olarak kullanılmaya başlanmıştır. İç kısmındaki fresklerin bir bölümü durmaktadır. Turizm Bakanlığı'na kamulaştırılan kilise 2003 yılında Valilikçe yapılan çevre düzenlemesi ile turizmin hizmetine kazandırılmıştır.

Alaaddin Camii: Sinop'un fethinden hemen sonra yapılmıştır. Selçuklu dönemi eseridir. Büyük bir avlunun güneyinde yer alır. Dikdörtgen planlı olup, beş kubbelidir. Avlunun ortasında bir şadırvan, bir köşede de İsfendiyar Oğulları'nın türbeleri bulunmaktadır.

Seyit Bilal Türbesi: Selçuklu Döneminde yapılmıştır. Seyit Bilal'in makam türbesi sonradan Çaça (Çeçe) Türklerinden Tayboğa tarafından tamir ettirilmiştir. Türbe Hz. Hüseyin soyundan ve Arap ordusu komutanlarından Seyyid Bilal'in şehit olduğu yerde yapılmıştır. Eskiden beri halkın önemli bir ziyaret yeridir.

Süleyman Pervane Medresesi (Alaaddin Medresesi): Alaaddin Camii'nin kuzeyinde olan medrese, Sinop'un düşman baskısından kurtarılmasının bir hatırası olarak 1262 tarihinde Selçuklu veziri Süleyman Pervane tarafından yaptırılmıştır. Binanın girişini mermer süslü bir portal süslemektedir. İçinde eyvan, karşısında geniş avlu ortasında şadırvan vardır. Avlunun her iki yanında mermer sütunlar, revak ve arkalarında 16 küçük oda bulunmaktadır. Sağ taraf bitişiğinde Gazi Çelebi Türbesi vardır.

Vakıflar Genel Müdürlüğü'nün malı olup, 2002 yılında Kültür ve Turizm amaçlı kullanılmak üzere Sinop Valiliğine tahsis edilmiştir. Sinop Valiliğince Sinop'a özgü el sanatları ve mutfağı ile ilgili kişilere tahsis edilerek çarşı haline getirilmiştir.

Eski Sinop Evleri: Çevresi yemyeşil ormanlarla kaplı olan Sinop, ahşap evlere ham madde sağlayan bir kaynak olmuştur. Tarihimizi belgeleyen sivil mimarlık örneği yapılar, Tuzcular Caddesi, Kemalettin Sami Paşa Caddesi, Yüksek Kaldırım ve Kuru Çeşme sokakta eski dokularını korumaktadırlar.

Sinop'un rutubetli doğal yapısına en uygun olarak yapılmış olan bu doğal konutlar düzensiz gelişen beton mimarisinin arasında sıkışıp kalmışlardır.

Paşa Tabyası: Sinop Yarımadası'nın güney doğusunda 19.yy.da Osmanlı-Rus savaşları sırasında denizden gelen tehlikeleri önlemek amacıyla yapılmıştır. Yarımay şeklindedir. 11 top yatağı, cephanelik ve mahzenlerden oluşmaktadır. Paşa Tabyası yeme-içme tesisi olarak hizmete açılmış olup, İlin turizmine hizmet vermektedir. Diğer bir tabya da Korucuk Tabyası'dır. Bu tabya bir kişinin özel mülkiyeti içindedir.

Etnoğrafya Müzesi (Arslan Torun Konağı): 18. yy. Osmanlı konut mimarisinin tüm özelliklerini taşıyan konak zeminle birlikte üç katlı olup, birinci ve ikinci katlar bindirme kat şeklindedir. Bütün duvarlar ince işçilik taşıyan tahta ve

çıtalarla bezenmiştir. Ağaç sütunlarının üzerindeki kemer boşluklarında çiçekli vazolar vardır. Tavana geçişler dal, yaprak ve çiçek firizleriyle sağlanmıştır. Odalardaki yüklük ve ocakların sağ-sol ve üstündeki dolaplarda ise yine o devre has olan ağaç işçiliği kendini gösterir.

Bu konak Sinop evlerine örnek teşkil etmesi amacı ile 1981 yılında Bakanlıkça kamulaştırılmıştır. Aslına uygun olarak onarım ve restorasyonuna 1985 yılında başlanmış ve 1996 yılında bitirilmiştir. Etrafındaki bina ve arsalar kamulaştırılarak çevre düzenlemesi yapılmıştır. Sinop Valiliğince koruma ve güvenliği sağlanan konak 2003 yılında Etnoğrafya Müzesi olarak ziyarete açılmıştır. Konak'ın zemin katı galeri, birinci katı Etnoğrafya Müzesi, ikinci katı Yaşayan Konak şeklinde turizmin hizmetine sunulmuştur.

Eski Sinop Cezaevi : İçkale adı verilen hapishanenin bulunduğu alan 3 Ekim 1214 yılında Sinop'u zapteden Selçuklu Sultanı İzzeddin Keykavus tarafından yaptırılmıştır.

Hapishaneyi çevreleyen iç kale 11 adet burç ile desteklenmiştir. Burçların yüksekliği denize hakim güney bedende 22 m, surların yüksekliği ise 18 m.dir. 3 m. kalınlığında olan surların üzerinde iç kaleyi bir uçtan bir uca gezebilme imkanı veren yollar (seğirtmeç) muhafızların gezi yolu olarak kullanılmıştır.

Tersane ve zindan olarak kullanılan, pek çok kültürel değeri bünyesinde barındıran İçkale 1882 yılında yapılan hapishane binası ile tek kubbeli hamam devrin tipik mimari özelliklerini yansıtmaktadır.

Surların yapımında Arkaik, Klasik ve Helenistik devirlere ait çok sayıda (mabet ve yapıların mimari unsurları) devşirme malzeme kullanılmıştır. Valilik Özel İdare Müdürlüğü'ne tahsisli olan Eski Cezaevi ziyarete açıktır.

Şehitlik: Sinop Müzesi bahçesinde olan şehitlik, 1853 Osmanlı-Rus Savaşı'nda Sinop Limanı'nda şehit olan denizcilerimiz için yaptırılmıştır. Şehitliğin altında şehitlerimizin kemikleri bulunmaktadır. 2003 yılında Valilikçe ışıklandırılarak halkın ziyaret ve dinlenme yeri olarak kullanımına açma çalışmaları devam etmektedir.

Şehitler Çeşmesi: Tersane çarşısındadır. 1853 Osmanlı-Rus Savaşı'nda şehit düşen denizcilerimizin ceplerinden çıkan paralarla yaptırılmıştır.

Ayrıca İl genelinde çok sayıda cami, türbe, medrese, kaya mezarı vb. gibi görülmeye değer tarihi eserler mevcuttur.

Çadır-Karavan Yerleri: Özel İdare Karakum Tatil Köyü, Gazi Orman Kampı, Belediye Yuvam Tesisleri, Güney Kamping, Aklıman yöresindeki Martı Kamping, Özel Demirkollar Kamping çadır ve karavan turizmüne uygun yerlerdir.

Sürekli göç veren İlin bu durumunu engellemek ve kalkınmasını sağlamak için yeni yatırımlara ihtiyaç vardır. Son yıllarda ildeki Yatırım Belgeli tesislerin bir kısmının inşaatının tamamlanarak hizmete girmesi, Sinoplular tarafından ev pansiyonculuğunun benimsenerek geliştirilmesi, eğlence yeri sayısının ve kalitesinin önceki yıllara göre nispeten artması il turizminin gelişmesine olumlu katkıda bulunmuştur. Ancak bu konudaki yeni yatırımların teşvik edilmesi, Sinop'un Karadeniz Bölgesinde turizm patlaması yapmasını sağlayacaktır. Oldukça sınırlı olan tesis ve yatak kapasitesi aşağıdaki Çizelge 13'de sunulmuştur.

Çizelge 13: Sinop'taki Turistik Tesislerin Dağılımı (2006)

Tesis Türü	Tesis Sayısı	Oda Sayısı	Yatak Sayısı
Turizm İşletme Belgeli	1	32	64
Yatırım Belgeli	1	70	144
Belediye Belgeli	50	862	1.883
TOPLAM	55	1.035	2.091

Kaynak: Sinop Valiliği, Sinop İl Brifingi, 2006.

Yıllar itibariyle turist sayıları aşağıdaki Çizelge 14'te gösterilmiştir. Yıllara göre gelen turist sayısına bakıldığında, varolan turizm potansiyel kaynakları İl turizmüne kazandırıldığında, İlin turizmden elde edeceği ekonomik kaynağın çok olacağı açıkça görülmektedir.

Çizelge 14: Sinop İlinin Yıllar İtibariyle Turist Sayıları (2006)

Yıllar	Yerli turist	Yabancı turist	Toplam
1995	76.575	8.151	84.792
1996	75.286	3.506	78.792
1997	67.859	2.876	65.735
1998	61.386	1.987	63.373
1999	42.483	1.312	43.795
2000	51.815	1.923	53.738
2001	71.201	3.533	74.734
2002	70.358	8.366	78.724
2003	75.680	5.430	81.110
2004	67.840	3.760	71.600
2005	77.083	6.152	83.235
Genel Toplam	413.977	29.164	443.141

Kaynak: (Sinop, TUIK, 2007).

Yukarıdaki sayılar tesislere giriş yapan kişilere aittir. Günü birliğine gelenler, çadır ve karavanlar ile ev pansiyonlarında konaklayanlar dahil değildir.

7.1.5. Sinop'ta Tarım ve Hayvancılık

Sinop sanayiden çok topraktan gelir elde edilen bir şehirdir. Tarım ve hayvancılık başlıca gelir kaynaklarıdır. Sinop'taki tarım ve hayvancılığın durumu aşağıda kısaca açıklanmıştır.

a. Arazi Durumu

İlin 586.200 ha.lık yüzölçümünün % 39,5'lik kısmını oluşturan 231.170 ha. alan tarıma elverişli olup bunun 130.427 hektarında tarım yapılmaktadır.

Geriye kalan tarım dışı alanların % 54,6'sını (320.209 ha.) orman alanı, % 6'sını iskân ve tarıma elverişli olmayan alanlar oluşturmaktadır.

Üzerinde tarım yapılabilen 231.170 ha. arazi genellikle orman açması olup engebeli, çok parçalı ve % 86 oranında su erozyonuna açıktır. Yörenin dağlık ve ormanlık oluşu nedeniyle dere ve ırmak kenarlarında düzlüklere rastlanır. Aşağıdaki Çizelge 14'de tarım alanlarının kullanım durumu ve oranları verilmiştir.

Çizelge 14: Sinop'ta Tarım Alanlarının Kullanım durumu (2006)

Arazi Türü	Alan (Ha)	Yüzde(%)
Ekili Tarla Arazisi	83.088	35.9
Açık Nadas	27.825	12
Çayır, Mera ve Otlak	13.037	5.6
Sebze Arazisi	3.611	1.6
Meyvelik ve Bağ	1.525	0.7
Kullanılmayan Tarım Arazileri	102.084	44.2
TOPLAM	231.170	100.0

Kaynak: Sinop Valiliği, 2007.

İlin tarımsal yönden en büyük sorunu arazilerin çok parçalı ve dağınık oluşudur. Bu anlamda ildeki 32.895 tarımsal işletmenin % 79'u 50 dekarın altında araziye sahip olup, bu işletmelerden 6.108'nin arazisi 10 ile 14 parçadan, 5.688'inin arazisi de 15 ve daha çok parçalı araziden oluşmaktadır. 119 işletmenin hiç arazisi yoktur.

b. Gübre Tüketimi

İlde gübre tüketimi olması gerekene göre düşük seviyededir. Gübreleme zamanı, kullanılacak çeşit ve miktar çiftçilerimizce yeterince bilinmemektedir. Bu açık toprak tahlilleri ve çiftçi eğitimleri yapılarak giderilmeye çalışılmaktadır (İl Tarım Müdürlüğü, 2007).

Yetiştirilen hayvanlardan elde edilen çiftlik gübreleri, gübreleme amacı dışında kullanılmayıp sadece gübre olarak kullanıldıkları için kimyasal gübre kullanımı açığını bir miktar da olsa kapatabilmekte ve bu sayede toplam ekili-dikili alanların % 45'i gübrelenebilmektedir.

2002 yılında 7.279,25 ton azotlu gübre; 4.344,79 ton fosforlu gübre ve 71,76 ton potaslı gübre tüketilmiştir (İl Tarım Müdürlüğü, 2007)..

c. Sulama Durumu

İl arazilerinin engebeli, dik ve çok parçalı oluşları nedenleri ile sulanan alanlar çok geniş değildir. Toplam 16.916 ha sulanan alanın 9.718 ha.ını devlet, 7.210 ha.sını halk sulamıştır. Tesis yapıldığında sulanabilir alan 64.482 ha. olacaktır. Toplam ekili-dikili alanın % 20'si sulanan alan; % 80'i kuru ekili-dikili alandır (Sinop, 2007).

ç. Tarımsal Araç-Gereç Durumu

İlimizde yapılan tespit çalışmalarına göre temel takım donanım (pulluk ve römork) ile birlikte 3.835 adet traktör vardır. Toplam 32.776 tarımsal işletmeden 13.779'u arazisini traktörle işlemekte olup, traktörle işlenen alan 47.544 ha.dır.

Mevcut traktör sayısını toplam tarım alanları ile kıyasladığımızda düşük görülmekte ise de, traktörle işlenebilecek arazi varlığına göre yeterli seviyede olup traktörlerin bir kısmı orman envali çekiminde kullanılmaktadır. Engebeli arazilerde çiftçi kara saban kullanmayı yeğlemektedir.

d.Tarla Ürünleri

İlde ekonomik bakımdan yetiştirilen 4 ana ürün buğday, mısır, arpa ve çeltik olup, son yıllarda Tarım İl Müdürlüğü'nün çalışmaları ve Özel İdare bütçesi katkıları ile çayır, mera ve yem bitkileri ekilişlerinde özellikle yonca ve korunga ekilişlerinde büyük artışlar olmuştur. Tarla ürünleri ile ekildikleri alan ve üretim miktarları aşağıdaki Çizelge 15'de verilmiştir.

Çizelge 15: Sinop'ta Ekili Alanlarla Birlikte Tarla Ürünleri ve Üretim
(2006 Verileri)

Ürün	Ekilen Alan (Ha)	Üretim
Buğday	35.460	66372
Arpa	6.700	11.929
Çavdar	511	451
Yulaf	2.330	2.465
Çeltik	3.132	19.317
Mısır Dane	15.008	31.065
Hasıl+Sılag	1.317	21.752
Bakla(Kuru)	139	190
Bezelye(Kuru)	60	85
Nohut	144	122
Fasulye(Kuru)	2.205	2.365
Mercimek	20	19
Fiğ Dane	1.200	2.400
Ot	3.086	6.951
Tütün	618	371
Şeker Pancarı	940	32.950
Kaplıca	3.640	3.780
Patates	848	16.325
Hayvan Pancarı	34	759
Yonca	3.770	25.870
Korunga(Yeşil Ot)	552	200
Kuru Ot	-	1.682

Kaynak: Tarım İl Müdürlüğü, 2006 Verileri

e. Meyvecilik

İldeki arazi yapısı ve pazarlama sorunları, meyvecilik tesislerinin dağınık ve sınır ağaçlandırması şeklinde yayılmasına neden olmuştur. Yumuşak çekirdekli meyvelerin saklama ve değerlendirme zorlukları nedeniyle ilde, son yıllarda Sosyal

Yardımlaşma ve Dayanışma Vakfı veya Özel İdare kaynaklı projelerle aşılı ceviz fidanları ile toplu ceviz bahçeleri kurulmaktadır.

İlde üretilen kestane dışındaki meyveler genellikle iç pazarlarda tüketilmektedir. Kestanenin büyük bir kısmı ise il dışına satılmaktadır.

İlin sahil kesiminde ormanlarda kendiliğinden yetişen kestane çiftçilerimiz için büyük bir gelir kaynağıdır. Ancak orman sahalarının azalması, ağaçların yaşlanması ve kestane dal kanseri hastalığının yaygınlaşması ağaç sayısını günden güne azaltmaktadır.

Aşağıdaki Çizelge 16'da Sinop ili genelinde yetişen meyve çeşitlerine ait veriler yer almaktadır.

Çizelge 16: Sinop'ta Yetiştirilen Meyve Çeşitleri ve Üretim, 2006 Verileri

Çeşidi	Toplu Meyvelikler			Dağınık Ağaç		Toplam	Üretim (Ton)
	Alan	Meyve Veren(Ad)	Meyve Vermeyen	Meyve Veren(Ad)	Meyve Vermeyen	Meyve Veren	
Armut	87	17.500	7.450	84.100	14.200	101.600	3.362
Ayva	2	300	30	16.475	4.950	16.775	489
Elma	374	70.710	11.900	80.100	20.640	150.810	4.522
Muşmula	-	-	-	30.370	9.360	30.370	272
Erik	5,5	1.400	225	56.200	6.550	57.600	1.181
Kayısı	-	-	-	1.350	250	1.350	70
Zerdali	-	-	-	500	50	500	8
Kiraz	36,7	7.350	1.600	46.720	8.880	54.070	1.348
Kızılcık	-	-	-	66.600	4.230	66.600	863
Şeftali	54	12.900	4.900	20.500	9.950	33.400	721
Vişne	8,4	1.450	1.050	4.984	3.535	6.434	88
Ceviz	215,5	7.860	20.050	39.330	17.780	47.190	1.467
Fındık	567	318.400	39.400	12.250	7.080	330.650	814
Kestane	8	1.500	200	169.000	100.400	170.500	4.600
Çilek	2						10
Dut	0,1	15	-	36.900	6.082	36.915	925
İncir	-	-	-	30.100	3.450	30.100	849
Nar	-	-	-	1.850	265	1.850	34
Trb. Hurma	3	-	750	1.400	550	1.400	29
Kivi	1,8	200	400	100	-	300	9
Üzüm	17						85

Kaynak: Tarım İl Müdürlüğü, 2007

Çizelgedeki verilerden de anlaşıldığı üzere kestane ve elma en çok üretilen meyveler olup onları armut takip etmektedir.

f. Sebzeçilik

İlde sebzeçilik, aile işletmeciliği şeklinde ve en fazla 0,5–1 dekarlık arazilerde yapılmakta, bu alan içine 6-7 çeşit ürün ekilmektedir. Bu durum kaliteli tohum ve zirai

mücadele gibi tarımsal girdilerin kullanımını güçleştirmektedir. Bunun önlenmesi için İl Müdürlüğü'nce kurulan cam sera ile çevre çiftçilerine kaliteli ve hastalıklara dayanıklı çeşitlerden seçili pişkin fide üretimi yapılarak dağıtılmaktadır.

Ayrıca 1993 yılından başlanarak Özel İdare ve Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakfı kaynaklarından yararlanılıp, 1.000'den fazla yüksek tünel yaptırılarak çiftçilere dağıtılmış, örtü altı sebzeçiliği yaygınlaştırılmıştır.

İlde yetiştirilen sebzelerin başında domates, salatalık, taze fasulye, barbunya, taze soğan ve patlıcan gelmektedir. Sinop'taki toplam tarım üretimi yaklaşık 200.000 ton civarındadır (Tarım İl Müdürlüğü, 2006).

Aşağıdaki Çizelge 17'de Sinop ilinde tarıma ayrılan alanlarla ilgili veriler yer almaktadır.

**Çizelge 17: Sinop'ta ve B. Karadeniz Bölgesinde Ekili Alanların Kullanımı
(Türkiye Geneli ile Birlikte) 2004 Verileri**

Bölge Adı	Toplam Tarım Alanı (ha)	Ekili Tarla Alanı (ha)	Sebze Alanı (ha)	Meyve Ağaçlarının Kapl. Alan (ha)	Nadas (ha)
Türkiye	26.593.178	18.109.857	805.237	1.557.706	4.956.378
B. Karadeniz	2.252.086	1688272	91594	145710	308044
Sinop	116.543	75.913	4.352	2.328	33.817

Kaynak: Tarım İl Müdürlüğü, 2007.

g. Hayvancılık

İlin genel tarımsal durumunun bir parçası olarak hayvancılık da aile işletmeciliği karakterinde ve küçük birimler şeklindedir. Sahil ve şehir yerleşim çevrelerinde büyükbaş, yüksek kesimlerde küçükbaş hayvan yetiştiriciliği daha fazladır.

Sahil şeridindeki Merkez ve ilçelerde büyükbaş hayvanlardan sığır olarak Jersey ve melezleri ile yerli sığır, iç kesimlerde ise Montofon ve melezleri ile yerli sığırlar ağırlıklı olarak yetiştirilir.

Yetiştirilen koyun ırkı ise et, süt ve yapağı verimi az, ancak et kalitesi iyi olan Karayaka ırkıdır. 1998 Yılında 1.387 baş koyun dağıtımıyla başlanan koyun ırkının yenilenmesi çalışmalarına devam edilerek, 1999 yılında 793 adet Karayaka veya

Karayaka- Sakız melezi, 2000 Yılında 431 adet Karayaka, Sakız- Karayaka melezi, 2001 yılında 200 adet, 2002 yılında 150 adet Merinos- Sakız melezi damızlık koyun dağıtımı yapılmıştır.

İlde arıcılık büyük çapta yeni tip kovanlarla yapılmakta olup, sahil şeridinin ilkbaharda sisli ve yağışlı olması, yaz sıcaklarının geç başlaması ve gezginci arıcılığın yaygın olmaması nedeniyle kovan başına alınan bal miktarı ticari arıcılığa oranla çok düşüktür (Tarım İl Müdürlüğü, 2007).

Yine bu verilere ek olarak tarımsal (bitkisel ve hayvansal) üretim değerleri de bölge ve Türkiye geneli ile beraber aşağıdaki Çizelge 18’de verilmiştir.

Çizelge 18: Sinop’ta ve B. Karadeniz Bölgesinde Tarımsal
Üretim Değeri (Türkiye Geneli ile Birlikte) 2005 Verileri (YTL)

Bölge Adı	Bitkisel Üretim Değeri	Canlı Hayvanlar Değeri	Hayvansal Ürünler Değeri	Kişi Başına Bitkisel Üretim Değeri	Kişi Başına Hayvansal Ürünler Değeri
Türkiye	5.509.396.879	2,09192.598	1,6506.022	706,9	229
B. Karadeniz	4.246.811.075	19.81.465.029	1.375.232.876	900,5	291,6
Sinop	130.133.770	149.027.584	72.848.826	672,7	376,6

Kaynak. Tarım İl Müdürlüğü 2005 Verileri.

Not: Rakamlar geçicidir, her yıl değişebilir.

Sinop’ta hayvancılık denildiğinde akla tavuk, koyun, sığır ve arıcılık gelmektedir. Aşağıdaki Çizelge 19’da hayvan cinsleri ve adedi verilmiştir.

Çizelge 19: Sinop'taki Hayvan Cinsleri ve Sayıları

Cinsi	Adedi
Küçükbaş	117.930
Büyükbaş	102.339
Tek Tırnaklılar	9.250
Kümes Hayvanı	274.290

Kaynak: Tarım İl Müdürlüğü, 2006.

Hayvansal ürünlerin dökümü ise aşağıdaki Çizelge 20'de görülmektedir.

Çizelge 20: Sinop'ta ve B. Karadeniz Bölgesinde Tarımsal Üretim Değeri (Türkiye Geneli ile Birlikte) 2004 Verileri (YTL)

Bölge Adı	Beyaz Et (ton)	Kırmızı Et (ton)	Yumurta Sayısı (1000)	İnek Sütü (ton)	Koyun Sütü (ton)	Bal (ton)
Türkiye	914458	447154	11055557	9609326	771715	73929
Batı Karadeniz	13639	53091	1201873	1195369	27482	5551
Sinop	-	970	32675	91497	3162	370

Kaynak: Tarım İl Müdürlüğü, 2006.

Not: Kırmızı et verilerine mezbaha, kombina ve kurban bayramı kesimleri dahildir.

7.1.6. Sinop'ta Balıkçılık

Gelişmiş av teknolojilerinin kullanılması, üreme yaşına gelmemiş balıkların avlanması ve deniz kirliliği her yıl avlanan balık miktarlarının değişmesine ve genellikle düşmesine neden olmaktadır.

Sinop, Karadeniz'in en önemli liman kentlerinden biridir. Sığ kıyılara sahip oluşu, coğrafi konumu ve Karadenizli balıkçıların avlanma mevsimine ilişkin ilk işareti aldıkları bölge olması yanında, ülkemiz balık üretiminin % 5-7' si gibi bir paya sahip olması nedeniyle su ürünleri üretimi içindeki ekonomik önemi büyüktür.

İlde genellikle deniz balıkçılığı hakim olup, yetiştiricilikten ziyade avcılık yaygındır. 550 adet balıkçı teknesi ve bu gemilerde çalışan yaklaşık 2000 balıkçı bulunmaktadır. Kaba bir hesaplama balıkçı, nakliyecisi ve işçi gibi yan sektörlerle birlikte 4-5 bin kişi geçimini balıkçılıktan sağlamaktadır.

2002 yılında 29.000 ton Hamsi, 241 ton Mezgit, 65 ton Palamut, 14,3 ton Barbunya, 15,5 ton İstavrit, 11 ton Kalkan ve 36 ton Kefal avlanmıştır.

Kültür balıkçılığı 1991 Yılından itibaren gelişmeye başlamış olup ruhsat almış 16 işletmeden 2002 yılına kadar hiç üretim yapmayan veya işletmelerini kapatan 7 işletmenin işletme belgeleri iptal edilmiştir. 2002 Yılında faaliyette bulunan 6 işletmede 107,4 ton gökkuşuğu alabalığı üretilmiştir.

İlde 3.950 ton/gün kapasiteye sahip 8 adet balık unu ve yağı fabrikası mevcut olup, üçü faal olmayan fabrikalarda 2002 yılında 30.642 ton hamsi işlenerek 4.688.865 kg. balık unu ve 3.025.116 litre balık yağı elde edilmiştir.

Çizelge 21: Sinop'ta Tutulan Balık Cinsleri
ve Miktarları, 2005 Verileri

Cinsi	Miktarı (Ton)
Hamsi	35
Mezgit	6
Palamut	150
Gökkuşuğu	1,95
İstavrit	7
Kefal	5,5
Barbunya	4,3
Kalkan	2
Toplam	211.75

Kaynak: Tarım İl Müdürlüğü, 2005 Verileri

7.1.7. Sinop'a Nükleer Santral Yapımı Tartışmaları

Türkiye'nin enerjide dışa, özellikle doğal gaz bağımlılığı tartışmaları alternatif kaynakları gündeme getirmiştir. Bunlardan en önemlisi ise nükleer enerjidir. Türkiye'nin gündemine oturan nükleer enerji tartışmaları uzun yıllardan beri dünyanın da gündeminde yer almaktadır. Özellikle, Rusya ile Ukrayna arasında yaşanan doğalgaz kriziyle başlayan enerji kaynakları ve enerji çeşitliliği gibi konular hemen her ülkede yoğun tartışmalara neden olmaktadır. Bu tartışmalarda nükleer enerjinin de adı sık sık geçmektedir. Nükleer karşıtları bu teknolojiyi gelecek nesillere yapılacak en büyük haksızlık olarak nitelendirirken, sistemin taraftarları; "eğer enerji sıkıntısı çekmek istemeden yaşamak istiyorsanız risk almanız gerekir" demektedirler. Peki sözü edilen risk tam olarak nedir? Bu riskin hesabını yapmak mümkün müdür? Tam bu noktada söze yine nükleer karşıtları girmekte ve "atom enerjisini aklınızdan bile geçirmeyin. Zira böyle bir adımın geri dönüşü yok!" demektedirler.

Dünya üzerinde halen 32 ülke nükleer enerji kullanmaktadır. Bu ülkelerde faaliyette olan 443 nükleer santralin yılda toplam 370 bin megavat elektrik enerjisi ürettiği tahmin edilmektedir. Bu rakam toplam dünya elektrik enerji üretiminin yüzde 18'ine eşittir. Ancak santraller bu üretimi yaparken, diğer yandan da her yıl toplam 12 bin ton nükleer atık üretmektedir. Bu atıkların tam olarak nerede depolanacakları ise tam bir bilmecedir. Zira başta Avrupa ülkeleri olmak üzere, birçok devlet kendi topraklarında nükleer atık depolamak istememektedir. Bunun nedeni ise nükleer atıkların etrafa yaydıkları radyasyonun çok ölümcül olması ve bir felaketin yaşanmaması için atıkların uzun yıllar büyük bir dikkatle saklanması gerekmektedir (Uçansoy, 2006, 2). Ayrıca, atıkların zarar vermeyecek biçimde saklanması maliyeti de oldukça yüksektir.

Nükleer atıklarla ilgili en büyük sorun ise, atıkların çevreye çok uzun yıllar aralıksız olarak radyasyon yaymalarıdır. Örneğin, nükleer atık içerisinde bulunan Plutonyum 239 adındaki izotopun ışıma gücünün % 100'den % 99'a düşmesi için 24 bin 400 yıl geçmesi gerekir. Bu izotopun radyasyon yaymaması için ise toplam **292 bin 800 yılın** geçmesi gerekmektedir (Sabah Gazetesi, 2007).

Uzmanlar ortalama bir nükleer santralin yaklaşık 3–5 milyar dolara mal olduğu ve böyle bir santralin yılda yaklaşık 11 milyar kilovat saat enerji (Atatürk Barajı kadar)

ürettiğinden bahsetmektedirler. Diğer yandan, aynı santral yılda ortalama 60 metreküp radyoaktif atık açığa çıkarmaktadır. Atıkların ortadan kaldırılması ise ortalama 38 milyon Euro'ya mal olmaktadır. Bu teknolojiyi kullanan ülkeler, atıkları 70 dereceye varan yüksek ısıları nedeniyle önce santral yakınlarında bulunan soğuk su havuzlarında dinlendirmekte ve bu dinlendirme 5 yıl sürmektedir. Ardından ara depolama evresi başlamaktadır. Soğuyan radyoaktif maddeler toprak altına gömülmeden önce, ısıma oranının düşmesi için genellikle toprak üzerinde bulunan ara depolarda yaklaşık 30 yıl daha bekletilmektedir. Bu depolar 60 santimetrelik beton ve çelikten oluşan duvarlarıyla her türlü deprem, sel ve yangına karşı dayanacak şekilde inşa edilmektedir. Son depolama safhasında ise yaklaşık 35 yıldan beri bekletilen atıklar toprak altına gömülür. Bunun için genellikle eski ve kurumuş maden ocakları kullanılmaktadır. Bu yeraltı depolarının derinlikleri ise 200–900 metre arasında değişir. İşin bu kadar uzun sürmesi atıkların içerisinde bulunan ağır metal adı verilen maddelerin etrafa yaydıkları radyasyonun azalmamasından kaynaklanmaktadır.

Türkiye'nin nükleer santral projesinin kapsadığı konular ise;

- Nükleer santrallerin yanı sıra nükleer enerji üretim tesislerinde yerli katkının en yüksek düzeye çıkarılması,
- Yerli tasarım ve üretime dayalı araştırma ve güç reaktörleri ile parçacık hızlandırıcılarının kurulması,
- Tıp ve endüstrinin radyoizotop ihtiyacının yerli olanaklarla karşılanması,
- Uranyum zenginleştirme dahil yakıt çevrim tesislerinin kurulması,
- Uranyum ve toryum aranması,
- Nükleer Teknoloji Merkezi kurulmasıdır (TAEK, 2007).

Avrupa'da 12 bin ton atığın toprak altında bulunduğu tahmin edilmektedir. Bu rakama her yıl yaklaşık 1730 ton yeni atık eklenmektedir. Son verilere göre Avrupa'da halen 145 nükleer santral faaliyet göstermektedir. Alman Nükleer Enerji Kurumu'nun rakamlarına göre bu atıkları güvenli olarak ortadan kaldırmanın yıllık faturası ise 30–35 milyon Euro arasında değişmektedir (Sabah Gazetesi, 2007). Santral karşıtları, özellikle ağır metal atıklarından yola çıkarak bir ülkede nükleer santral yapılmasının gelecek kuşakları doğrudan ve sonu olmayan bir radyasyon tehdidine mahkûm etmek anlamına geldiğine dikkat çekmektedirler. Santral taraftarları ise enerji açığının altını çizmekte ve

elektrik yoksa gelecek de yok demektedirler. Bu durumda, son söz yine siyasi otoriteye kalmaktadır. Ancak, sağlıklı bir karar için konunun yalnızca ekonomik açıdan değerlendirilmemesi büyük önem taşımaktadır.

Nükleer santralde en büyük sorun atıkların nasıl depolanacağıdır. Daha önce olduğu gibi bu kez de nükleer atıklar için Toros Dağları adres gösterilmektedir. Türkiye'nin daha önce iptal ile sonuçlanan nükleer santral macerasında atıklar için adres olarak gösterilen Toroslar yeniden gündemdedir. Türkiye'nin bir nükleer santrale ihtiyacı olmadığını söyleyen, aynı zamanda nükleer mühendisi de olan Marmara Üniversitesi Enerji Anabilim Dalı Başkanı Doç. Dr. Tanay Sıtkı Uyar, daha önce yaşanan nükleer santral ihale sürecini anımsatarak:

"O dönem Türkiye'de nükleer santral yapmak isteyen firmalar 'Toros Dağları bu iş için uygun' diyorlardı. Şimdi de aynı şeyi söyleyecekler. Oysa halen dünyada sürekli depolamanın nasıl yapılacağına dair bir görüş birliği yok. Amerika nükleer atıklarını santrallerinin yanındaki soğutma havuzlarında halen bekletiyor. Sürekli atık deposu için fikir birliğine varamadıklarından bu konu 2010 yılına ertelendi. Sürekli depoların başka bir ülkede toplanması konuşuluyor. Siz de bu olaya bulaştığınız zaman bedelini ödersiniz. Türkiye kendi nükleer atıkları olduğu gibi başka ülkelerin atık deposu olma tehdidi altında da kalabilir" uyarısında bulunmaktadır. Aynı şekilde Greenpeace Akdeniz Enerji Kampanyası Sorumlusu Hilal Atıcı da atık konusunun büyük bir sorun olacağına dikkat çektikten sonra, "Üstelik uranyum rezervlerinin 40–50 yıl sonra tüeneceği biliniyor. Yani uranyum önümüzdeki yıllarda daha da pahalı bir alternatif olacak" demektedir (Sabah Gazetesi, 2007).

Dünyada bazılarına göre 50, bazılarına göre ise 60–70 yıl sonra tüenecek uranyum yataklarına karşın, kömür yatakları için biçilen süre 150 ile 250 yıl arasında değişmektedir. Nükleer karşıtları Türkiye'nin kömür yataklarının değerlendirilmesine işaret ederken, su, rüzgar ve güneş gibi tükenmesi mümkün olmayan kaynakların da önemine işaret etmektedirler. Ancak, savunucuların önündeki bir başka konu ise, Türkiye'de bulunan toryum madenidir. Nükleer santrallerde yakıt olarak kullanılabileceği ifade edilen toryum madenlerinin bu amaçla kullanımı için hükümetin yeni bir teknoloji getirmek istediği kaydedilmektedir.

Türkiye Atom Enerjisi Kurumu (TAEK) Başkanı Okay Çakıroğlu, nükleer santralin nereye yapılacağı konusunda Türkiye genelinde detaylı teknik incelemelerde

bulunduklarını, deniz suyu sıcaklığından, iklim, rüzgar ve havanın durgunluğuna kadar 43 kritere göre 8 yer belirlediklerini ifade etmiştir. Belirlenen yerlerin Başbakan Recep Tayyip Erdoğan'a arz edildiğini, Başbakan'ın ise bunlar içerisinde bulunan Sinop'u ilan ettiğini bildiren Çakıroğlu, nükleer santral yapılacak yerde bir de teknoloji merkezinin kurulmasının öngörüldüğünü, Sinop'un bu açıdan da uygun olacağını vurgulamıştır. Okay Çakıroğlu, 3-3,5 yıl içerisinde 100 megavatlık (mw) bir araştırma reaktörü üreteceklerini, 2015 yılındaki hedeflerinin ise Türkiye'nin hiçbir ülkeye ihtiyaç duymadan nükleer santral yaratacak yeteneğe kavuşturulması olduğunu bildirmiştir.

Son iki yıldır TAEK'in, hükümetin ortaya koyduğu siyasi irade doğrultusunda ciddi şekilde yeniden yapılanma çalışmaları başlattığını anlatan Çakıroğlu, Sinop'ta yerleşim alanlarına uzak 60 bin dönümlük bir alanda nükleer teknoloji merkezi ile bunun hemen yakınına kurulacak nükleer reaktörler için gerekli yerlerin hazırlanmasına başlanması için karar alındığını belirtmiştir. Kurum olarak 2 yıldır sessiz sedasız gerekli tedbirleri aldıklarını anlatan Çakıroğlu, nükleer enerji konusunda 10 yıllık bir program hazırladıklarını bildirmiştir. Enerjiyi kontrol eden ülkeler ve kuvvetlerin şimdi de nükleer enerjiyi kontrol etme ihtiyacı hissettiklerini belirten Çakıroğlu, bazı ülkelerde nükleer enerjiye ilişkin mevcut çalışmaların hızlandığına dikkat çekmektedir.

Çakıroğlu'na göre, Dünyada nükleer Rönesans denilen bir dönüşüm başlamıştır ve 2020'li yıllarda fosil yakıtlar yakılamaz hale gelebilir. Hükümetin 14 holding temsilcisiyle yapılan toplantıda özel sektör temsilcileri, Akkuyu gibi nükleer santral inşası için lisanslı ve altyapısı hazır bir yer yerine, adres olarak Sinop-İnceburun'un gösterilmesinin nedenini sormuşlardır. Santral seçimindeki ölçütler özel sektör temsilcilerine hatırlatılırken bölgenin iklim koşullarının elektrik üretiminde sağlayacağı verimliliğe dikkat çekilmiştir. Bu arada Sinop'un Akkuyu'ya göre avantajının su ısısı olduğu bir kez daha vurgulanmıştır. Sinop'a yapılacak santralin aynı yatırımla Akkuyu'ya yapılacak santrale göre sadece suyu daha soğuk olduğu için % 5 daha fazla elektrik üretilbileceği ifade edilmektedir. Nükleer santralde su ısının önemi, elektrik üretiminde kullanılan buharın tekrar suya çevrilmesinde sağladığı avantajdan kaynaklanmaktadır. Su ne kadar soğuksa buharın suya dönüşümü o kadar hızlanır, bu da verimi artırmaktadır (Nükleer Enerji ve Reaktörler, TAEK, 2007).

Türkiye'nin en kuzey noktası İnceburun Feneri'nin önüne santralin soğutma tesisinin yapılması planlanmaktadır. Nükleer santral için seçilen yerde 20 bin dönüm

çam ormanı vardır. İnceburun'da yapılacak nükleer santral nedeniyle binlerce ağaç kesilecektir. Çünkü santralin yapılacağı alanın 20 bin dönümlük bölümü çam ormanıdır. Bölge, İnceburun Feneri'nin hemen yanında denize kadar ulaşır. Santralin soğutma tesisinin de fenerle bu tepe arasındaki koya yapılması planlanmaktadır. Yaklaşık 5 bin dönümlük alanda bulunan 2 köyün taşınması da gündeme gelecektir. Aynı zamanda yaban hayatı koruma alanı da olan bölgedeki binlerce hayvan santralden etkilenecektir.

Özetle; Nükleer Santrali destekleyenlerin savunduğu **avantajlar** şöyledir;

- Temiz enerji kaynağıdır,
- Santraller fazla yer kaplamaz,
- Maliyetleri hidroelektrik santrallerine kıyasla daha ucuzdur,
- İklim şartlarına bağlı olmaksızın enerji üretebilir,
- Kilowatt saat başına az miktarda atık oluşur,
- Kilowatt saat enerji üretimi çok ucuzdur,
- 100 yıllık Uranyum rezervi vardır,
- Fosil temelli enerji kaynakları tükenmek üzeredir,
- Santrallerin bacasından yalnızca su buharı çıkar,
- Nükleer tıp veya işlemci teknolojisi gibi bilim dallarının gelişmesini sağlar,
- Petrol ve doğalgaza bağımlılığı azaltır,
- Petrol, gaz ve kömür gibi kaynaklar tüketilmemiş olur,
- Enerji sıkıntısı ortadan kalkar,
- Ülkelerin ekonomik olarak rekabet gücü artar.

Nükleer Santral **Karşıtlarının** dayanak noktaları ise şunlardır;

- Santraller riskli teknolojileri nedeniyle sürekli denetlenmek zorundadır,
- En ufak arıza bile felakete dönüşebilir,
- Nükleer atıklar saatli bomba gibidir,
- Santralleri terör saldırılarına karşı da korumak zordur,
- Nükleer teknolojiyi kullananlar nükleer silah da geliştirebilir,
- Bakım ve atık giderleri çok yüksektir,
- İlk yapım maliyeti yüksek olduğu için enerji fiyatları yüksek olur,
- Nükleer teknolojilerin sürdürülebilmesi için çok kaynak ayırmak gerekir,

- Nükleer atıkların depolara taşınması büyük tehlike arz eder,
- Reaktörü soğutmak için kullanılan suyun ısınmış olarak tekrar denize veya nehirlerle pompalanması ekolojik dengeyi bozar,
- Nükleer kazalar çok az olur ama etkileri nesillerce sürer,
- Alternatif enerji teknolojilerinin gelişmesini engeller (Sabah Gazetesi, 2007).

7.1.8. Sinop'un İthalat ve İhracatı

İhalesi yapıp inşaatları devam eden karayollarının tamamlanması durumunda Sinop'ta ticari faaliyetlerin daha da canlanacağı beklenmektedir. Sinop'ta 2002 yılı içerisinde; İhracat: 38.693.475 DM + 10.760.572 \$ + 2.603.213 EURO + 899.720. YTL ihracat yapılmıştır. Sinop'ta gümrük kuruluşları 1. Sınıf gümrük teşkilatı olup, buradan her türlü ihracat ve ithalat yapılabilir. 2004 verileriyle sektörlere göre rakamlar ise;

Çizelge 22: Sektörlere Göre İthalat Rakamları 2004 Verileri

Türkiye Geneli ile Beraber

	Tarım ve Ormancılık	Balıkçılık	Madencilik ve Taşocakçılığı	İmalat	Diğerleri	Toplam
Türkiye	2 709 884 582	7 806 929	10 982 944 078	79 672 642 043	3 787 990 672	97 161 268 304
Sinop	871.057	-	84.223	384.556	-	1.339.836

Kaynak: TÜİK, 2007.

Çizelge 23: Sektörlere Göre İhracat Rakamları 2004 Verileri

Türkiye Geneli ile Beraber, (\$)

	Tarım ve Ormancılık	Balıkçılık	Madencilik ve Taşocakçılığı	İmalat	Diğerleri	Toplam (\$)
Türkiye	2 953 527 154	97 510 389	639 014 865	58 688 015 991	395 585 627	62 773 654 026
Sinop	-	-	12.927.404	4.352.446	11.058	17.290.908

Kaynak: TÜİK, 2007.

Çizelge 22 ve 23'den de anlaşılacağı üzere Sinop'un ihracat rakamı ithalat rakamının yaklaşık 13 katıdır. Bu değer de en büyük katkı da 12.927.404 \$ ile madencilik ve taş ocağı sektörüdür.

7.2. Sinop'ta Gelir Dağılımı ve İstihdam

Sinop'taki gelir dağılımını ve kayıtlı ve kayıtsız istihdamı ortaya koyan bir istatistiksel çalışma yoktur. Ancak Türkiye İstatistik Kurumu verileri incelendiğinde; kişi başına düşen gayri safi yurtiçi hasıla 2001 verileri ile sektöre göre işgücü dağılımı 2006 verileri bize ışık tutabilecektir.

Çizelge 24: Kişi Başına Düşen Gayri Safi Yurtiçi Hasıla 2001 Verileri

Türkiye Geneli ile Beraber

Bölge Adı	Cari fiyatlarla Kişi Başına Düşen Gayri Safi Yurtiçi Hasıla (YTL)	Cari Fiyatlarla Kişi Başına Düşen Gayri Safi Yurtiçi Hasıla (\$)	Satın alma Gücü Paritesine Göre Kişi Başına GSYİH (\$)
Türkiye	2600	2146	6132
Batı Karadeniz	2068	1707	4878
Sinop	1767	1459	4169

Kaynak: TÜİK 2001 Verileri, 2007

Çizelge 24'den anlaşılabileceği gibi Sinop gelir dağılımında da satın alma gücü paritesine göre Türkiye ortalamasının çok altında olduğu gibi, Batı Karadeniz Bölgesi ortalamasının da % 17 altındadır.

Çizelge 25'te sektöre göre işgücü dağılımı incelendiğinde ise Sinop verileri yerine bu kez TÜİK Bölgeler İstatistikleri'nden Kastamonu Bölge Müdürlüğü verilerine göre Türkiye geneli ile beraber sektörlere göre dağılımı rakamları bize ışık tutmaktadır. Türkiye genelinde hizmetler ve sanayi sektörü ile kıyaslandığında Sinop'un da içinde bulunduğu 3 ilin çok geride olduğu görülmektedir. Tarımdaki işgücü ise ön plana çıkmaktadır.

Çizelge 25: Sektöre Göre İşgücü Dağılımı 2006 Verileri,

(Türkiye Geneli ile Beraber)

Bölge Adı	Toplam işgücü (1000)	Tarım(1000)	Sanayi (1000)	Hizmetler (1000)	Tarım (%)	Sanayi (%)	Hizmetler (%)
Türkiye	22330	6088	5674	10568	27,3	25,4	47,3
Batı Karadeniz	1756	868	281	607	49,4	16	34,6
Kastamonu, Çankırı, Sinop	320	188	33	100	58,8	10,3	31,3

Kaynak: TÜİK 2006 Verileri

Son olarak aşağıdaki Çizelge 26’da da Türkiye İş Kurumu’na yapılan başvurular ve işe yerleştirilenlerin 2002 verileri ile rakamları görülmektedir.

Çizelge 26: Türkiye İş Kurumu’na Yapılan Başvurular ve İşe Yerleştirilenler
Türkiye Geneli ile Beraber

	Yıl İçinde Yapılan Başvuru	Yıl İçinde Alınan açık iş	Yıl İçinde İşe Yerleştirme	2003’e Devreden İşgücü	Devreden İşgücünden İşsizler
Türkiye	324.760	139.275	125.071	597.946	464.228
Sinop	735	104	91	1.510	901

Kaynak: Sinop Valiliği 2005 İl Yıllığı, 2006

7.3. Sinop’un Türk Ekonomisine Katkısı

İlin ekonomik yapısına bakıldığında tarım sektörünün hakim nitelikte olduğu görülmektedir.

Tarım İl Müdürlüğü verilerine göre ilin yüzölçümünün % 39,5’ine tekabül eden 231.170 hektar arazi tarıma elverişli olup, bunun 130.397 hektarında tarım yapılmaktadır. Geriye kalan alanların % 54,6’sı (320.209 ha.) orman, % 6’sı ise iskân alanı ve tarıma uygun olmayan arazi oluşturmaktadır. Tarım arazisi genellikle orman açması olup; engebeli, parçalı ve su erozyonuna açık alanlardır.

Türkiye ekonomisine tarım alanında katkıda bulunan arazi kullanım durumu aşağıdaki Çizelge 27’de görüldüğü gibidir.

Çizelge 27: Sinop’ta Tarım Alanı Kullanım Durumu, 2005 Verileri

CİNSİ	MİKTARI (HEKTARI)	ORAN %
Ekili Tarla Arazisi	81.399	35.21
Açık Nadas Alanı	33.817	14.63
Çayır-Mer’a	13.037	5.64
Sebze Arazisi	4.372	1.89
Meyve ve Bağ	2.297	1.00
Kullanılmayan Tarım Arazisi	96.248	41.63
TOPLAM	231.170	100.00

Kaynak: Sinop Valiliği, 2006 Yıllığı

İlimizin tarımsal yönden en büyük sorunu, arazinin çok parçalı ve dağınık olmasıdır. Bu durum gübre, tohum, ilaç gibi girdi kullanımını olumsuz yönde etkilemektedir.

Bitkisel üretimde ise Tarım İl Müdürlüğü verilerine göre, İl genelinde sulanabilir arazi miktarı 64482 hektardır. Bu arazinin 7210 hektarı halk sulaması olmak üzere toplam 18.770 hektarı sulanmaktadır. Sulu alanlarda genellikle çeltik, şekerpancarı, mısır ve sebze yetiştirilmektedir.

Yetiştirilen temel bitkisel ürünlerin başlıcaları buğday, mısır, arpa, çeltiktir. Son yıllarda mahalli kaynaklarla yapılan projeler sonucu **yonca** üretiminde de önemli gelişmeler sağlanmıştır.

Çizelge 28: Sinop'ta Üretilen Tarım Ürünleri ve Üretim Miktarları

Cinsi	Ekiliş (Hektar)	Üretim (Ton)
Buğday	37.200	73.460
Mısır	14.568	37.023
Arpa	6.260	10.932
Çeltik	3.923	22.820
Yonca	3.902	33.442
Fiğ	4.734	900 (Dane)+7.924 (Kuru ot)

Kaynak: Sinop Valilik, ekonomi, 2007

İlin Türkiye ekonomisine katkı yapacak temel hayvansal ürünlerini ise et ve süt oluşturmaktadır. Hayvansal Ürünlerin Türkiye ekonomisine katkısı; et üretimi 224 bin, süt 25 bin, yumurta 2 bin ton kadardır. Mezbahalar kapalı olduğu için et üretimiyle ilgili istatistik rakamlar alınamamıştır. Arıcılık, genel olarak yeni tip kovanlarla yapılmakta olup, kovan sayısı 21.507'dir.

İl, ülkemiz balık üretiminde de % 5–7 oranında bir paya sahip bulunmaktadır.

Sanayide 115 gibi az da olsa kuruluş ile yaklaşık 2850 kişiye istihdam yaratmakta, ortalama yıllık 500 bin turiste ev sahipliği yapmaktadır.

İlde 104.670 potansiyel vergi mükellefi bulunmaktadır. Kamu gelirlerinin 01.07.2005–31.12.2005 tarihi itibarıyla aşağıdaki şekildedir.

Ayrıca Sinop 17.290.908 \$'lık ihracat rakamıyla az da olsa Türkiye ekonomisine katkıda bulunmaktadır (Ekonomi, Sinop, 2007).

Aşağıdaki Çizelge 29'da da ekonomiye kamu gelirleri olarak yansıyan rakamlar görülmektedir.

Çizelge 29: Kamu Gelirleri Tahakkuk ve Tahsilatı (TL)

GELİRLER	TAHAKKUK	TAHSİLAT	ORAN (%)
Vergi Gelirleri	80.930.714,01	64.297.416,31	79
Vergi Dışı Normal Gelirler	17.291.465,81	8.531.238,73	49
Sermaye Gelirleri	1.364.214,45	1.328.756,35	97
TOPLAM	99.586.394,27	74.157.411,39	74

Kaynak: Sinop Valiliği, 2006

Not:01.07.2005–31.12.2005 tarih itibariyle tahakkuk-tahsilat oranı ise % 74'dür.

7.4. Sinop'un Ekonomik Yapısı ile İlgili Sorunları ve Çözüm Önerileri

Sürekli göç veren ilin bu durumunu engellemek ve kalkınmasını sağlamak için yeni yatırımlara ihtiyaç vardır. Bunun yanı sıra, doğrudan ve dolaylı olarak turizmi geliştirici faaliyetler şu şekilde sıralanabilir:

a- Turistik amaçlı konaklama (otel, motel, kamping vs.) yatırım tesisleri desteklenerek, yurt içi ve dışında yeterli tanıtımı yapılmalıdır.

b- İlde turizme kalifiye eleman yetiştirecek fakülte ve yüksekokullar açılmalıdır.

c- Turizmi 12 aya yayabilmek amacıyla örnek spor tesisleri kurulmalı, bu tesisler spor turizminin geliştirilmesi için her türlü altyapı, teknik kadro ve teknolojik malzemelerle donatılmalıdır.

d- Ankara-İstanbul-Samsun istikametindeki modern karayolu yatırım projeleri planlanan süre içerisinde tamamlanmalıdır.

e- Turizm merkezi ilan edilen alanlar ile tarihi, kültürel ve doğal güzelliklerin bulunduğu yerlerdeki altyapı sorunları çözümlenmelidir.

f- Sinop Büyük Liman İnşaatı Projesi hayata geçirilmeli, proje kapsamında Karadeniz Ekonomik İşbirliği çerçevesinde mal ve yük taşımacılığı yapılmalı, balıkçılar bir alanda toplanmak suretiyle mevcut barınak yat limanı haline getirilmelidir. Sinop Limanı genişletildiği takdirde, Deniz İşletmeleri Genel Müdürlüğü'nün feribot sefer sayıları artacak ve daha düzenli olarak yolcu getirip götürülebilecektir.

g- Sinop Turizmi Teşvik Edilen İller kapsamına alınmalıdır.

h- Sinop'un zengin mimari mirası, tarihi taşınmaz gayri menkulleri restore edilmeli, korunmalı ve turizme hizmet edecek yapılar haline getirilmelidir.

ı- Karadeniz'e turlar düzenleme yoluna gidilmelidir. Bu turlar sadece Türkiye sınırları içinde kalmamalı, tüm Karadeniz'e kıyısı olan ülkeler arasında süreklilik kazanmalıdır.

Sinop'ta Gerçekleştirebilecek Yatırım Konularına İlişkin Öneriler

a- Orman Ürünleri: Sinop orman bakımından oldukça zengin bir konumdadır. Bu nedenle; parke, kereste, kontrplak, kapı ve pencere imalatı daha genişletilerek il genelinde yaygınlaştırılmalıdır.

b- Tekstil Sektörü: Her ne kadar son zamanlarda tekstil üzerine birkaç yatırım olsa da bu sektör Sinop'ta hazır giyim dalında yaygınlaştırılmalıdır. Ayrıca Ayancık İlçesine özgü keten dokumacılığı, Boyabat yöresine özgü çember (başörtü) üretimi genişletilebilir, tanıtımında ve pazarlanmasında modern yaklaşımlar geliştirilebilir.

c- Plastik Sanayi: Plastik sektöründe, muhtelif plastik ve plastik inşaat malzemeleri olarak üretim yapılabilir.

ç- Cam Eşya Üretimi: Kapanan Şişe cam fabrikasının daha sonra özel bir şirket tarafından satın alınarak işletilmesi Sinop'ta cam üretimi yapmaktadır. Bu sektörün Sinop'ta yaygınlaştırılmalıdır.

d- Kotracılık: Sinop'ta el yapımı kotracılık teşvik edilerek yaygınlaştırılmalıdır.

e- Tarım Sektörü: Sinop'ta seracılığın ön plana çıkarılmasıyla tarıma dayalı bulunan bölgelerde üretimin yaygınlaştırılmasına ön ayak olacaktır. Sinop'un iklimi bu sektöre müsaittir.

f- Mermer Sanayi: Boyabat ilçesinde mermer sanayi potansiyeli yüksek seviyededir. Mermer sanayi teşvik edilerek geliştirilmelidir.

8. SİNOP'UN SOSYAL (EĞİTİM, SAĞLIK, KÜLTÜR) YAPISI, SORUNLARI VE ÇÖZÜM ÖNERİLERİ

Bu bölümde Sinop'un eğitim, sağlık ve kültür yapısı incelenmiştir. Bununla ilgili var olan durum ortaya konulmuş, Karadeniz Bölgesi ile Türkiye geneli verileri karşılaştırılarak Sinop'un var olan sosyal yapısına dikkat çekilmiştir. Bölüm sonunda da sosyal yapı ile ilgili sorunlar, projeler ve alınması gereken önlemler ile çözüm önerileri ortaya konulmaya çalışılmıştır.

8.1. Sinop'un Eğitim Yapısı, Sorunları ve Çözüm Önerileri

İlde 6 anaokulunda 23 derslik, 223 öğrenci ve 13 öğretmen ile eğitim öğretime başlanmış olup, bir dersliğe düşen öğrenci sayısı 9, bir öğretmene düşen öğrenci sayısı ise 17'dir. Toplam 97 anasınıfında 1320 öğrenci ve 61 öğretmen olup, bir dersliğe düşen öğrenci sayısı 13, bir öğretmene düşen öğrenci sayısı ise 21'dir.

233 ilköğretim okulunda; 1109 derslik, 21472 öğrenci ve 1086 öğretmen ile 2005–2006 eğitim-öğretim yılına devam edilmektedir. 2005–2006 eğitim öğretim yılında derslik başına düşen öğrenci sayısı 19, bir öğretmene düşen öğrenci sayısı 19'dur. Bu ilköğretim okullarından 179 tanesi birleştirilmiş sınıf uygulaması yapılmakta olup 3576 öğrenci bulunmaktadır.

Varolan bir Özel İlköğretim Okulunda 12 derslik, 175 öğrenci ve 15 öğretmen ile eğitim öğretime başlanmış olup, bir dersliğe düşen öğrenci sayısı 14, bir öğretmene düşen öğrenci sayısı 11'dir.

8 Yatılı İlköğretim Bölge okulunda; 167 derslik 2859 öğrenci ve 154 öğretmen ile eğitim öğretime başlanmış olup, derslik başına düşen öğrenci sayısı 17, bir öğretmene düşen öğrenci sayısı 18'dir. Bu öğrencilerin 2355'i yatılı öğrencidir.

8 Pansiyonlu İlköğretim Bölge Okulunda; 119 derslik, 2466 öğrenci ve 133 öğretmen ile eğitim öğretime başlanmıştır. Derslik başına düşen öğrenci sayısı 20, bir öğretmene düşen öğrenci sayısı 18'dir. Bu öğrencilerin 1590'ı yatılı öğrencidir.

İlde 16 Genel Lisede (Lise, Anadolu Lisesi, Fen Lisesi, Anadolu Güzel Sanatlar Lisesi) 181 derslik, 4102 öğrenci ve 283 öğretmen ile eğitim-öğretim yapılmaktadır. Derslik başına düşen öğrenci sayısı 22, bir öğretmene düşen öğrenci sayısı 14 tür.

4 Sağlık Meslek Lisesinde 15 derslik, 249 öğrenci ile 2005–2006 eğitim öğretim yılı devam etmektedir. Derslik başına düşen öğrenci sayısı 16’dır.

İlde 2 Öğretmen Lisesinde 23 derslik, 606 öğrenci ve 50 öğretmen ile 2005–2006 eğitim öğretim yılı devam etmektedir. Bir dersliğe düşen öğrenci sayısı 16, bir öğretmene düşen öğrenci sayısı 12’dir.

Erkek Teknik Öğretim Genel Müdürlüğüne bağlı 7 okulda (EML, ÇPL, Teknik Lise, A.Teknik Lise, Mesleki Eğitim Merkezi) 83 derslik, 1715 öğrenci ve 154 öğretmen ile 2005–2006 eğitim öğretim yılı devam etmektedir. Bir dersliğe düşen öğrenci sayısı 20, bir öğretmene düşen öğrenci sayısı ise 11’dir.

Kız Teknik Öğretim Genel Müdürlüğüne bağlı 4 okulda (Kız Meslek Lisesi, Anadolu Kız Meslek Lisesi) 37 derslik, 709 öğrenci ve 59 öğretmen ile 2005–2006 eğitim öğretim yılı devam etmektedir. Bir dersliğe düşen öğrenci sayısı 19, bir öğretmene düşen öğrenci sayısı ise 12’dir.

Ticaret Turizm Genel Müdürlüğüne bağlı 5 okulda (Ticaret Meslek Lisesi, Anadolu Ticaret Meslek Lisesi, Anadolu Otelcilik Turizm Meslek Lisesi ve Mesleki Eğitim Merkezi) 35 derslik, 818 öğrenci ve 74 öğretmen ile 2005–2006 eğitim öğretim yılı devam etmektedir. Bir dersliğe düşen öğrenci sayısı 23, bir öğretmene düşen öğrenci sayısı 11’dir.

Din Öğretimi Genel Müdürlüğü’ne bağlı 5 okulda (İmam Hatip Lisesi, Anadolu İmam Hatip Lisesi) 49 derslik, 543 öğrenci ve 47 öğretmen ile 2005–2006 eğitim öğretim yılı devam etmektedir. Bir dersliğe düşen öğrenci sayısı 23, bir öğretmene düşen öğrenci sayısı ise 11’dir.

Ayrıca 10 Resmi ortaöğrenim öğrenci pansiyonu bulunmakta, bunların yatak kapasiteleri kız öğrenci 759, erkek öğrenci 1043 toplam 1802 öğrenci ile eğitim-öğretim yılı devam etmektedir. Barınan öğrenci sayıları ise; kız öğrenci 585, erkek öğrenci 664 toplam barınan öğrenci sayısı ise 1285’dir. Özel Yurt ve pansiyon sayısı ise 13 olup, bunların toplam yatak kapasitesi 1038, barınan öğrenci sayısı ise 642’dir (Sinop İl Milli Eğitim Müdürlüğü, 2006). Kısacası öğretmen sayısı ve derslik sayısı açısından sıkıntı yoktur.

Aşağıdaki Çizelge 30’da ildeki mevcut Mesleki ve Teknik Ortaöğretim Kurumları yer almaktadır.

Çizelge 30:Sinop İlnde Mevcut Mesleki ve Teknik Ortaöğretim Kurumları

İLÇESİ	OKULU	BÖLÜMLERİ
MERKEZ	Endüstri Meslek Lisesi	Tesviye, Metal İşleri ,Mobilya ve Dekorasyon , Yapı , Elektrik ,Motor
	Anadolu Teknik Lisesi	Bilgisayar , Elektrik
	Ticaret Meslek Lisesi	Bilgisayarlı Muhasebe, Pazarlama
	Anadolu Ticaret Meslek Lisesi	Bilgisayar Programcılığı
	Meslek Lisesi	Ağırlama–Gıda Teknolojisi, Tekstil - Konfeksiyon, Çocuk Gelişimi,
	Anadolu Meslek Lisesi	Ağırlama– Gıda , Bilgisayar , Tekstil Konfeksiyon
	75.Yıl Cumhuriyet Sağlık Meslek Lisesi	Hemşirelik, Acil Tıp Teknisyenliği
AYANCIK	Sağlık Meslek Lisesi	Acil Tıp Teknisyenliği
	Meslek Lisesi	Bilgisayar,Çocuk Gelişimi, Hazır Giyim , Nakış
	Endüstri Meslek Lisesi	Mobilya Dekorasyon , Metal İşleri , Elektrik , Elektronik
	Ticaret Meslek Lisesi	Bilgisayar Programcılığı ,Muhasebe
BOYABAT	Sağlık Meslek Lisesi	Acil Tıp Teknisyenliği
	Kız Meslek Lisesi	Bilgisayar , Çocuk Gelişimi , Tekstil Konfeksiyon , El Sanatları
	Anadolu Meslek Lisesi, Teknik Lise ve Endüstri Meslek Lisesi	Tesviye , Elektrik , Mobilya Dekorasyon , Bilgisayar (yazılım), Metal İşleri
	Ticaret Meslek Lisesi	Bilgisayarlı Muhasebe , Büro Hizmetleri , Kooperatifçilik
DİKMEN	Dikmen ÇPL	Mobilya ve Dekorasyon , Çocuk Gelişimi, Bilgisayar ve Yazılım
DURAĞAN	Sağlık Meslek Lisesi	Tıbbi Sekreterlik, Laboratuar Sekreterliği
	Atatürk Mesleki ve Teknik Eğitim Merkezi	Bilgisayar , Mobilya ve Dekorasyon, Elektrik , Ana Sağlığı ve Çocuk Gelişimi , Muhasebe, Bilgisayarlı Muhasebe
ERFELEK	Erfelek ÇPL	Elektrik , Bilgisayar
GERZE	Anadolu Otelcilik ve Turizm Meslek Lisesi	Servis , Mutfak
	Çok Programlı Lise	Bilgisayar , Elektrik , Muhasebe Finansman Alanı, Mobilya ve Dekorasyon , Metal İşleri
TÜRKELİ	Türkeli METEM	Bilgisayar Donanımı, Bilgisayarlı Muhasebe , Tekstil-Konfeksiyon, İHL, Çıraklık Eğitim Merkezi

Kaynak: Sinop İl Milli Eğitim Müdürlüğü, 2006.

2005 Yılında İldeki Mesleki Eğitim Merkezi Çalışmaları: İlde Merkez, Ayancık ve Boyabat'ta olmak üzere 3 Mesleki Eğitim merkezi, Durağan ve Türkeli ilçelerinde ise Mesleki ve Teknik Eğitim Merkezi bulunmaktadır. Bu merkezlerde 84 personel görev yapmaktadır. 574 çırak, 347 kalfa, 85 usta öğretici öğrenim görmüş olup, 66 kalfalık, 71 ustalık belgesi ile 31 usta öğretici belgesi ve 6 işyeri açma belgesi verilmiştir. Ayrıca İlde 9 Halk Eğitim Merkezi bulunmakta olup, toplam 278 personel görev yapmaktadır.

Sinop'ta Taşınmalı Eğitim Uygulaması: İlköğretim Okulu bulunmayan, nüfusu az ve dağınık yerleşim yerlerinde birleştirilmiş sınıf uygulaması yapılan ilköğretim okullarındaki öğrencileri eğitim fırsat ve imkan eşitliğinden faydalandırmak amacıyla başlatılan taşınmalı ilköğretim uygulaması 4306 sayılı Kanunun yürürlüğe girmesiyle daha da yaygınlaştırılmıştır. Ancak yerleşimin dağınık olması taşınmalı eğitim için Sinop'a ayrılan kaynağın artırılmasını gerekli kılmaktadır.

2005-2006 eğitim öğretim yılında; Eylül-Ocak döneminde 25 merkez okula 137 okul ve yerleşim biriminden 2444 öğrenci taşınmış olup maliyeti 454.556,58 YTL.'dir (Eğitim, Sinop Valiliği, 2006).

Okullaşma ve Başarı Durumu: 2005-2006 eğitim öğretim yılında ilin okullaşma oranları çağ nüfusuna göre okul öncesinde % 15, 6 ilköğretimde % 99,8, ortaöğretimde % 56,6 dır. Okul öncesi eğitim yetersiz olup, aileler teşvik edilmeli, imkanlar artırılmalıdır.

ÖSS Sonuçlarına göre Sinop 81 il içinde; 2002-2003 öğretim yılında 62., 2003-2004 öğretim yılında 67., 2004-2005 öğretim yılında 57. ve 2005-2006 öğretim yılında da eşit ağırlıkta 38. sırada yer almıştır (Sinop Valiliği İl Brifingi, 2006).

Aşağıdaki Çizelge 31'de Sinop'taki okul, öğretmen, şube ve öğrenci sayısı Türkiye geneli ile birlikte verilmiştir.

Çizelge 31: Eğitim Seviyesine Göre Okul, Öğretmen, Şube ve Öğrenci Sayısı, 2006 Verileri (Türkiye Geneli ile Beraber)

Bölge Adı	Toplam/Okul	Toplam / Öğretmen	Toplam / Öğrenci	İlköğretim Okulu	Mesleki ve Teknik Ortaöğretim / Okul
Türkiye	63.265	615.269	14.874.496	34.656	4244
B. Karadeniz	5971	46.882	884.931	3606	414
Sinop	371	2354	37.846	229	34

Kaynak: TÜİK, 2006.

Not 1: Kadrolu öğretmenleri kapsar.

Not 2: Açık ilköğretim ve açık lise bilgileri kapsamamıştır.

İlde öğretmen sayısında genel olarak sıkıntı yoktur. Zaman zaman bazı alan (dal) ders öğretmenlerinde sıkıntılar olsa da, diğer birçok ilde olduğu gibi çok

kalabalık sınıflar yoktur. Aşağıdaki Çizelge 32’de öğretmen başına düşen öğrenci sayıları yer almaktadır. Eksik olan alan (branş) ders öğretmenlerinin sayısı da az olduğunda birbirilerini destekleyememekte, bu nedenle İngilizce gibi bazı dersler boş geçebilmektedir. Bu nedenle öğretmen atamalarında bu kadroların dolu tutulmasına özen gösterilmelidir.

Çizelge 32: Öğretmen Başına Düşen Öğrenci Sayıları, 2006 Verileri
Türkiye Geneli ile Beraber

Bölge Adı	İlköğretim	Ortaöğretim Toplam	Ortaöğretim Genel	Ortaöğretim Mesleki ve Teknik
Türkiye	27	18	21	15
B. Karadeniz	21	14	17	12
Sinop	18	12	14	10

Kaynak: TÜİK, 2006.

Not: Açık ilköğretim ve açık öğretim lisesi öğrencisi kapsamamıştır.

Sinop Üniversitesi’nin Kurulması: İlde 2005–2006 Eğitim Öğretim yılı itibariyle Samsun 19 Mayıs Üniversitesi’ne bağlı olarak 3 fakülte ve 5 Yüksekokulda 192 akademik personel ile 2.306 öğrenciye eğitim verilmiştir. Ayrıca 717 öğrencinin kalabileceği resmi ve özel kurumlara ait yurt imkanı da bulunmaktadır.

Söz konusu okulların yerleşim itibariyle altyapıları yeterli olup herhangi bir sorunları bulunmamaktadır. Ayrıca, 2006 yılında bunlara ek olarak Fen-Edebiyat Fakültesi ile Sağlık Yüksekokulu’na hem eğitim, hem de öğrencilerin yurt ihtiyacına cevap verebilecek iki ayrı tesis Valilikçe sağlanmıştır. Bunun yanında Avrupa’da yaşayan Sinoplu vatandaşların kurduğu ve kısa adı ASİDER olan Avrupalı Sinoplular Derneğince toplam 6.150 metrekare kapalı alanı olan modern bir Eğitim Fakültesi binası yapımına 2002 Aralık ayında başlanılmış olup, 2005–2006 öğretim yılında, 19 Mayıs Üniversitesi Rektörlüğüne, Eğitim Fakültesi olarak kullanılmak üzere devredilmiştir.

Yukarıda belirtilen fiziki şartlar ve katkılar yanında Sinop ilinin sosyo-kültürel düzeyindeki olumlu yapısı da dikkate alındığında önümüzdeki dönemde ile yeni bir

Üniversite'nin kurulması olumlu katkıda bulunacaktır. Ancak var olan Fakülte ve Yüksekokulların 19 Mayıs Üniversitesi'nden yeni kurulacak Sinop Üniversitesi'ne devredilmesi yeterli olmayacaktır; bu siyasi karar ancak yeni fakültelerin kurulması ve akademik personelin görevlendirilmesiyle anlam kazanacaktır.

8.2. Sinop'un Sağlık Yapısı, Sorunları ve Çözüm Önerileri

İlde sağlık hizmetleri, 5 Devlet Hastanesi, 2 Verem Savaş Dispanseri, 30 Sağlık Ocağı, 106 Sağlık Evi, 1 AÇSAP Merkezi, 1 Halk Sağlığı Laboratuvarı tarafından verilmektedir. Fiili yatak sayısı 559'dur.

2005 yılı İl genelinde sağlık personeli olarak 72 uzman hekim, 13 diş hekimi, 95 pratisyen hekim, 70 sağlık memuru, 260 hemşire ve 174 ebe görev yapmaktadır (İl Sağlık Müdürlüğü, 2006). 2004 verileri ise aşağıdaki Çizelge 33'te verilmiştir.

Çizelge 33: Sağlık personeli sayısı, 2004 Verileri

Bölge Adı	Uzman Hekim	Pratisyen Hekim	Diş Hekimi	Sağlık Memuru	Hemşire	Ebe
Türkiye	51749	49814	17873	54872	79406	42483
B. Karadeniz	2230	3090	861	4944	5763	3022
Sinop	77	121	36	244	273	169

Kaynak: TÜİK, 2004 Verileri.

Yine Sinop, Batı Karadeniz Bölgesi ve Türkiye geneli hastane yatak sayıları da aşağıdaki Çizelge 34'te verilmiştir. 2005 verilerine göre hazırlanmış bu çizelgeye göre Sinop'ta yüz bin kişi başına hastane yatak sayısı 313 ile Türkiye geneli ve Karadeniz Bölgesi ortalamasından daha iyidir.

Çizelge 34: Hastane yatak sayıları, 2005 Verileri
(Türkiye Geneli ile Beraber)

Bölge Adı	Hastane Yatak Sayısı	Yüz bin Kişi Başına Hastane Yatak Sayısı
Türkiye	176785	245
B. Karadeniz	14088	299
Sinop	605	313

Kaynak: TÜİK, 2007.

Aşağıdaki Çizelge 35’te de yüz bin kişi başına düşen sağlık personeli yer almaktadır. Bu verilere göre ebe, hemşire, sağlık memuru ortalamaları bölge ve Türkiye geneli ortalamalarından iyidir. Ancak görüldüğü gibi, uzman hekim, pratisyen hekim ve diş hekimi ortalamaları çok düşük kalmaktadır. Bu nedenle hastalar genellikle ya Samsun Tıp Fakültesine gitmek ya da uzun sıralar beklemek zorunda kalmaktadırlar.

Çizelge 35: Yüz Bin Kişi Başına Sağlık Personeli Sayısı, 2004

Türkiye Geneli ile Beraber

Bölge Adı	Uzman Hekim	Pratisyen Hekim	Diş Hekimi	Sağlık Memuru	Hemşire	Ebe
Türkiye	73	70	25	77	112	60
B. Karadeniz	47	65	18	104	121	64
Sinop	38	60	18	122	136	84

Kaynak: TÜİK, 2007.

Not: Milli Savunma Bakanlığı personeli Türkiye toplamında gösterilmiştir.

Sağlık personeli açısından sıkıntı yaşanmaktadır. Özellikle uzman doktor sıkıntısı çekilmektedir. Uzman doktorlar nüfusun azlığı nedeniyle mesai dışı bakacakları hasta sayısı daha az olduğu için daha fazla para kazanacakları illeri tercih etmektedirler. Ayrıca sosyal ve kültürel imkanlar da az olduğundan Sinop ve ilçeleri tercih edilmemektedir. Aşağıdaki Çizelge 36’da Sağlık Bakanlığı kadro ve teşkilat yapısına göre olması gereken personel sayısı ile 2005 sonu itibariyle ildeki sağlık personeli sayısı yer almaktadır.

Çizelge 36: Sağlık Personeli Durumu

Ünvan	Mevcut	Standard
Uzman Hekim	72	323
Pratisyen Hekim	95	344
Diş Hekimi	13	45
Hemşire	260	800
Ebe	164	352
Sağlık Memuru	70	257
Çevre Sağ. Tekn.	26	64
Laboratuvar Tekn.	69	114
Röntgen Tekn.	74	62
Anestesi Tekn.	25	44
Diyetisyen	4	5
Fizyoterapist	2	7
Eczacı	1	11
Biyolog	1	7
Tıbbi Teknolog	1	5
Diş Teknisyeni	11	14
Odyometri Tek.	2	-
Tıbbi Sekreter	7	100
Sosyal Çalışmacı	-	3
Kimya Mühendisi	1	1
E.Ö.H.S.	34	96
G.İ.H.S.	153	565
T.H.S.	17	68
Y.H.S.	201	469
TOPLAM	1.303	3089

Kaynak: Sinop Valiliği, 2006.

Not: İl genelinde 33 adet ambulans hizmet vermektedir.

Sinop'ta bulaşıcı hastalıkların Merkez ve İlçelere göre dağılımı incelendiğinde, Merkezde en çok tespit edilen hastalık 185 kişi ile Kuduz şüpheli ısırık, bunu 67 kişi ile Kızamık, 45 kişi ile TBC, 13 kişi ile Amipli Dizanteri, 9 kişi ile Kızıl ve 5 kişi ile Hepatit B takip etmektedir.

Sinop ili merkez ve ilçelerindeki bulaşıcı hastalıkların sayısal dağılımı Çizelge 37'de verilmiştir. Çizelge incelendiğinde kuduz şüphesiyle ısırma 494 vaka ile ön plana çıkmaktadır. Bu vakaların ne kadarının gerçekten kuduz mikrobu olduğuna dair kesin bilgi yoktur. Bunun ana nedeni, başta kırsal kesimler olmak üzere başıboş köpek

sayısının fazlalığı ve belediyelerin konu üzerine bilinçli düşmemeleridir. Veterinerlik hizmetlerinin yaygınlaştırılması, belediyelerin ve İl Sağlık Müdürlüğü'nün halkı bilinçlendirmesi, köpek ıslah evlerinin açılması, kısırlaştırma ve aşılama diğer çözüm önerileri olabilir.

Göze çarpan diğer hastalıklar ise kızamık ve tüberkülozdur. Gelişmiş ülkelerde neredeyse kaybolan bu hastalıklarla mücadelede en etkili yöntem aşıdır. Özellikle kırsal yerlerde aşı programı sağlık ocakları tarafından titizlikle takip edilmeli, halkı bilinçlendirme çalışmalarına hız verilmelidir. Bu konuda muhtarlıklardan özellikle destek alınmalıdır. İl ve ilçe Müftülükleri de, köylerdeki din görevlileri başta olmak üzere halkın doğru bilgilendirilmesi çalışmalarına katkıda bulunmalıdır.

Çizelge 37: Sinop İli Merkez ve İlçelerindeki Bulaşıcı Hastalıkların Sayısal Dağılımı

İl / İlçe	Kızamık	Hep A	Hep. B	Kuduz Şüp.İsı.	Kızıl	TBC	A Diz.	Menej.	Burusel
Merkez	67		5	185	9	45	13		
Ayancık	5			4		1			
Boyabat	2	3	1	132	20	12			
Dikmen	1			27					
Durağan	1		2	6	2	5			1
Erfelek	1			30			14		
Gerze	27			92		4			
Saraydüzü				18		1			
Türkeli	2		16		4	13	2		
TOPLAM	106	3	24	494	35	81	29	0	1

Kaynak: İl Sağlık Müdürlüğü, 2005.

8.3. Sinop'un Kültürel Yapısı, Sorunları ve Çözüm Önerileri

Sinop, tarihi ve kültürel dokusuyla yeteri kadar tanıtılmamış olsa da, Türkiye'nin sayılı illerinden birisidir. Etnik sorun yaşanmaz. "93 Harbi" sonucu Kafkaslardan göç eden Çerkez kökenli Türkler ile Gürcü kökenli Türkler ildeki kültürel dokunun parçalarıdır.

İlde yalnızca 1 sinema ve 1 tiyatro vardır. Diğer ilçelerdeki sinemalar ekonomik olmadığı gerekçesiyle kapanmıştır. İldeki 2 müze ise, sahip olduğu 12 binin üzerindeki eserle ziyaretçilerini beklemektedir. Bunlardan **Etnoğrafya Müzesi** şehrin en eski konaklarından olan **Aslan Torun Konağı**'ndadır. Bir diğeri de yıllarca ünlü kişilere ev sahipliği yapan ünlü Sinop cezaevidir. Diğer kültür varlıkları 7.1.4. *Sinop'ta Turizm* alt başlığı ile 7. Bölümde incelenmiştir.

İlde mevcut 9 kütüphanenin en önemlisi Doktor Rıza Nur Kütüphanesidir. Şehrin en güzel yerinde Aşıklar Caddesi sonunda deniz kenarındaki tarihiyalıdır.

Aşağıdaki Çizelge 38'de Sinop ve ilçelerindeki kütüphane ve kitap sayıları Karadeniz Bölgesi ile Türkiye genelindeki rakamlar yer almaktadır.

Çizelge 38: Halk kütüphaneleri, 2005 Verileri

Bölge Adı	Kütüphane Sayısı	Kitap Sayısı	Yararlanan Sayısı	Bin Kişi Başına Yararlanan Sayısı	Ödünç Alınan Kitap Sayısı	Bin Kişi Başına Ödünç Alınan Kitap Sayısı
Türkiye	1144	12948.460	20706.526	287	4385.926	61
B. Karadeniz	105	1288.047	2349.454	498	602.143	128
Sinop	9	112.190	204.903	1059	41.266	213

Kaynak: TÜİK, 2006.

8.4. Sinop'un Çevre Yapısı, Sorunları ve Çözüm Önerileri

İlde hava kirliliği ölçümleri İl Sağlık Müdürlüğü tarafından günlük olarak bir sabit noktadan yapılmaktadır. İl genelinde tüm aylarda kısa vadeli sınır değerlerin aşılmadığı görülmektedir. İlde yapılan bu ölçüm sonuçlarına göre Sinop hava kirliliği açısından 3. Sınıf İller arasında yer almaktadır (İl Sağlık Müdürlüğü).

Yeraltı Suları ve Kirlilik: Yeraltı suyu kirliliğini yüzeysel sular ve toprak kirlenmesinden ayrı tutmak mümkün değildir. Yeraltı suyu kirlenmesinin en büyük nedeni evsel ve endüstriyel atıkların arıtılmadan alıcı ortama verilmesidir. Katı, sıvı ve gaz atıklar ortama verildikten sonra iklimin durumuna, toprağın yapısına, atığın cinsine ve zamana bağlı olarak yeraltı sularına taşınır. Zirai mücadele ilaçlarının da aşırı ve

bilinçsiz kullanımı büyük bir sorundur. Diğer önemli sorun ise, evsel atıkların doğrudan toprağa verilmesidir. Özellikle kanalizasyon sisteminin olmadığı yerlerde fosseptik çukurlarından sızan sular yeraltı suyuna karışabilmektedir. Çöplerin açık alanlarda depolanması ve kirliliği azaltıcı faaliyetlerin uygulamaya konulmaması önemli sorunlara neden olmaktadır.

İlin yeraltı sularının kirlenme düzeyi ile ilgili herhangi bir tespit yapılamamıştır. Ancak tarım ilaçları ve gübrelerin bilinçsiz kullanımı, evsel atıkların doğrudan toprağa verilmesi, kentsel ve evsel atık suların arıtılmadan çevreye verilmesi, ayrıca düzensiz çöp depolama alanlarında oluşan sızıntı suları yeraltı su kaynaklarını tehdit edebilmektedir.

Sağlıklı bir akarsuda bitki ve hayvan yaşamıyla ilgili olarak ekolojik bir denge olduğu bilinen bir gerçektir. Kirlenmeye neden olan etkenler bu dengenin değişimine neden olmaktadır. Akarsuya verilen kirleticilerin seyreltilmesi ve taşınımı üzerinde sonuç açısından önemli bir etken atık suyun debisi (derinliği, miktarı ve hızı)'dır.

Atık su ortamına atık su verildiğinde, ortamda suyun özelliklerini kirlenmeden önceki kalitesine doğru götüren bir doğal arıtım işlemi başlar. Bu süreç akarsuyun özellikleri ve iklim koşulları ile yakından ilgilidir. Yavaş akan ve havuzlanma özelliği gösteren akarsuların havalanma hızı yavaş olduğundan, doğal arıtım olayı uzun sürmektedir. Sığ ve dik akarsu yatakları iyi bir havalandırma sağlar. Normal olarak atık asimilasyonu için ülkemiz koşullarında en kritik durum, düşük akım koşulları ve yüksek su sıcaklığının olduğu yaz ve sonbahar mevsimleridir.

Zararlı kimyasal atıkların bu doğal arıtımla temizlenmesi tümüyle akarsu akışına bağlıdır. Evsel atık suda bol miktarda bulunan bakteriler akarsu ortamında koşulların elverişli olması nedeniyle hızla yok olur. Besin maddelerinin azalması, sıcaklık, başka canlılar tarafından yenilme gibi olaylar mikroorganizmaların yok olmasını etkileyen ana unsurlardır.

Sinop ilinin akarsularında kirliliğe neden olabilecek başlıca etkenler: evsel atık sular, tarımsal faaliyetler sonucu oluşan atıklar, gıda sanayilerinin (balık unu-balık yağı fabrikaları, tavuk yetiştirme tesisleri) atıkları olarak sayılabilir. İl Çevre ve Orman Müdürlüğü endüstriyel nitelikli atık su oluşturan tesislerin denetimini yaparak, atık su arıtma tesisi kurması gerekenleri tespit çalışmalarını sürdürmelidir.

Denizlerde Kirlilik: Denizlerin kirlenmesi doğanın dengesini bozarak her türlü yaşamı olumsuz yönde etkilemektedir. Deniz kirliliği insanlar tarafından enerji veya maddelerin deniz ortamına dolaylı veya doğrudan verilmesi ile deniz kalitesinin kullanım açısından bozulması, balıkçılık gibi denizcilik aktivitelerinin engellenmesi, insan sağlığının tehdit edilmesi, doğal kaynaklara zarar veren etkilerin oluşması gibi sonuçlara neden olmaktadır.

Deniz kirliliği asıl olarak insan eliyle gerçekleşen bir kirlilik türüdür. Günümüzde denizlerin, atıkların deşarj ve bertaraf edileceği bir alıcı ortam olarak düşünülmesi denizlerin kirlenmesini önemli boyutlara ulaştırmıştır.

İl genelinde kirletici vasfı yüksek sanayi tesisi olmadığından, denizde gözle görülür bir endüstriyel kirlilik olmamaktadır. Ancak, Sinop ili ve ilçelerinin kanalizasyon arıtma tesisleri olmadığından evsel atıklardan kaynaklanan kirlilik yaşanmaktadır. Ayrıca, Karadeniz sahillerinden farklı zamanlarda çıkan, içeriği bilinmeyen variller de deniz kirliliğine neden olmaktadır.

Sinop ilinde deniz kirliliğinin başlıca nedenleri; evsel nitelikli atık sular, deniz araçlarının oluşturduğu kirlilik, evsel katı atıklar (düzensiz çöp depolama alanından rüzgar, kayma gibi nedenlerle denize dökülen atıklar), balıkçılık faaliyetleri sonucu oluşan atıklardır.

Sinop ili sahilinde kirliliğinin olup olmadığını saptamak amacı ile yapılan çalışmada deniz suyunun bazı özellikleri belirlenmiştir. Çizelge D.1’de Sinop ili sahilinde (35° 15’00’’E–42° 00’00N) yüzey sularının 2004 yılı aylık fiziko-kimyasal parametreleri gösterilmiştir. Elde edilen sonuçlara göre kimyasal parametrelerin çok yüksek olmadığı belirlenmiştir.

Deniz kirliliğinin önlenmesi için alınacak tedbirlerin en önemlisi atık suların arıtılmasıdır. Bununla birlikte;

- 1-Alt yapı sistemlerinin arıtma tesisi ile sonuçlandırılması,
- 2-Kanalizasyon sistemi bulunmayan yerleşim birimlerinde uygun fosseptik sistemlerin kullanılması,
- 3-Sanayi tesislerinden atık su oluşturanların en kısa zamanda arıtma tesislerini kurarak faaliyete geçirmeleri gerekmektedir.

Gübreler ve Su Kirliliği: Gübre, ekinlerin büyümesini sağlamak için toprağa eklenen maddelerdir. Doğal organik gübreler hayvan gübresi, kompost ve talaş içerir.

İnorganik gübreler ise ezilmiş kireç taşı, alçı taşı, kükürt ve kaya fosfatı içerirler. Bunun yanı sıra sentetik olarak üretilen büyük miktarlarda azot, potasyum, fosfor ve sülfür bileşikleri kullanılır.

Azot ve fosfor bileşikleri içeren gübrelerin bitkiler tarafından alınmayan kısmı, yağmur ve sulama suları ile yıkanarak su ortamlarına taşınmaktadır. Azot ve fosfor, biyokimyasal reaksiyonlar sonucunda, nitrat ve fosfata dönüşerek yüzeysel sularda birincil üretime, dolayısıyla su kütlelerinin kirlenmesine yol açar (İl Çevre ve Orman Müdürlüğü, 2006).

Ülkemizde ve dünyada yoğun gübre uygulanan tarım arazilerinin bulunduğu yörelerden çekilen yeraltı suyunda, nitrat konsantrasyonunun sürekli artış gösterdiği gözlenmektedir (Türkman,1993).

Deterjanlar ve Su Kirliliği: Evsel atık suların arıtılmaksızın çevre ortamlarına verilmesinin bir diğer önemli etkisi deterjanlardan kaynaklanmaktadır. Yüzey aktif maddelerinin çevreye ve arıtma tesislerine olumsuz etkileri aşağıdaki şekilde özetlenebilir:

- İçme sularının kalitesine etkisi,
- Su arıtma tesislerinin çalışmalarına etkisi,
- Atık su arıtma sularına etkisi,
- Çevre sulardaki canlılara etkisi ve köpük oluşumu,
- Toprak ve yeraltı sularına etkisidir.

Deterjanlar içerdikleri fosfor nedeniyle ötrofikasyon (mikroplanma, bozulma) oluşumuna yol açtığından su kirliliği açısından büyük önem taşımaktadırlar (Türkman,1993).

Atıklardan Kirlenme: Toprak kirliliğinin oluşmasında evsel, endüstriyel ve tarım faaliyetleri sonucunda oluşan katı ve sıvı atıklar önemli yer tutar. Evsel ve endüstriyel atıklar çoğunlukla yerel yönetimlerce toplanarak bir depolama sahasında bertaraf edilmektedir. Ancak bu atıklardan oluşan sızıntı suları için gerekli önlemler alınmadığı takdirde yeraltı suları kirlenmektedir. Ayrıca bu suların içerisinde bol miktarda bulunan özellikle Pb, Cd, Ni, Hg gibi ağır metallerden oluşan zehirli maddeler, besin zinciri aracılığıyla topraktan veya sudan canlı bünyesine geçerek ekolojik sorunlara neden olmakta, endüstriyel amaçlı hammadde yığınları da yine benzer sorunlara yol açabilmektedir (Altın,1998). Sinop ilinin gerek nüfus potansiyelinin az

olması gerekse endüstriyel faaliyetlerinin sınırlı olması nedeniyle bu tür kaynaklardan toprak kirliliğinin meydana gelme olasılığı fazla bir risk taşımamaktadır.

Sinop il merkezindeki alt yapı sorunları kısmen çözümlenmiş olmasına rağmen Merkez köylerde evsel atıkların fosseptik çukurlarında biriktirilmesi ve zaman zaman fosseptik taşmaları toprak kirliliğine neden olmaktadır (İl Çevre ve Orman Müdürlüğü, 2006).

Tarımsal faaliyetlerde kullanılan zirai mücadele ilaçlarının bilinçli kullanılması ve tarım ilacını seçerken toprakta kalıcı olmayanlarının tercih edilmesi için çiftçiler bilinçlendirilmelidir.

Arazi Sorunları: Sinop ili topraklarında kültür bitkilerinin yetiştirilmesini ve tarımsal kullanımı kısıtlayan erozyon, sıklık, taşlık, kayalık, drenaj ve çoraklık gibi etkinlik dereceleri değişen bazı sorunlar bulunmaktadır.

Toprağın su, rüzgar ve diğer jeolojik etkenlerle yer çekimine uyarak hareket edip yer değiştirmesine erozyon denir. Erozyon nedeniyle topraklar gün geçtikçe verimsizleşir. Sinop'ta en yaygın sorun su erozyonudur. Bu sorundan az çok etkilenen veya hiç etkilenmeyen alanlar genellikle killi (alüvyal) topraklardan oluşan taban araziler ve (kumlu) kolüvyal toprakların düze yakın ve hafif eğimli alanlarında görülür. 22.268 hektar genişliğindeki İl topraklarının % 3,8'ini bu alanlar teşkil eder (İl Çevre ve Orman Müdürlüğü, 2006).

Çevre kirliliğine, kimyasal maddelerin yanı sıra organik maddeler de neden olmaktadır. Dolayısıyla gıda sanayilerin faaliyetleri sonucunda oluşan organik madde içerikli atıklar, çevre kirliliği yaratmaması için önlem alınırken, bunlardan enerji elde edilebileceği ve ekonomik olarak değerli olduğu göz önünde bulundurulmalıdır.

Hayvan gübreleri ve bitkisel gıda atıklarının temiz enerji olarak geri dönüşümü çevrenin kirlenmesini önlemek ve enerji kaynaklarını geliştirmek açısından değerlendirilmelidir.

İldeki sanayi sektörlerinden, özellikle gıda sanayi içinde yer alan su ürünleri işleme tesislerinin kış aylarında faaliyetleri yoğunlaşmakta, üretimleri esnasında oluşan organik madde içerikli atıklar, alıcı ortama doğrudan verildiğinden su ve toprak kirliliğine neden olmaktadır. Bu sanayi tesislerinin arıtma tesisi kurmaları konusunda İl Çevre ve Orman Müdürlüğü'nce gerekli çalışmalar ve denetimler yapılmalıdır. Bunun dışında il sınırları içerisinde faaliyet gösteren evsel ve endüstriyel nitelikli atık su arıtma

tesislerinin, Su Kirliliği ve Kontrolü Yönetmeliği'ne uygun işletilmesi için işletmeler düzenli olarak denetlenmelidir.

Gerek Organize Sanayi Bölgeleri gerekse Küçük Sanayi Sitelerinin kapladıkları alanların toprak kirliliği hakkında yapılmış bir çalışma yoktur. Başta bu bölgeler olmak üzere diğer sanayi kuruluşlarının bulunduğu bölgelerde gerekli çalışmanın başlatılması gerekmektedir.

İldeki sanayi tesislerinin Acil Eylem Planları bulunmamaktadır. Ancak İl Sivil Savunma Müdürlüğü'nün Sanayi Sicil Belgesi talebinde bulunan kuruluşlar 2941 Sayılı Seferberlik ve Savaş Hali Kanunu çerçevesinde gerektiğinde üretim tesislerini kullandıracaklarına dair Sanayi ve Ticaret İl Müdürlüğüne Taahhütname vermektedirler.

Sinop il Merkezine verilen içme suyu Erfelek ve Bektaşğa Köyü'nden sağlanmakta olup yetersiz kalmaktadır. Şehir suyu şebekesinin uzunluğu 57.000 m olup bunun 37.000 m.si ishale hattı 20.000 m.si içme suyu şebekesidir. Bu şebekede 3 adet terfi merkezi bulunmaktadır. Özellikle yaz aylarında sarfiyatın artması ve kaynaklardaki azalma nedeniyle su sıkıntısı görülmektedir. İçme suyunun yeterli hale getirilmesini sağlamak amacı ile Sinop İçme Suyu Projesi 2003 yılı yatırım programına alınmış ancak sonuç elde edilememiştir. Deniz suyundan içme suyu elde edilebilecek proje de hayata geçirilebilirse bu sorun ortadan kalkacaktır.

Ayancık İlçesinde içme suyunun yeterli hale getirilmesini sağlamak amacı ile Ayancık İçme Suyu Projesi 1992 yılı yatırım programına alınarak ihalesi yapılmış, 1994 yılında bitirilmiştir. Özellikle yaz aylarında, içme suyu yetersizliğine karşı su kuyuları kullanılmaktadır.

Boyabat ilçesinde, içme suyu şebekesinin yenilenmesi ve içme suyunun yeterli hale getirilmesini sağlamak amacı ile Boyabat İçme Suyu Projesi, 1993 yılında yatırım programına alınmış, 1997 yılında da tamamlanmıştır.

Dikmen İlçesinin içme suyu ihtiyaca cevap vermemekte, özellikle yaz aylarında mevcut kaynakların azalması sebebi ile ilçede su sıkıntısı çekilmektedir.

Durağan İlçesinde içme suyu şebekesi, 1984 yılında değiştirilmiş olup, iki adet kuyudan içme suyu elde edilmektedir. İçme suyu projesi, yetersiz durumda olup sağlıklı da değildir. İlçenin içme suyu şebeke inşaatı projesi, hazırlık çalışmaları, 1998 yılı yatırım programına alınmıştır.

Erfelek İlçesi içme suyu şebekesinin uzunluğu, 4760 m olup, iki adet terfi merkezi ve çeşitli çaplardaki borulardan oluşmaktadır. İçme suyu Abanoz mevkiinin yaklaşık 3 km uzağından geçmektedir. İçme suyu şebeke inşaatı, 1998 yılında yatırım programına alınmıştır.

Gerze İlçesinde içme suyu şebekesi ve ishale hattı yeni yapılmıştır. Şebeke uzunluğu, 3800 m, terfi hattı uzunluğu 7 km.dir. 6 adet motopomp bulunmaktadır.

Saraydüzü İlçesine içme suyu şebeke ile getirilmiş olmasına rağmen yeterli durumda değildir. Bilhassa yaz aylarında, ilçede su sıkıntısı çekilmektedir.

Türkeli İlçesinde içme suyu ishale hattı yenilenmiş olup ilçenin ihtiyaçlarına cevap verecek niteliktedir.

Merkez ve ilçelerin birçoğunda Arıtma Tesisi bulunmamaktadır, kanalizasyon ve yağmursuyu hatlarının iyi kullanılmaması sonucu yağlanma ve tıkanıklık sorunları olmaktadır. Durağan ilçesinde ise mevcut kanalizasyon sistemi çok eski olup, zaman zaman tıkanmalar olmaktadır. İlçede yağmur suyu drenaj sistemi de olmadığından aşırı yağışlarda taşkın ve su basması olmaktadır. Arıtma tesisi de bulunmamaktadır.

Sinop il sınırları içinde Kentsel Yenileme Alanı yoktur. Sokak koruma alanlarının koruma emsali İmar Planları yaptırılmaya başlanmış olup, Çevre Düzeni Planı bulunmamaktadır. Özellikle Sinop Şehir Merkezi yakın çevresi (Yarımada, Akliman ve Samsun yolu güzergahı) güzelliklerin korunması için en kısa zamanda “Çevre Düzeni Planı’nın” yaptırılması gerekmektedir.

Şehir girişinde küçük çaplı hurda malzeme satan işyerleri ve metal malzemeli reklam panoları, şehir merkezinde ise bitişik nizamda yapılı binalar turizm özelliği ağır basan ilde plansız kentleşme ve görsel kirliliğe neden olmaktadır. Engelleyici denetimler yapılmalıdır.

Yerleşim bölgelerimizin bugün karşılaştıkları en önemli sorunlardan birisi de kentsel çöpler, yani evsel atıklardır. Evsel atıkları kısaca evlerden atılan tehlikeli ve zararlı atık kapsamına girmeyen mutfak, bahçe gibi yerlerden gelen atıklar olarak tanımlayabiliriz.

Kentlerimizin ve yakın çevresinin temizliği, güzelliği ve sağlığının korunması, kentte oluşan atıkların düzenli bir şekilde toplanması ve bertaraf edilmesi ile sağlanabilmektedir.

Katı Atıkların Kontrolü Yönetmeliğinde; her türlü atık ve artığın çevreye zarar verecek şekilde dolaylı ve doğrudan bir biçimde alıcı ortama verilmesi, depolanması, taşınması, uzaklaştırılması, ve benzeri faaliyetlerin yasaklanması, çevreyi olumsuz yönde etkileyecek olan tüketim maddelerinin idaresini belli bir disiplin altına alarak, havada, suda ve toprakta kalıcı etki gösteren kirleticilerin hayvan ve bitki nesillerini, doğal zenginlikleri ve ekolojik dengeyi bozmasının önlenmesi ile buna yönelik prensip, politika ve programların belirlenmesi, uygulanması ve geliştirilmesini amaçlamaktadır.

Atıkların çevreye zarar vermeden bertaraf edilmesi ve değerlendirilmek sureti ile çeşitli şekillerde istifade edilmesi, dünyanın her ülkesinde olduğu gibi yurdumuzda da başta insan sağlığı olmak üzere yurt ekonomisini yakından ilgilendirmektedir. Bu nedenle katı atıkları işleyecek tesisin bir an önce yapılması zorunludur.

İlde katı atıkların geri kazanımı hususunda bilinçli ve uygun bir planlama uygulanmamaktadır. Atıklar içerisinde bulunan kağıt, metal, cam, plastik gibi maddelerin geri kazanılması, hammadde kaynaklarının korunması, enerji tasarrufu ile yurt ekonomisine katkı sağlanması ve çevreye olan olumsuz etkilerin azaltılması açısından çok önemlidir. Bu konuda halkımızın atıkları ayrı biriktirmeye özendirilmesi ve belediye denetimleri gerekmektedir.

Karadeniz'in kirliliğe karşı korunmasında, bu denize kıyısı bulunan diğer ülkelerle bir uzlaşmaya varılmamış olmasından kaynaklanan boşluklar, Avrupa'nın gelişmiş ülkelerinin zehirli ve zararlı atıklarını gizlice bu denize taşımalarına yol açmıştır.

1988 yılında sahillerimizde karaya vuran atık variller İlimiz Soğuksu mevkiindeki eski Jandarma Karakolunda depolanmıştır. Depo, yapılan çalışmalarla sızdırmaz ve kapalı hale getirilmiştir

Denizlerimizin korunması ile ilgili olarak yapılacak çalışmaların finansmanı için Avrupa Birliği bünyesinde bir fonun oluşturulması yoluna gidilmelidir.

Karadeniz sahillerine vuran ve bölge halkının psikolojisinin bozulmasına yol açan atık varillerin iadesi sağlanmalı, sağlanamadığı takdirde zararların temini için maddi tazminat yoluna gidilmelidir.

"İnsan sağlığı her türlü takdirin üzerindedir" gerçeğinden hareketle İlimizde bulunan varillerin imhasını gerçekleştirebilecek yabancı ülkelerde mutlaka imhası sağlanmalıdır.

1996 yılında Bayındırlık ve İskan Bakanlığınca Türkiye'nin illere göre deprem bölgeleri haritası çıkartılmıştır. Bu haritada Sinop ili ve ilçeleri itibarıyla 1nci, 2nci, 3ncü ve 4ncü derecede deprem riski taşıyan yerleşim alanları belirlenmiştir. Bu yerleşim yerlerinden Durağan, Boyabat ve Saraydüzü ilçesinin birinci derecede deprem riski taşıyan alanlar olarak belirlenmiştir.

İldeki bu yerleşim alanlarında yapılacak binaların deprem yönetmeliğine uygun olarak inşa edilmesi gerekmektedir. Ancak ildeki yapılaşmada henüz bu bilincin yerleşmediği genel bir kanaattir. Belediyeler, sınırları içerisinde yapılacak inşaatların mevzuatlara uygunluğunu kontrol etmelidirler.

Afetlerin zararlarının en az seviyeye indirilmesinin en önemli yolu kuşkusuz bilinçli toplum yetiştirmekten geçmektedir. Bu maksatla okullarımızda afetler konusunda eğitim verilmesi, her vatandaşın kendi yaşadığı yerleşim yerinin özelliklerini çok iyi bilmesi gerekmektedir. İnsanlar yaşadığı şehir veya kasabayı tehdit edebilecek çevresel ve bölgesel risk faktörlerini öğrenmeli ve bu duruma göre hareket etmelidirler.

8.5. Sinop'un Göç Sorunu ve Çözüm Önerileri

Son yıllardaki sanayileşme süreciyle birlikte kırsal kesimden kentsel kesime büyük bir nüfus hareketliliği yaşanmaktadır. Bu süreci sanayileşmiş ülkeler geçen yüzyılda yaşamışken ülkemizde 1950 yılından sonra göçler hızlanmıştır. Bunun sonucu olarak dış göçlerden Sinop da payını almıştır. İlde sanayi sektörünün ve çalışma alanlarının dar olmasından dolayı genç nüfus büyük şehirlere göç etmektedir.

Öncelikle diğer illerden ve köylerden **göç alan** 5 sanayileşmiş ilimizi sıraladığımızda ilk sırayı % 96,8 net göç hızı ile Tekirdağ almakta, Muğla, Antalya, Bilecik ve İstanbul bu ilimizi takip etmektedir. Bu illerin en temel özelliği ise geniş iş imkanları olan sanayileşmiş merkezler olmasıdır.

Çizelge 39: İllerin 1975-2000 Dönemi Net Göç Hızına Göre Sıralanışı
(En Fazla Göç Alan İller)

Büyüklik Sıra no	İl	1975–1980		1980–1985		1985–1990		1995–2000	
		Net göç	Net göç hızı	Net göç	Net göç hızı (%)	Net göç	Net göç hızı (%)	Net göç	Net göç hızı (%)
1	Tekirdağ	4 849	16,5	3 438	10,3	17 907	46,7	51 335	96,8
2	Muğla	1 659	4,3	3 058	7,0	15 998	32,9	42 921	70,2
3	Antalya	17 142	26,5	25 339	32,8	82 737	89,7	90 457	64,3
4	Bilecik	- 394	-3,0	1 095	7,9	3 009	19,6	10 105	57,9
5	İstanbul	288 653	73,4	297 598	60,5	656 677	107,6	407 448	46,1

Kaynak: TÜİK, 2006

Aşağıdaki Çizelge 40'ta ise tam tersi, sürekli **göç veren** az gelişmiş ve sürekli göç veren iller yer almıştır. Bu illerin başında yeni il olan Ardahan ve Bartın gelmektedir. Bu illerimizden sonra doğu ve güneydoğuda yer alan birçok ilimizin aksine ilk sırada % 75,7 net göç hızı ile Sinop gelmektedir. Coğrafi konum itibariyle deniz kıyısında ve genel olarak bozulmamış illerimizden olan Sinop'ta terör sorunu da olmamasına rağmen, listede 3. olması çarpıcıdır. Bunun en temel sorunu işsizliktir.

Çizelge 40 : İllerin 1975–2000 Dönemi Net Göç Hızına Göre Sıralanışı
(En Fazla Göç Veren İller)

Büyüklik sıra no	İl	1975–1980		1980–1985		1985–1990		1995–2000	
		Net göç	Net göç hızı	Net göç	Net göç hızı (%)	Net göç	Net göç hızı (%)	Net göç	Net göç hızı (%)
1	Ardahan ⁽¹⁾	-	-	-	-	-	-	- 13 526	-106,7
2	Bartın ⁽¹⁾	-	-	-	-	-	-	- 15 658	-86,8
3	Sinop	- 7 944	-32,6	- 9 777	-38,4	- 22 569	-88,7	- 16 387	-75,7
4	Siirt	- 10 922	-29,5	- 18 232	-41,7	- 31 311	-140,7	- 17 062	-75,1
5	Zonguldak	8 679	10,8	- 18 551	-20,0	- 29 368	-29,4	- 44 009	-73,8
6	Mardin	- 28 919	-59,8	- 17 495	-31,2	- 34 750	-70,2	- 42 082	-67,6
7	Artvin	- 12 687	-61,2	- 10 855	-51,1	- 20 372	-98,6	- 11 560	-63,6
8	Kars	- 70 872	-113,1	- 50 426	-77,9	- 105 025	-163,5	- 18 331	-61,1
9	Muş	- 16 937	-66,4	- 14 346	-49,4	- 33 829	-100,5	- 24 069	-59,8

Kaynak: TÜİK, 2007.

Göçü engellemenin en temel yolu istihdamı artırmaktır. Güneydoğu Anadolu Bölgesi'nde istihdamı artırmak için çeşitli teşvikler verilmektedir. Bu bölgedeki iller Kalkınmada Öncelikli İller arasına alınmaktadır. Bunda da başarılı olunmaktadır. Kaldı ki bölgedeki terör olayları yatırımları kısmen engellemektedir. Oysa Sinop'ta toplumsal olaylar oldukça azdır; hele terör hiç yoktur. Buna rağmen yatırım da yoktur. Olanlar da kapanmıştır. İldeki Amerikan (Dinleme) Üssü'nün 1985'te, Ayancık Radarı'nın 1995'te kapanması, Ayancık Kereste Fabrikası'nın 1996'da kapanıp özelleşmesi ancak işçi sayısının azaltılması yine Sinop Şişe Cam Fabrikası'nın özelleşmesi işsizliği artırmıştır. Çizelge 39 ve 40'taki bilgiler ve değerlendirmeler ışığı altında araştırmanın **5. denencesi** olan *“Sinop'taki A.B.D. Hava Kuvvetleri Dinleme Üssü ile Ayancık'taki Türk Hava Kuvvetleri Radar Üssü ve Kereste Fabrikasının kapanması ildeki işsizliği dolayısıyla dışa göçü artırmıştır”* ile **2. denencesi** olan *“Sinop'un nüfusunun azalması ve göç veren illerin başında gelmesinin asıl nedeni işsizliktir”* doğrulanmış olmaktadır.

İlde var olan turizm potansiyelini kullanacak turizm yatırımları artırılmalı, turizm tanıtımlarına öncelik verilmeli ve Turizm Meslek Lisesi ve yeni kurulacak Sinop Üniversitesi'ne bağlı Turizm İşletme ve Otelcilik Yüksekokulu açılmalıdır. Bu okullardaki öğrenciler şehre kaynak yaratacağı gibi turizm işletmelerinde staj yaparak bu işyerlerine eğitilmiş iş gücü de sağlayacaklardır.

Mersin Limanı'ndaki serbest bölge uygulamasının bir benzeri Sinop'a uyarlanabilir. Karadeniz'e kıyısı olan devletler ile yapılacak işbirliği bölge ekonomisine de çok yararlı olacaktır.

Karayolu bağlantı yolları ve tünel projeleri biran önce tamamlanarak yatırımcıların ürünlerini sevk kolaylığı sağlanmalıdır.

Türk Cumhuriyetleri ile ekonomik ve sosyal ilişkilere Sinop da dahil edilmeli, bu amaçla deniz ve havayolu ulaşımı imkanları artırılmalı, pistin genişletilmesi ve uzatılması çalışmalarına başlanmalıdır.

Ayancık Radarı kapatıldıktan sonra boşaltılan tesisler ve lojmanlar (denize sıfır konumda) başka bir kamu kurumuna devredilerek işletilmesi ve istihdama katkıda bulunulması sağlanmalıdır.

Samsun Vezirköprü ile Sinop Boyabat ilçeleri arasındaki bölgede devam eden baraj çalışması biran önce tamamlanmalıdır.

Ayrıca enerji üretimi ve istihdam sağlaması amacıyla rüzgar enerji santrali yapımı için kaynak ayrılmalı ya da yap işlet devret uygulanmalıdır.

Nükleer Santral yapımı kesinlik kazanırsa gelişmiş teknoloji tercih edilmek ve atık depolama sorunu çözülmek kaydıyla tercih Sinop yönünde olmalıdır. Böylece ekonomik kalkınma sağlanacak, istihdam sorunu kalmayacak, yeni yatırımlar yapılacak ve göçün önüne geçilebilecektir.

Sanayi ve Ticaret İl Müdürlüğü; Türkiye Kalkınma Bankası tarafından Girişimci Destekleme ve Yönlendirme Merkezi Hizmetleri'nden yararlanmak için çalışmalar yapılmalı,

Yöresel uygun yatırım alanları araştırılmalı,

Yerel Ekonomik Gelişme Programı (YEGEP) yapılmalı,

Yatırım Kredileri artırılmalıdır.

Besicilik ve hayvansal yağlar başta olmak üzere hayvancılık geliştirilmeli ve bilimsel yöntemler teşvik edilmelidir.

Tarım alanında seracılık, yem bitkileri üretimi ve pirinç üretimi gibi alanlar geliştirilmelidir.

Tatlı su balığı yetiştiriciliği, balık yağı, balık unu ve yemi gibi su ürünleri yatırımları teşvik edilmelidir.

Kereste, kontralpak, parke üretimi, kapı pencere imalatı, ambalaj ürünleri için yatırım teşvik edilmelidir.

Gıda sanayinde; süt ve süt ürünleri üretimi, pirinç unu ve nişasta ürünleri, mama üretimi, meyve suyu, pekmez ve marmelat üretimi için yatırımlar teşvik edilmelidir.

Tekstil sanayinde; hazır giyim, penye ve keten üretimi için yatırım ve atölyeler teşvik edilmelidir.

Plastik sanayinde plastik inşaat malzemeleri ürünleri ve plastik eşya üretecek fabrikalar kurulabilir.

Tuğla ve kiremit fabrikaları iyileştirilmeli ve pazarlama sorunları giderilmelidir.

Cam eşya ve seramik ürünler yapacak fabrika atölyeler yaygınlaştırılmalıdır.

Araştırma, başından beri verilen bilgiler ışığı altında diğer denencelerle ilişkilendirildiğinde;

Denence 1; “Başta karayolları olmak üzere Sinop’ta ulaşım imkanlarının yetersiz olması ekonomik olarak gelişmesinin önündeki en büyük engeldir”; Valilik Brifingindeki ulaştırma sorunlarında yer alan projelerin tamamlanmamış olması, yine Valilik resmi sitesinde yapılan anket sonucunda da ilin çözüm bulması gereken en önemli sorunun ulaşım olması ile de doğrulanmış olmaktadır. Ulaşım sorunu çözülmeden sanayicinin yatırım yapması, hammadde getirmesi ve ürünü pazarlaması da sorun olmaktadır.

Denence 3; “Kamu kaynaklarının doğru yönlendirilmesi halinde Sinop tarihsel ve kültürel zenginlikleri sayesinde bir çekim merkezi haline gelebilir”; ülkenin genel sorunu olan kaynakların ekonomik yönlendirilmesi Sinop için de geçerlidir. Araştırmada son 25 yılda ayrılan önemli kaynaklara rastlanılmamış, tarihi ve kültürel mirasın korunması işletilmesi hep yetersiz kaldığı ekonomik göstergelerle de kısmen doğrulanmıştır. Yapılanların da yetersiz kalması nedeniyle denence-3 kısmen doğrulanmış olmaktadır.

Denence 4; “Kamu kaynaklarının Sinop’a aktarılması ve kentleşme projeleri sırasında Sinop’un coğrafik özelliklerinin sağlayacağı stratejik avantajlar ve turizm potansiyeli göz ardı edilmiştir” kısmen doğrulanmıştır. Özellikle son yıllarda turizmin önemi fark edilmiş ve çalışmalar hızlanmış ve yeni projeler başlatılmıştır. Tarihi bazı konakların yenilenmesi, tarihi hapishanenin müze haline getirilmesi gibi. Ancak kentleşme hala ilin en önemli sorunlarından biri olarak durmaktadır.

DÖRDÜNCÜ KESİM: GENEL DEĞERLENDİRME

Bu kesim araştırma sırasında ulaşılan bulguları ve önerileri içermektedir. Ayrıca konunun işlenmesi sırasında saptanan olgular genel sonuç başlığı altında özetlenmiştir.

9. BULGULAR, ÖNERİLER VE GENEL SONUÇ

Bu bölümde, araştırma boyunca ulaşılan bulgular, bu bulgulara yönelik öneriler ve denencelerle ilişkilendirilen sonuç bölümü yer almaktadır.

9.1. Bulgular

B.1. Sinop'ta en erken yerleşimin Kalkolitik Çağa (M.Ö. 4500) kadar uzandığı 80'li yılların sonunda yapılan kazılarla ortaya çıkmıştır.

Karagöz Höyük'te yapılan kazılar (1987-1988) çok sayıda tarih öncesi yerleşim yerlerini ortaya çıkarmıştır. İlk Tunç Çağı, İlk Tunç Çağı II ve Erken Kalkolitik Çağına ait farklı yerleşim yerleri Sinop'un tarihinin ne kadar eskilere dayandığının ispatıdır. Hititler, Gaşkalılar, Asurlular, Frigler, Kimmerler, Miletler, Lidyalılar Sinop'ta iz bırakan başlıca uygarlıklardır.

Yine son yıllarda gün yüzüne çıkarılan ve M.S. 660 yılında Sinop'ta yapılan Balatlar Kilisesi, gerçekleştirilecek geniş çaplı kazı ve onarım çalışmaları sonrası Trabzon'daki Meryem Ana Manastırı'nı turist potansiyeli bakımından geride bırakabilecek ve Hristiyanların hac görevleri için en önemli nokta haline gelebilecek potansiyele sahiptir. Var olan turizm potansiyel kaynakları ülke turizmine kazandırıldığında, İlin turizmden elde edeceği ekonomik gelir de istihdam da artacaktır.

Açıklanan nedenlerle bu bulgu denence-3'ü de doğrulamaktadır.

B.2. Cumhuriyetimizin kurucusu Büyük Atatürk, Samsun'a gitmek üzere Bandırma Vapuru ile Karadeniz'e çıktıktan sonra 18 Mayıs 1919 günü Sinop Limanına uğramıştır. Samsun ve Doğu Karadeniz ile iç Anadolu illerine düzgün karayolu bağlantısı olmadığı için Samsun'a devam etmiş ve burada karaya çıkmıştır.

Bu tarihi olay, bugün bile ulaşım sorunu çeken Sinop için dönüm noktası olabilirdi. Milli Mücadele'nin başlangıcı kabul edilen 19 Mayıs 1919 Atatürk'ün Samsun'a çıkışı belki de bugün 18 Mayıs 1919 Atatürk'ün Sinop'a çıkışı olarak

kutlanıyor olabilirdi. Bu sayede ünlenen ve yatırım için bölgede ön alan Samsun yerine Sinop'a yatırım yapılabilirdi. Bu nedenle bu bulgu da denence-1'i doğrulamaktadır.

B.3. Ayancık ilçesinde 1929 yılında açılan kereste fabrikası kurulduğunda Türkiye'nin en büyük, Avrupa'nın ikinci büyük ağaç işleri fabrikasıydı. Bölgenin en önemli geçim kaynağı olan fabrikanın bağımsız ve ekonomik yönetilememesi ve yenilenememesi nedeniyle kapatılması işsizliği artırmış, göçü hızlandırmıştır.

Fabrikaya yıllarca yatırım yapmayan, tüm makine ve donanımının çağ dışı kalmasına neden olan yetkililer zarar ediyor gerekçesiyle fabrikayı kapatınca onlarca işçi işsiz kalır. Daha sonra fabrika özelleştirilirse de işçi sayısı oldukça düşük tutulmuş ve işlerini kaybedenler başka şehirlere göç etmek zorunda kalmışlardır. Bu araştırmayı kaleme alan kişi de bu durumdan etkilenen birçok kişiyi yakından tanımaktadır. Zaten sınırlı olan iş olanaklarının da ortadan kalkmasıyla oluşan işsizliğin göçe neden olduğu gerçeği de denence-2'yi doğrulamaktadır.

B.4. Sinop'un nüfus yapısı ile ilgili temel sorun diğer birçok ilin aksine nüfus artışı değil, nüfusun azalmasıdır.

Sinop, yıllık nüfus artış hızı % **-29,54** ile en çok göç veren illerimizden olup, nüfus kayıtları üzerinde yapılan incelemede toplam nüfusun 1.182.543 olması da bunun en önemli göstergelerinden birisidir.

Sinop Sürekli **göç veren** az gelişmiş iller arasında yeni il olan Ardahan ve Bartın'dan sonra doğu ve güneydoğuda yer alan birçok ilimizin aksine ilk sırada %75,7 net göç hızı ile Sinop gelmektedir. Bu bulgu aynı zamanda bu yönden denence-2'yi ve denence-5'i de desteklemektedir.

B.5. Okuma yazma bilenlerin Türkiye'deki oranı % 87,3 iken, bu oran Batı Karadeniz Bölgesi'nde % 85,5'e, Sinop'ta ise % 82,7'e düşmektedir. Bu oranın Türkiye ortalamasının altında olmasının en önemli nedenlerinden birisi, kentli nüfusun köy nüfusuna oranla düşük olmasıdır.

Kırsal bölgelerde küçük köylerin dağınık ve birbirinden uzak olması, okul sayısının nüfusa göre yeterli olmasına rağmen dağınık yerleşimlerden dolayı öğrenci sayısının ve öğretmen sayısının az olması, ailelerin çocuklarını tarlada çalıştırmak istemeleri gibi sebepler okur yazarlık oranını etkilemektedir.

Kamu kaynaklarının kullanımı, köy-kent projeleri de düşünüldüğünde bu bulgu da denence-4'ü kısmen desteklemektedir.

B.6. Kentleşme sorunlarının başında, hem il merkezi hem de şehir merkezlerindeki altyapı ve üstyapı eksiklikleri gelmektedir.

Merkez ve ilçelerin hiçbirinde Arıtma Tesisi bulunmamaktadır. Ayrıca Sinop il sınırları içinde Kentsel Yenileme Alanı yoktur. Bunun yanında Sinop'ta yerleşim bölgelerinin bugün karşılaştığı en önemli sorunlardan birisi de kentsel çöpler, yani evsel atıklardır. Bu yönüyle bakıldığında bu bulgu denence-4'ü kısmen desteklemektedir.

B.7. İlde nüfusun yaklaşık olarak % 72'si tarım, % 8'i sanayi, % 20'si ise hizmetler sektöründe bulunmaktadır İl nüfusunun % 72'sinin tarımla uğraşması ancak verimli ve etkin tarım yapılamaması nedeniyle yeteri kadar gelir elde edilememektedir.

İlin tarımsal yönden en büyük sorunu arazilerin çok parçalı ve dağınık oluşudur. Üzerinde tarım yapılabilen 231.170 ha. arazi genellikle orman açması olup engebeli, çok parçalı ve % 86 oranında su erozyonuna açık olduğundan etkin ve verimli tarım yapılamamaktadır. Sinop ili topraklarında kültür bitkilerinin yetiştirilmesini ve tarımsal kullanımı kısıtlayan erozyon, sığlık, taşlık kayalık drenaj ve çoraklık gibi etkinlik dereceleri değişen bazı sorunlar bulunmaktadır.

Ancak İlin sahil kesiminde ormanlarda kendiliğinden yetişen kestane çiftçiler için potansiyel bir gelir kaynağıdır. İşsiz kalan insanların geçimini sağlayabilecekleri topraklarda yeterli gelir elde edebilmeleri göçü de azaltabilecektir. Bu yönüyle değerlendirildiğinde bu bulgu da denence-2'yi kısmen doğrulamaktadır.

B.8. Sinop madencilik sektöründe oldukça fakirdir. Ekonomik olarak hem ulusal ekonomiye katkı hem de istihdam yaratan iş yeri anlamında madencilik bir ilin gelişiminde önemli yer tutar. Sinop'ta ancak mermer ve taş ocakları ile küçük çaplı tuğla ve kiremit fabrikası vardır. Bu durum ilin işsizlik oranını da etkilemektedir. Bu yönüyle bu bulgunun denence-2 ve 5'i de desteklediğini söyleyebiliriz.

B.9. Sinop'ta hayvancılık denildiğinde akla tavuk, koyun, sığır ve arıcılık gelmektedir, ancak il genelinde bilimsel çalışan ve üretim yapan çiftlik/iş yeri yoktur.

Genel olarak her köylünün birkaç küçükbaş veya büyükbaş hayvanı vardır. Ancak büyük çiftlikler, süt ve et entegre tesisi olmadığı için gelirlerin ekonomik karşılığı da sınırlı olmaktadır.

B.10. Sinop sığ kıyılara sahip oluşu, coğrafi konumu ve Karadenizli balıkçıların avlanma mevsimine ilişkin ilk işareti aldıkları bölge olması yanında, ülkemiz balık

üretiminin %5-7'si gibi bir paya sahip olması nedeniyle su ürünleri üretimi içinde potansiyel bir ekonomik öneme sahiptir.

B.11. Sinop'a yapılacak santralin aynı yatırımla Akkuyu'ya yapılacak santrale göre sadece suyu daha soğuk olduğu için % 5 daha fazla elektrik üretilebileceği ifade edilmektedir. Bu durum enerji ve istihdam sorunu yaşayan ilin ekonomik çıkış noktası olabilir.

Türkiye'nin enerji açığı ve bağımlılığı bilinen bir gerçektir. Bu gerçekten hareketle çevre güvenliği sağlanmış, çağdaş teknoloji ile yapılacak bir nükleer santralin yapımı Sinop için katkı sağlayacaktır. Bu bulgu da istihdam yaratacağından denence-2'yi doğrulamaktadır.

B.12. Sürekli göç veren ilin bu durumunu engellemek ve kalkınmasını sağlamak için yeni yatırımlara ihtiyaç vardır. Göçü engellemenin en temel yolu da istihdamı artırmaktır. Sinop'ta devlet eliyle istihdam artırıcı çalışma yoktur. Kapanan önemli istihdam merkezlerinin yerine açılan en son Sinop Üniversitesi vardır. Bu nedenle bu bulgu denence-5'i kısmen desteklemektedir.

B.13. Sağlık ve turizm alanları başta olmak üzere ilde uzman personel sıkıntısı vardır. Sağlık sektöründe uzman doktor, turizmde ise kalifiye eleman yetiştirecek fakülte ve yüksekokul gereklidir. Bu eksiklikler giderildiğinde ilin sağlık ve eğitim sorunlarının çözümüne katkı sağlayacak hem de istihdam sağlanabilecektir. Bu yönüyle bu bulgu denence-2 ve 4'ü de desteklemektedir.

9.2. Öneriler

Ö.1. Dünyanın en eski uygarlıklarından birine sahip olan Sinop'a ait başta Kalkolitik çağ, İlk Tunç Çağı'na ait eserlerden oluşacak gezici müze oluşturulmalı ve iyi bir tanıtım sonrası dünya turuna çıkarılarak sergilenmelidir.

Ö.2. Birçok Avrupa ülkesinde 12-13. yy.dan kalma şato ve katedraller çok önemli tarihi eser olarak dünyanın dört bir yanından milyonlarca turist çekmektedir. Balatlar Kilisesi de başta Hristiyan dünyası olmak üzere milyonlarca turist çekebilecek kapasitededir. Bu amaçla çevre düzenlemesi, tanıtım, yazılı ve görsel basının kullanımı, turların düzenlenmesi gibi konularda hassas çalışılmalı ve Kültür ve Turizm Bakanlığı'nın öncelikleri arasında yer almalıdır.

Ö.3. Karadeniz’e turlar düzenleme yoluna gidilmelidir. Bu turlar sadece Türkiye sınırları içinde kalmamalı, tüm Karadeniz’e kıyısı olan ülkeler arasında süreklilik kazanmalıdır.

Ö.4. Turizmi 12 aya yayabilmek amacıyla örnek spor kompleksi tesisi kurulmalı, bu tesisin spor turizminin geliştirilmesini sağlaması amacıyla her türlü altyapı, teknik kadro ve teknolojik malzemelerle donatılmalıdır.

Ö.5. Türkiye’nin turizm potansiyeli en yüksek illerinden olan Sinop’ta bu potansiyeli değerlendirecek kapsamlı bir çalışma İl Kültür Müdürlüğü öncülüğünde Bakanlıkça başlatılmalı, yeteri kadar ödenek ayrılmalı ve projeler tüm Türkiye’ye tanıtılmalıdır.

Ö.6. Sinop’un zengin mimari mirası, tarihi taşınmaz gayri menkulleri restore edilmeli, korunmalı ve turizme hizmet edecek yapılar haline getirilmelidir.

Ö.7. Atatürk ve Sinop, Şerif Bey, Diyojen, Dr. Rıza Nur başta olmak üzere ünlü Sinoplu isimlerin ve önemli olayların tanıtıldığı fotoğraf sergileri, tanıtım filmleri hazırlanmalı, tarihi köşkler turistik gezi turlarına dahil edilerek isimleri yaşatılmalı aynı zamanda turizm yelpazesi çeşitlendirilmelidir.

Ö.8. Sinop’un diğer bölgelerle olan bağlantılarını sağlayacak güvenli yolların yapılması için kaynak ayrılmalı, deniz ve hava ulaşımı olanaklarını kullanabilmek için özel sektöre vergisiz yakıt, vergide indirim, uzun vadeli kredi gibi teşvik olanakları araştırılmalıdır.

Ö.9. Ayancık kereste fabrikası gibi dönemin en büyük kereste fabrikası aslına sadık kalınarak restore edilmeli, Çek Cumhuriyeti’ndeki tarihi bira ve likör fabrikaları gibi müze haline getirilerek hem Sinop’un tanıtımı yapılmalı hem de ekonomik gelir sağlanmalıdır.

Ö.10. Nüfus bilgileri üzerinden Sinoplu vatandaş sayısı bir milyonun üzerinde olmasına rağmen nüfusun azlığı ve göçün sosyo-ekonomik sebeplerini ortaya çıkarabilecek ayrıntılı anket ve bilimsel çalışma yapılmalıdır.

Bu sonuçlar ışığı altında Bakanlıklar, Valilik ve yerel yönetimler olarak göçü önleyici tedbirler araştırılmalı ve hayata geçirilmelidir.

Ö.11. Okur yazarlık oranını Türkiye standartlarının üzerine çıkaracak tedbirler araştırılmalı, özellikle köylerde okul çağını bitirmiş insanlar için okuma yazma kursları açılmalıdır.

Taşınmalı eğitimin yaygınlaştırılması için daha fazla kaynak ayrılmalı, dağınık köylerin her birine okul yapmak ve öğretmen atamak zor olduğundan yatılı bölge okulları açılmalıdır.

Ö.12. İl merkezi ve ilçelerinde ihmal edilen alt ve üst yapı projelerini hayata geçirmek için kaynak ayrılmalı; var olan turizm potansiyelini hayata geçirmenin ve turist çekmenin temel koşullarından birinin de alt ve üst yapı çalışmalarının tamamlanmış olması gereği unutulmamalıdır.

Ö.13. Kentleşme politikası oluşturulmalı, Kentsel Yenileme Alanları tespit edilmeli altyapı ve üstyapı çalışmalarına hız verilmelidir.

Ö.14. Valilik ve yerel yönetimler çevre politikaları geliştirmeli, Avrupa Birliği standartlarında evsel atık, atık toplama ve atık dönüşüm projeleri hazırlamalıdır.

Ö.15. Sanayi devrimi sonrası ve küreselleşen dünyamızda tarım alanlarının verimli kullanılması daha da önem kazanmıştır. Seracılık ve organik tarım gibi gelir getirici tarım alanlarının Sinop ve köylerinde yaygınlaştırılması ve bu konuda teşvik kredileri için çalışma başlatılmalıdır.

Ö.16. Parçalı arazilerde sera ve organik tarım teşvik edilmeli gerekirse mikro krediler verilmelidir. Erozyonla mücadele tüm il genelinde kampanya ile yapılmalı, ilköğretim çağından itibaren çevre bilinci geliştirici, eğitici programlar konulmalıdır.

Ö.17. Başta orman köylüleri olmak üzere ormandan geçim sağlayan köylüler kestane ve ceviz gibi yurt içi ve dışında ekonomik getirisi fazla olan ağaçlar konusunda bilgilendirilmeli, bu tür fidanların İl Tarım Müdürlüğü ziraat mühendisleri tarafından köylere ulaştırılması ve yaygınlaştırılması sağlanmalıdır.

Ö.18. Madencilik alanında en yaygın olanı mermercilik dalının gelişmiş tekniklerle yapılabilmesi ve mermercilik sanayinin gelişmesi için projeler geliştirilmelidir. Bununla beraber turizme katkı yapacak mermerden yapılmış hediyelik eşya gibi el sanatları genç kızlara iş imkanı sağlayacak hale getirilmelidir.

Ö.19. Tarıma uygun olmayan ve engebeli arazilerde küçükbaş hayvancılık ve arıcılık gibi gelir getiren hayvancılık dalları bilimsel tekniklerle yapılabilmesi için proje

başlatılmalı, kurslar açılmalı ve köylülerin bu kurslara katılımı ve bilimsel teknikler kullanmaları teşvik edilmelidir.

Ö.20. Balıkçılığın gelişmesi ve sorunlarının giderilmesi için tedbirler alınmalı, Karadeniz'e kıyısı olan devletler ile ekonomik işbirliğine gidilmelidir. Avlanma mevsimi dışında da balıkçılığın devam edebilmesi için kültür balıkçılığı teşvik edilmelidir.

Ö.21. Nükleer santral kurulması kararı alınırsa altyapı ve üst yapı çalışmaları hızlanacağı, istihdam sağlayacağı; işsizliği azaltıp ve ekonomik kalkınmayı hızlandıracağı için bu il Sinop olmalıdır.

Ö.22. Kalkınmada Öncelikli Yörelere kapsamında 50 il vardır. Samsun, Malatya gibi Sinop'la kıyaslandığında oldukça iyi durumdaki illerle birlikte olan Sinop, Bölgesel gelişmede öncelikli iller arasına alınmalıdır.

Ö.23. Yatırımların ve İstihdamın Teşviki ile Bazı Konularda Değişiklik Yapılması Hakkında çıkarılan 5084 Sayılı Kanun'un ilde uygulanabilmesi için yeterince tanıtım yapılmalı, küçük yatırımcılar teşvik edilmelidir.

Ö.24. Sinop Büyük Liman İnşaatı Projesi hayata geçirilmeli, proje kapsamında Karadeniz Ekonomik İşbirliği çerçevesinde mal ve yük taşımacılığı yapılmalı, balıkçılar bir alanda toplanmak suretiyle mevcut barınak yat limanı haline getirilmelidir. Sinop Limanı genişletildiği takdirde, Deniz İşletmeleri Genel Müdürlüğü'nün feribot sefer sayıları artacak ve daha düzenli olarak yolcu taşıyabilecektir.

Ö.25. Yeni çıkan kanunla yeni kurulacak üniversitelerden birisi de Sinop Üniversitesi'dir. Bu üniversiteye bağlı Turizm İşletme ve Otelcilik Fakültesi ve Turizm Meslek Lisesi açılmalıdır.

Ö.26. Hastaların tedavi olmak için Samsun ve Ankara'ya gitmelerine gerek kalmaması için İldeki uzman doktor sayısı artırılmalı, eksik kadrolar tamamlanmalıdır.

9.3. Genel Sonuç

Türkiye hızla kentsel toplum olmaktadır. 1950'de ülke nüfusunun beşte biri kentlerde yaşarken, 1980'lerde yarısı kentlerde yaşamaktadır. Bugün ise %65'i kentlerde toplanmıştır (Kartal, 1992, 227).

Türkiye’de kırsal ile kent arasındaki nüfus akımları İkinci Dünya Savaşı’nın hemen sonrasında başlamıştır. 1950’den sonra giderek hızlanmıştır: Türkiye’de kentsel nüfusun hızla artışının ana nedeni kırsaldan kente göçtür (Kartal, 1983, 21).

Merkezi yönetimler; kırsal ve kent ucunu birlikte değerlendirmek zorundadır. Bir yandan kırsalda işletme çeşitliliğini artırması ve çağdaş tarım işletmeciliğine geçiş için önlemler alınırken ve kırsalda yeni iş olanakları yaratan başka alanlarda kooperatif işletmelerinin kurulmasını özendirirken, öte yandan kentte yeni iş olanakları yaratan kamu/özel işletmelerinin kurulması sağlanmalıdır.

Belediyeler ise, tüm teknik ve sosyal altyapı inşaatlarını sürekli çalışma esasına bağlayan bir düzen kurmalı ve belli bir süre bu inşaatlarda çalışanlara kalacakları mekanların düzenlenmesi gibi bazı teknik yardımlarda bulunmalıdır. Ayrıca inşaat malzemesi üretim ortaklıkları, konut inşaat şirketleri ve kent halkının ihtiyaç duyacağı öteki mal ve hizmetleri doğrudan üreten işletmeler kurmalı ya da bu tür işletmelere destek olmalıdır (Kartal, 1983, 254).

Kente göçenlerin, ekonomik veya ekonomi dışı nedenlerle kırsalda yaptıkları yatırımların önemli ölçüde boşa gittiği ve çoğunun harap olduğu Kemal Kartal’ın 1980’lerin başında yaptığı araştırmada ortaya konmuştur. Bu nedenle kaynak kaybını önlemek için, köyden kente veya başka kente göçen kişilerin satacakları varlıklarını köy tüzel kişiliğine öncelik tanıyarak satmalarını ve kırsalda bu yolla ortak mülkiyete geçen varlıkların işletmesini sağlayacak yasal düzenlemelerin yapılması ve kaynak ayrılması gereklidir. Kırsal göç edenlerin varlıklarını ortaklık payı karşılığı bu tür işletmelere bırakmalarına olanak sağlanması (Kartal, 1983, 255) il genelinde de ekonominin canlanmasına katkı sağlayacaktır.

Sinop ve ilçelerinin büyük şehirlere ve yurtdışına verdiği göçü “Kırsal ile Kent Arasındaki Nüfus ve Kaynak Akımları” kavramı boyutuyla ele alınacak olursa; Kemal Kartal’ın 1983’teki çalışmasında da vurguladığı gibi “Kırsal Çözülme” ve “Kentteki Yoğunlaşma” konularında tutarlı kamu politikaları izlenmelidir. Çünkü bu politikalar ya da “Politikasızlık” Sinop ve büyük şehirler arasındaki akımın nitel, nicel, zaman ve mekan özelliklerinin neler olacağını da belirler. Kırsal ile kent arasındaki nüfus ve ekonomik kaynak akımlarının hızı, miktarı ve yönü, “kentleşme sürecinin işleyiş biçimi” tarafından belirlendiğinden, bu akım düzgün politikalarla “Sinop’un Kentleşmesi Süreci”ne kaydırılabilir. Sinop’un Kentleşme Sürecinin işleyiş biçimi de

kırda çözölme ve kentte yoğunlaşma konularında oluşturulan ve uygulanan kamu politikaları tarafından belirlenir. Bu konularda saptanamazsa ölkede varolan düzenin mantığına uygun akış devam edecektir (Kartal, 1983, 36).

Bu çalışmada hakkında pek fazla çalışma yapılmamış ancak tarihi binlerce yıl öncesine uzanan bir şehir olan Sinop'un toplumsal yapısı incelenmeye çalışılmıştır. İkinci Kesimde Sinop'un Tarihi, Sinop'un coğrafi konumu ve doğal yapısı, Sinop'un Türk sosyal ve kültürel yaşamındaki özel yeri belirtilirken sahip olduğu zengin doku da vurgulanmıştır. Üçüncü Kesimde Sinop'un Nüfus Yapısı, Ekonomik Yapısı, Sosyal (Eğitim, Sağlık, Kültür) Yapısı hakkında karşılaştırmalı bilgiler sunulmuş, var olan sorunları üzerine çözüm önerileri getirilmeye çalışılmıştır. Bu iki bölümdeki bilgiler ışığında denenceler sınanmış ve 2,3,4,5. denencelerin doğruluğu ispatlanmıştır.

Birinci denence olan “Başta karayolları olmak üzere Sinop'ta ulaşım imkanlarının yetersiz olması ekonomik olarak gelişmesinin önündeki en büyük engeldir.” Sinop Valilik resmi internet sitesinde yapılan ve 2371 kişinin katıldığı ‘İlimizin Gelişmesinde İlk Öncelik Ne Olmalıdır?’ anketinden 14.07.2007 tarihi itibarıyla çıkan sonuçla da doğrulanmıştır: %46 ile ‘Ulaşım sorunu çözölmelidir’ cevabı ilk sırada yer almıştır. İkinci cevap %21 ile ‘Üniversite kurulmalıdır’, üçüncü cevap ise %18 ile Turizm geliştirilmelidir’ olmuştur. Anketten de anlaşılacağı gibi, Sinop için en hayati konular ulaşım, eğitim ve turizmdir. Ulaşım da alt yapı gibi kentleşmenin olmazsa olmazıdır. Ancak Sinop için ulaşım Batı Karadeniz ile Doğu Karadeniz arasında sıkışıp kaldığından daha da önemlidir. Ulaşım olmadığından sanayici yatırım yapmamakta, virajlı, dar ve tozlu yollardan turist de gelmek istememektedir.

“Sinop daha fazlasını hak ediyor” sloganıyla; açılacağı açıklanan Sinop Üniversitesi'nin iyi bir adım olduğunu ancak devletin yapması gereken birçok şey bulunduğunu belirtmek isterim.

Sinop'la ilgili çalışma yapmayı düşönen araştırmacılara, “Sinop'ta göçün gerçek sebepleri ve göçü önleyici tedbirler” konusunu önerebilirim.

EKLER

EK.1: Bulgular, Öneriler Çizelgesi

	Ö.1.	Ö.2.	Ö.3.	Ö.4.	Ö.5.	Ö.6.	Ö.7.	Ö.8.	Ö.9.	Ö.10.	Ö.11.	Ö.12.	Ö.13.	Ö.14.	Ö.15.	Ö.16.	Ö.17.	Ö.18.	Ö.19.	Ö.20.	Ö.21.	Ö.22.	Ö.23.	Ö.24.	Ö.25.	Ö.26.
B.1.	X	X	X	X	X	X																				
B.2.							X	X																		
B.3.									X																	
B.4.										X																
B.5.											X															
B.6.												X	X	X												
B.7.															X	X	X									
B.8.																		X								
B.9.																			X							
B.10.																				X						
B.11.																					X					
B.12.																						X	X	X		
B.13.																									X	X

EK.2: Sinop Fiziki Haritası

EK.3: Sinop Siyasi Haritası

EK.4: 2000 Genel Nüfus Sayımı, Nüfusun Sosyal ve Ekonomik Nitelikleri

	Toplam nüfus	Şehir nüfusunun toplam içindeki payı (%)	Nüfus yoğunluğu	Okuma yazma bilen oranı (1)	Yüksek öğretim oranı (2)	İşgücüne katılanlar oranı	İşsizlik oranı	Ortalama hane halkı büyüklüğü
Türkiye	67.803.927	64,90	88	80,64	7,80	39,6	7,2	4,50
Adana	1.849.478	75,58	133	86,88	7,41	48,5	14,3	4,67
Adıyaman	623.811	54,33	89	79,87	4,74	55,2	11,1	6,26
Afyon	812.416	45,77	57	88,26	4,77	62,0	5,0	4,98
Ağrı	528.744	47,72	46	67,97	3,05	62,0	10,0	7,64
Aksaray	396.084	50,55	52	86,34	4,66	57,9	6,6	5,27
Amasya	365.231	53,83	64	87,40	5,83	55,9	4,9	4,52
Ankara	4.007.860	88,34	163	93,28	16,46	48,2	11,0	3,82
Antalya	1.719.751	54,45	83	92,06	11,48	60,1	7,9	3,98
Ardahan	133.756	29,70	28	84,63	3,77	72,6	5,0	5,70
Artvin	191.934	43,87	26	86,84	5,78	55,5	7,0	4,55
Aydın	950.757	51,87	121	87,44	6,79	62,7	5,5	3,68
Balıkesir	1.076.347	53,66	75	88,37	6,53	56,6	5,0	3,47
Bartın	184.178	26,06	89	84,03	4,38	68,5	3,9	4,69
Batman	456.734	66,60	98	70,97	4,12	47,9	17,4	7,60
Bayburt	97.358	42,48	26	86,51	4,43	63,7	4,5	5,61
Bilecik	194.326	64,01	45	91,56	5,13	56,4	4,7	3,73
Bingöl	253.739	48,66	31	73,63	4,40	60,7	9,3	6,45
Bitlis	388.678	56,48	55	72,41	4,22	55,0	12,6	7,79
Bolu	270.654	52,72	33	89,64	6,23	62,9	4,5	4,23
Burdur	256.803	54,48	38	89,71	6,15	55,4	4,7	3,64
Bursa	2.125.140	76,75	204	91,73	7,06	53,7	9,3	3,91
Çanakkale	464.975	46,36	47	89,56	6,39	62,6	3,6	3,28
Çankırı	270.355	52,22	36	88,17	5,01	61,0	5,5	5,15
Çorum	597.065	52,24	47	83,12	4,50	57,2	5,4	4,67
Denizli	850.029	48,69	73	89,57	6,50	65,3	4,1	3,85
Diyarbakır	1.362.708	60,00	90	69,59	5,23	52,8	14,2	6,76
Düzce	314.266	41,57	122	89,45	4,63	66,5	5,4	4,56
Edirne	402.606	57,35	66	89,02	6,62	60,9	5,0	3,73
Elazığ	569.616	63,95	67	82,32	6,69	50,3	10,7	5,21
Erzincan	316.841	54,35	27	87,19	5,88	58,7	6,8	5,04
Erzurum	937.389	59,80	37	83,64	5,95	52,4	9,1	5,73
Eskişehir	706.009	78,90	51	92,96	8,55	46,2	8,4	3,66
Gaziantep	1.285.249	78,52	188	83,78	4,79	47,3	11,4	5,23
Giresun	523.819	54,09	77	83,36	5,06	57,2	8,9	4,82
Gümüşhane	186.953	41,49	29	86,41	4,59	62,6	6,2	5,44
Hakkari	236.581	58,95	33	70,69	4,72	59,3	12,2	7,91
Hatay	1.253.726	46,37	215	86,02	5,49	60,4	6,7	4,98
Iğdır	168.634	48,38	47	75,48	4,79	61,0	8,9	6,16
Isparta	513.681	58,71	62	92,01	7,43	57,3	6,4	4,44

Türkiye	67.803.927	64,90	88	80,64	7,80	39,6	7,2	4,50
İstanbul	10.018.735	90,69	1928	93,39	11,24	50,2	12,7	3,85
İzmir	3.370.866	81,07	281	91,86	10,78	52,2	10,8	3,58
K.Maraş	1.002.384	53,47	70	83,43	5,26	57,6	7,8	5,57
Karabük	225.102	70,08	55	86,94	6,05	45,7	8,2	4,01
Karaman	243.210	57,53	27	89,72	5,12	56,3	6,5	4,34
Kars	325.016	43,43	32	82,94	4,67	65,1	6,1	6,00
Kastamonu	375.476	46,35	29	80,80	4,28	62,4	3,7	4,34
Kayseri	1.060.432	69,06	62	91,36	6,64	49,8	8,5	4,64
Kilis	114.724	65,36	80	80,45	4,90	49,3	6,2	5,05
Kırıkkale	383.508	74,39	85	89,13	5,33	45,5	13,1	4,87
Kırklareli	328.461	57,60	52	92,88	6,36	63,8	5,1	3,66
Kırşehir	253.239	58,21	40	87,52	5,66	53,0	8,2	4,71
Kocaeli	1.206.085	59,94	334	92,05	6,67	58,1	8,3	4,16
Konya	2.192.166	59,07	56	90,08	5,77	54,1	7,1	4,97
Kütahya	656.903	48,54	55	89,09	4,46	60,0	4,7	4,34
Malatya	853.658	58,54	72	85,35	7,06	53,3	8,9	5,40
Manisa	1.260.169	56,72	96	86,29	4,51	60,2	4,5	3,85
Mardin	705.098	55,49	80	71,22	3,80	55,1	13,0	7,72
Mersin	1.651.400	60,51	107	89,16	7,64	54,9	10,2	4,51
Muğla	715.328	37,51	56	92,74	9,81	70,1	4,3	3,47
Muş	453.654	35,16	56	69,45	3,07	65,1	7,4	8,19
Nevşehir	309.914	44,05	58	88,42	5,67	63,8	4,8	4,48
Niğde	348.081	36,43	47	86,27	5,40	63,1	3,9	4,75
Ordu	887.765	46,93	149	83,12	4,21	61,3	8,1	5,24
Osmaniye	458.782	68,00	147	86,02	6,11	48,4	14,9	5,13
Rize	365.938	56,09	93	87,69	5,19	57,0	10,3	5,16
Sakarya	756.168	60,81	156	90,85	10,28	56,9	7,1	4,51
Samsun	1.209.137	52,54	133	86,21	9,46	58,7	6,6	4,81
Siirt	263.676	58,22	48	68,66	4,52	54,0	10,7	7,48
Sinop	225.574	44,90	39	82,72	5,03	61,7	4,8	4,40
Sivas	755.091	55,86	26	85,40	5,34	55,7	7,3	5,27
Şanlıurfa	1.443.422	58,34	77	67,74	3,92	54,7	14,5	6,93
Şırnak	353.197	59,83	49	65,75	3,70	58,0	10,7	8,25
Tekirdağ	623.591	63,40	99	93,01	6,60	63,2	6,3	3,79
Tokat	828.027	48,52	83	85,68	4,59	59,2	6,4	5,79
Trabzon	975.137	49,12	209	88,49	7,43	58,4	8,3	5,23
Tunceli	93.584	58,21	13	83,03	6,58	60,8	6,2	4,95
Uşak	322.313	56,48	60	87,54	5,25	57,8	5,7	4,05
Van	877.524	50,94	45	68,06	4,26	58,5	10,8	7,53
Yalova	168.593	58,52	199	92,93	7,87	57,7	8,1	3,79
Yozgat	682.919	46,15	49	86,18	4,19	60,7	6,8	5,64
Zonguldak	615.599	40,66	186	87,82	5,64	60,2	5,2	4,55
(1) 6 ve daha yukarı yaştaki nüfus.								
(2) 25 ve daha yukarı yaştaki nüfus.								

KAYNAKÇA

- AKURGAL, Ekrem, (1956), *Sinop Kazıları, Türk Arkeoloji Dergisi, Sayı 5* Ankara: T.A.D.
- AKURGAL, Ekrem, (1977), *Anadolu Kültür Tarihi*, Ankara: TÜBİTAK Popüler Bilim Kitapları.
- ALGAN, Ertuğrul ve İrfan ONGAR, (1991), *Kral Midas'ın Ülkesi Frigya*, Eskişehir: Esbank Kültür Yayınları.
- ALP, Sedat, (2001), *Hitit Çağında Anadolu*, Ankara: TÜBİTAK Popüler Bilim Kitapları.
- BARNETT, R.D., (1987), "Frigya ve Demir Devrinde Anadolu Kavimler"i, *Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi Dergisi*, (Çev. Ömer ÇAPAR), XXXI. Sayı, Ankara: Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi Yayınları.
- BAŞOĞLU, Bekir, (1978), *Sinop İli Tarihi*, Ankara: Ayyıldız Matbaası, 1.Baskı.
- BAYSAL, Yusuf, (1959), *Sinop'un En Eski Buluntuları ve Kolonizasyonu Hakkında*, Ankara: T.A.D. Yayınları.
- CAHEN, Claude, (1984), *Osmanlılardan Önce Anadolu'da Türkler, İstanbul: E* Yayınları.
- DEMİR, Yusuf, (2001), *Antik Anadolu'da Bir Kozmopolitik Şehir: Sinope*, İstanbul.
- DİKMEN, Ferit, (1958), "Sinop Tarihine Ait Derleme Bilgiler", *Sinop*, Sinop: Dr. Rıza NUR İl Halk Kütüphanesi Demirbaş No: 25461-25462.
- DİNAMO, H. İzzettin, (1988), *Kutsal İsyan (Milli Kurtuluş Savaşı'nın Gerçek Hikayesi)*, İstanbul: Tekin Yayınevi.
- ERZEN, Afif, (1956), *Sinop Kazıları*, 1953 Yılı Çalışmaları, Ankara: T.A.D. Yayınları.
- ERZEN, Afif, (1994), *İlkçağ Tarihinde Trakya*, İstanbul: Arkeoloji ve Sanat Yayınları.
- FAROQHİ, Suraiya, (1993), *Osmanlı'da Kentler ve Kentliler*, (Çev: Neyyir KALAYCIOĞLU), Ankara: Tarih Vakfı Yurt Yayınları.
- GÖKMENOĞLU, Turan, (1992), *Turistik Sinop Rehberi*, İstanbul: Usta Matbaası.
- GÜNALTAY, Şemsettin, (1951), *Yakınşark Tarihi*, Cilt IV., Ankara.

Her Yönü İle Sinop, (1992), Sinop: Sinop Kültür Müdürlüğü Yayınları.

HERODOTOS, (1973), ***Herodot Tarihi***, (Çev. Müntekim ÖKMEN), İstanbul: Remzi Kitabevi.

İl Çevre Durum Raporu , (2004), Sinop: İl Çevre ve Orman Müdürlüğü.

İLGÜREL, Mücteba, (1988), “*Rus Donanması Sinop Baskını*”, **Birinci Tarih Boyunca Karadeniz Kongresi (Samsun 13-17 Ekim 1986) Bildirileri**, Samsun.

JULES, Laurens, (1998), ***Türkiye Yolculuğu***, (Çev. T. Ilgaz H. ANAMUR), İstanbul: Yapı Kredi Kültür Yayınları.

KARTAL, S. Kemal, (1983), ***Ekonomik ve Sosyal Yönleriyle Türkiye’de Kentleşme***, Ankara: Adım Yayıncılık, İkinci Baskı (1992).

KELEŞ, Ruşen, (1980), ***Kentbilim Terimler Sözlüğü***, Ankara: Türk Dil Kurumu Yayını.

KONGAR, Emre, (2002), ***Toplumsal Değişme Kuramları ve Türkiye Gerçeği***, İstanbul: Remzi Kitabevi.

KOŞAY, H. Zübeyr, (1954), ***Pazarlı Hafriyatı Raporu***, Ankara: Türk Tarih Kurumu Yayınları.

LLOYD, Seton, (1997), ***Türkiye’nin Tarihi***, (Çev. E. VARINLIOĞLU), Ankara: Tübitak Yayınları.

MÜTERCİMLER, Erol, (1992), ***Kurtuluş Savaşı’na Denizden Gelen Destek***, İstanbul: Yaprak Yayınları.

NUR, Rıza, (1967), ***Hayat ve Hatıratım***, , 4.cilt, İstanbul: Altındağ Yayınları.

ROBINSON, David, (1906), “*Ancient Sinope Battima*”, (Çev. Tengirsenk NAZLI), **Dıranaz Dergisi**, Sinop: Sinop Halkevi Yayınları.

SABAH, (2006), “**Nükleer Enerji Tartışmaları**”, <http://arsiv.sabah.com.tr/2006/04/13/eko105.html> (Erişim Tarihi: 10.05.2007).

SAKAOĞLU, Necdet, ***Tanzimattan Cumhuriyete Tarih Sözlüğü***, 1985, 1.Baskı, İstanbul: İletişim Yayınları.

SEVİN, Veli, (1982), “Frigler, *Anadolu Uygarlıkları*”, **Görsel Anadolu Tarihi Ansiklopedisi**, İstanbul: Görsel Yayınlar.

Sinop Gazetesi, 17 Eylül 1928 tarih, 1347 sayı, Sinop.

- Sinop İl Turizm Envanteri*, (1995), Sinop:İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü.
- Sinop İli Sosyo Ekonomik Durumu Kamu Yatırımları ve Teşvikleri*, (1998), Sinop: Sinop Valiliği Yayınları.
- Sinop İlinin Ekonomik ve Ticari Durum Raporu*, (2003), Sinop: Sanayi ve Ticaret İl Müdürlüğü Yayınları
- Sinop İlinin Ekonomik ve Ticari Durum Raporu*, (2005), Sinop: Sanayi ve Ticaret İl Müdürlüğü
- Sinop Yıllıkları*, 1938, 1967, 1973, 1993, 2003, Sinop.
- Sinop*, (1998), Sinop: Sinop Valiliği Kültür Yayınları.
- Sinop, Cumhuriyetin 15. Yılında*, 1938, İzmir: Marifet Basımevi.
- SİNOP, (2007), “**Coğrafya-Nüfus, Kültür ve Sanat, Ekonomi, Eğitim, Sağlık**”, http://www.sinop.gov.tr/index_1.asp, (Erişim Tarihi: 1,5,10.05.2007).
- STREUBER, W.T., (1987), *Anadolu Coğrafya Kitabı*, XII. XIII. XIV. yy, (Çev. Dr. A. PEKMAN), İstanbul: Arkeoloji ve Sanat Yayınları.
- TAEK, (2007), “**Nükleer Enerjiden Elektrik Üretimi**”, http://taek.gov.tr/bilgi/bilgi_maddeler/nuk_elektrik.html (Erişim Tarihi: 10.05.2007).
- TAŞAN, Berin, (1976), “*Sabahattin Ali Sinop'ta*”, Sayı.87, **Soyut Aylık Edebiyat Dergisi**, Ocak Sayısı, Ankara.
- TOKGÖZ, Dünder, (1973), “*Sinop Tarihi ve Turizm*”, *Eski Eserler Rehberi*, Ankara.
- TUĞLACI, Pars, (1985), *Osmanlı Şehirleri*, İstanbul: Milliyet Yayınları.
- TÜİK, “**Bölgesel İstatistikler**”, <http://www.tuik.gov.tr/BolgeselIstatistik/tabloOlustur>, (Erişim Tarihi: 10.05.2007).
- ULUNAY, R. Cevad, (1964), *Sayı Fırtınalar*, İstanbul: Bolayır Yayınları.
- UMAR, Bilge, (1982), *Türkiye Halkının İlkçağ Tarihi*, 1. Cilt, İzmir: Ege Üniversitesi Basın-Yayın Yüksek Okulu Yayını.
- UZUNÇARŞILI, İ.Hakkı, (1951), *Osmanlı Tarihî II*, Ankara: T.T.K.Yayınları.
- UZUNÇARŞILI, İ.Hakkı, (1969), *Anadolu Beylikleri*, Ankara: T.T.K.Yayınları.

ÜLKÜTAŞIR, M. Şakir, (1949), *Sinop Selçuklular Zamanına Ait Tarihi Eserler*, Ankara: T.T.A.E.D. Yayınları.

ÜLKÜTAŞIR, M. Şakir, (1949), *Sinop'un Candaroğulları'na Ait Tarihi*, Ankara: T.T A.E.D. Yayınları.

YÜCEL, Yaşar, *Anadolu Beylikleri Hakkında Araştırmalar*, 1991, I. Cilt s.38, Ankara: T.T.K. Yayınları.